

Taide avartaa matkailualaa Lapissa

TIMO JOKELA, MINNA KOVERO & MARIA HUHMARNIEMI

ROVANIEMI | 2021

**Taide avartaa
matkailualaa
Lapissa**

Taide avartaa matkailualaa Lapissa

TOIMITTAJAT

Timo Jokela, Minna Kovero
& Maria Huhmarniemi

Rovaniemi

2021

© Tekijät ja Lapin yliopisto
Rovaniemi

Ulkoasu: Pia Alahuhta

Kansien kuvat:

Etukansi: Antti Stöckell 2021 (iso kuva), Minna Kovero 2020 (pienet kuvat).

Takakansi: Maria Huhmarniemi 2020 (iso kuva), Tatiana Kravtsov 2020 (vas.),
Arna Maríudóttir Auðunsdóttir 2020 (kesk., oik.).

Julkaisija: Lapin Yliopisto, Rovaniemi, 2021

Painopaikka: Grano Oy

Painettu julkaisu

ISBN 978-952-337-299-3

ISSN 1236-9616

Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan julkaisuja. Sarja C.

Katsauksia ja puheenvuoroja nro 70

Verkkojulkaisu

ISBN 978-952-337-300-6

ISSN 2737-3495

Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan julkaisuja. Sarja C.

Katsauksia ja puheenvuoroja (verkkojulkaisu) nro 64

Julkaisun pysyvä osoite on <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-300-6>

ESIPUHE

”Ihmisen ilmaisu on maailmanlaajuinen”

Särestöniemi-museolla on ollut ilo olla mukana Taideperustaisia palveluja matkailuun-hankkeessa, joka on tarjonnut yhteisiä elämyksiä niin museokävijöille, taiteilijoille kuin museon henkilökunnalle. Taideperustaisten palvelujen kehittäminen matkailualalle on merkittävää, koska tulevaisuudessa matkailija punnitsee entistä tarkemmin, minne ja miksi matkustaa. Kestävin perustein toteutetut palvelut ovat varmasti kaikille yhteinen tavoite ja periaate. Lapin matkailun vetovoima perustuu tulevaisuudessa elinvoimaiseen lappilaiseen kulttuuriin eri muodoissaan. Kulttuurialan toimijat tunnustavat ja ymmärtävät kulttuurin arvon, mutta myös matkailualan kannattaa oivaltaa, että tarjoamalla esimerkiksi taiteeseen pohjautuvia palveluita Lappi pysyy kestäväenä, ajankohtaisena ja houkuttelevana kohteena. Erityisen hienoa tässä hankkeessa oli, että palveluita ja sisältöä tuottivat nimenomaan taiteilijat itse. Ihmisille ei pidä markkinoida jotakin keinotekoista ja irrallista vaan aitoja kohtaamisia aidossa ympäristössä ja merkityksellisiä elämyksiä, jotka perustuvat kestäviin arvoihin.

Särestössä työskentelivät taiteilijat Meri Nikula ja Paula Sieppi sekä kollektiivi Maisemapiiri ja Tanja Mäkitalon työryhmä. Oli mahtavaa havaita hankkeen aikana, kuinka Reidar Särestöniemen taide ja arvomaailma puhuttelivat nykypäivän taiteilijoita. Kaikkia yhdisti ihmisen ja luonnon välisen yhteyden pohtiminen. Reidar halusi varjella luontoa. Taide oli yksi Reidarin keinoista vaikuttaa ja toimia luonnonsuojelun puolesta. Taiteella voi vaikuttaa myös nykypäivänä. Taiteilijoiden toiminta Särestössä toi myös perspektiiviä menneestä nykyisyyteen.

Tässä kontekstissa taide muodostaa jatkumon; se ei synny tyhjästä vaan kaikella on historiansa, se ei ole mennyttä vaan elävää tekemistä, ihmisenä olemisen tutkimista.

Taide tuottaa hyvinvointia, oivalluksia, se lisää ymmärrystä toisista ja itsestä ja avartaa maailmankatsomusta. Se myös yhdistää ihmisiä ympäri maailman. Uskon, että yhä enemmän matkailijaa innostavat asiat, joiden kautta on mahdollista saada aito kosketus lappilaiseen kulttuuriin ennen ja nyt, löytää samaistumisen kohteita tai jotakin uutta ja yllättävää. Taiteen kautta on mahdollisuus luoda yhteys ihmisiin, olivat he kotoisin mistä päin maailmaa tahansa, koska luovuus on kaikille yhteistä. Reidar Särestöniemi tiivistä asian hyvin Pohjolan Sanomien haastattelussa vuonna 1965: *”Kun on sattunut täällä syntymään ja kasvamaan, täällä ovat juuret, ja näiden kautta ilmaisu purkautuu esiin. Tämä Lappi on yhtä arvokas seutu kuin jokin muukin paikka, mutta myös se muu paikka on yhtä arvokas kuin Lappi. On ymmärrettävää, että maaperän merkit näkyvät. Missä olosuhteissa kukka kasvaa, se muotoutuu ja saa sen mukaisia tunnusmerkkejä. Mutta ihmisenä olemisen on maailmanlaajuinen, ihmisen ilmaisu on maailmanlaajuinen, asuipa hän millä puolella maapalloa tahansa ja sen ulkopuolellakin, avaruudessa.”*

Sydämelliset kiitokset sekä onnea ja menestystä kaikille hankkeessa mukana olleille!
Särestössä 9.12.2021

**Anne Koskamo,
museonjohtaja Särestöniemi-museo**

Sisällys

ESIPUHE	7
JOHDANTO Luovaa matkailua Lappiin MARIA HUHMARNIEMI, TIMO JOKELA & MINNA KOVERO	10
OSIO 1 POHJOINEN TAIDE, MATKAILUALA JA KESTÄVÄ KEHITYS	
Luonnon ekosysteemipalvelut ja alueen ekokulttuurit taideperustaisten palveluiden lähtökohtina TIMO JOKELA	16
Puulusikat retkinuotion äärellä: Metsä, käsityö ja taide dialogin virittäjinä ANTTI STÖCKELL	22
Taide, luonto ja kokemus: Särestöniemi- museo luovan matkailun näyttämönä MARIA HUHMARNIEMI & TIMO JOKELA	34
Mapping art-based services in Alaska and the Yukon TATIANA KRAVTSOV	44

OSIO 2 | LUOVAN MATKAILUN Uudet palvelut

Urban Art Map Rovaniemi TANJA KOISTINEN, VICTORIA MLAKAR & ARNA MARÍUDÓTTIR AUÐUNSDÓTTIR	50
Kemi Photo Walk Map PÄIVI PAAKINAHO	52
Meet MIIA KETTUNEN	54
Korundi Recreated TATIANA KRAVTSOV & ANNIINA KOIVUROVA	56
Wool Painting ELINA LUIRO	58
Eco-printing RIKO HABAUE-JOKINEN	60
From Nature to Art Print ANTTI JOKINEN-HABAUE	62
Loitsutulet – Language of the Auroras MINNA KOVERO & MAISEMAPIIRI- KOLLEKTIIVI	64
Reidarin jäljillä TANJA MÄKITALO & MARIA HUHMARNIEMI	66
Reidarin koivikkokävely PAULA SIEPPI	68
Tarinapolut Äkäslompolossa PAULA SIEPPI	70

Talvitaidetta maastopyöräilyyn ANTTI STÖCKELL	72
Northern Forest Memories TATIANA KRAVTSOV	74
Birch Bark Weaving TATIANA KRAVTSOV	76
Rimamöljä JOHANNA KURPAT & HENDRIK KALK	78
The Siren of Sea Lapland MERI NIKULA	80
Animated painting with vocal art MERI NIKULA	82
OSIO 3 VÄLITTÄJÄTOIMINTA	
Elämyspalvelujen välittämisen mallit MIIA MATTILA & MARIA HUHMARNIEMI	86
Liitteet	90
OSIO 4 JULKAISUT	
Hanketta ja sen tuloksia on esitelty seuraavissa julkaisuissa	97
Pro gradu -tutkielmat Lapin yliopistossa	98

Kuva 1. Northern Forest Memories -työpaja Ounasvaaran laavulla. Kuva: Tatiana Kravtsov 2020.

Johdanto | Luovaa matkailua Lappiin

Maria Huhmarniemi | Timo Jokela | Minna Kovero

Luonto on Lapin matkailun vetonaula: ulkomaalaiset ja suomalaiset matkailijat tulevat Lappiin näkemään ja kokemaan Lapin luontoa. Osa heistä ostaa moottorikelkkasafarin tai opastetun revontulijahdin, kun osa samoilee itsenäisesti erämaissa ja kansallispuistoissa. Taideperustaisia palveluja matkailuun -hanke (TaPaMa) nousi tarpeesta monipuolistaa tätä Lapin matkailupalvelutarjontaa. Osa matkailijoista on kiinnostunut sisällyttämään matkaohjelmaansa elämyksiä ravintoloissa, konsertti- ja näyttelysaleissa, museoissa ja taiteilijakodeissa. Toisaalta taideperustaisia palveluja, kuten työpajoja, voidaan sisällyttää myös luontomatkailupalvelujen osaksi. Reitin varrella olevat kodat, kahvila-galleriat ja nuotiopaikat sopivat myös esitysten ja työpajojen tiloiksi. Tavoitteena on, että taide johdattaa matkailijat entistä syvempään luonto- ja kulttuurikokemukseen ja että uudenlainen

palvelutarjonta tukee matkailuelinkeinon vastuullisuutta ja kestävyyttä.

Lapissa matkailu on ollut merkittävä työllistäjä jo vuosikymmenten ajan. Alalla on paljon mahdollisuuksia kuin myös haasteita, jotka liittyvät muun muassa ilmastokriisiin, lähiluonnon kulumiseen, kulttuuriseen omimiseen ja sesonkikeskeisyyteen Lapin matkailun ruuhkautuessa talvikauteen. Matkailumarkkinointi on nojautunut talvimaisemaan, joulun ja ulkoilma-aktiviteetteihin. TaPaMa ja muut kehittämishankkeet tarttuvat näihin haasteisiin, katsovat tulevaisuuteen ja tuottavat Lapin matkailuun uusia visioita ja toimintamalleja (kuva 1).

Tämä julkaisu esittelee TaPaMa-hankkeen tuloksia. Hankkeessa kehitettiin taideperustaisia matkailupalveluita Lappiin, selvitettiin

Kuva 2. Galleria Napa on ollut keskeinen paikka TaPaMa-projektissa. Kuvat: Annika Mäenpää 2020.

niiden välittämistä matkailijoille ja esiteltiin kehittämistyötä laajasti hyödynnettäväksi. Lapin yliopisto oli hankkeen vetäjä ja Lapin taiteilijaseura osatoteuttaja. Useat taidemuseot ja -galleriat, jotka toimivat luovien alojen ja matkailusektorin välisesti eri puolilla Lappia, osallistuivat kehittämistyöhön ja tarjosivat tilansa palvelukonseptien kokeiluille. Suunnittelutyöpajoja ja pilotteja onkin tehty Rovaniemen taidemuseossa, Kemian taidemuseossa, Kakslauttasen taidegalleriassa Saariselällä, Särestöniemi-museossa Kaukosessa, Karilan Navettagalleriassa Äkäslompolossa sekä Villa Vinkkelissä ja Lapin taiteilijaseuran Galleria Napassa Rovaniemellä (kuva 2). Yhteistyötahoista useat toimivat jo taiteen ja matkailun välisesti muun muassa siten, että kävijöinä on matkailijaryhmiä.

Taidematkailu on kansainvälisesti merkittävä matkailun muoto, johon liittyy suoraa ja välillistä vaikutusta taide- ja kulttuurisektorin elinvoimaisuuteen, työllisyyteen ja toimintaedellytyksiin. Taidematkailu voi tarkoittaa esimerkiksi matkustamista oopperajuhlille tai nykytaiteen biennaaleihin, joita voidaan järjestää niin suurkaupungeissa kuin maakuntakaupungeissa. TaPaMa-hankkeen tavoitteena ei kuitenkaan ollut tällaisen taidematkailun vahvistaminen Lapissa vaan kasvun ja kestävyden tuottaminen lisäämällä yhteistyötä olemassa olevan matkailusektorin ja galleriatoimijoiden välille. Tavoitteena oli vahvistaa luovaa taloutta ja edistää kulttuurista ja sosiaalista kestävyttä siten, että palvelut pe-

rustuvat paikallisen kulttuuriperinnön uudistamiseen ja synnyttävät taiteilijoille ja muille taidealan toimijoille pysyviä ja ympärivuotisia ansaintamahdollisuuksia tai työpaikkoja. Tavoite poikkeaa esimerkiksi taidetapahtumasta, johon tuodaan kansainväliset taiteilijat ja keikka- ja talkootyöläiset ulkopaikkakunnilta. Matkailualan tutkimuksessa TaPaMan sisältö sijoittuu luovan matkailun (creative tourism) alaan. Luova matkailu on kasvava elinkeino ja tutkimusaihe.

TaPaMan palkattiin taiteilijoita elämyspalvelujen suunnittelijoiksi ja pilotoijiksi. Avoimella haulilla valittuja taiteilijoita olivat Minna Kovero, Tatiana Kravtsov, Miia Kettunen, Tanja Koistinen, Elina Luiro, Meri Nikula ja Paula Sieppi. Taiteilijat ja taiteilija-tutkijat suunnittelivat, dokumentoivat ja arvioivat taideperustaisia palveluja, jotka johdattavat osallistujat tai yleisön pohjoiseen kulttuuriin, ympäristön ja luonnon kokemukseen. Palveluja kehitettiin eri taiteiden aloilla. Kokeiluihin sisältyi mehiläisvaha-maalausta, äänitaidetta, tanssia, keramiikkaa, villamaalausta ja tuohitöitä. Lisäksi Lapin yliopiston asiantuntijat osallistuivat palvelukonseptien suunnitteluun ja testaamiseen. Pilotit laajenivat muun muassa talvitaiteeseen, luontovalokuvaukseen ja ekopainantaan. Myöhemmin pilotit jäsennettiin kolmen lähestymistavan alle: taidetta kaupunkitilassa, gallerioissa, luonnossa (kuva 3). Tässä julkaisussa esittelemme piloteista osan suomeksi ja osan englanniksi seuraten ajatusta siitä, että palveluja kohdennettiin ulkomaalaisille matkailijoille.

Kuva 3. Kohtaamiset kaupungissa, kokemukset gallerioissa, elämykset luonnossa.
Kuvat: Arna Mariúðóttir Auðunsdóttir 2020 (vas.), Minna Kovero 2020 (kesk., oik.).

TaPaMa-hankkeen yhtenä osa-alueena oli tarkastella välittäjätoimintaa, jota tarvitaan palveluiden myynnin käynnistämiseen. Kuvataidemaailmassa välittäjä tarkoittaa usein galleriaa: tahoja ja paikkoja, joka mahdollistaa teosten sekä taiteen yleisön ja asiakkaiden kohtaamisen (kuva 4). Viime vuosina taiteen välittäminen verkossa on lisääntynyt: on verkko-gallerioita ja kuvataiteen verkkokauppoja. Vastaavia alustoja on myös taide-elämysten välittämiseen. Matkailusektorilla puolestaan myynti- ja markkinointi on yksi liiketoiminnan osa-alue. Isoissa matkailuyrityksissä on omat yksikkönsä ja tiiminsä myyntiin ja markkinointiin. TaPaMa-hankkeessa tarkasteltiin gallerian mahdollisuutta laajentaa toimintaansa matkailusektorille. Hankkeessa selvisi toiminnan haasteet: vain harvoissa gallerioissa on matkailupalvelujen myymiseen tarvittavaa osaamista, suhteita ja työaika. Lisäksi toimintatapoja on hyvin monenlaisia: tarvitaan erilaisia strategioita omatoimi- ja pakettimatkaileijoiden tavoittamiseen. Toisaalta hankkeessa tunnistettiin myös erilaisia mahdollisia ja osittain jo käytössä olevia toimintatapoja, joita olemme kuvanneet taideperustaisten matkailupalvelujen välittämisen malleiksi.

Tässä julkaisussa taustoitamme ja arvioimme kehittämistyötä kirjan ensimmäisen osan luvuissa. Kirjoittajat ovat hankkeessa toimineet asiantuntijat Timo Jokela, Maria Huhmarnie-

mi, Antti Stöckell ja Tatiana Kravtsov. Aiheena ovat ekosysteemipalvelut, joita pohjoinen luonto tarjoaa, luovan talouden rakentuminen kaupunkikeskusten ulkopuolelle, kulttuurinen kestävä kehitys ja luova matkailu. Stöckell taustoittaa kehittämistyötä kuvaamalla Puulusikka-projektia, joka monin tavoin innosti ja näytti suuntaa TaPaMa-hankkeen kehittämistyölle. Kravtsov puolestaan kuvaa palvelujen kartoittamista arktisella alueella, jossa on samankaltaisia toiveita taiteeseen perustuvien matkailupalvelujen tuottamisesta.

TaPaMa-hankkeen taustalla on pitkäkestoinen ja laaja tutkimustyö taiteen merkityksestä kestävään kehitykseen Lapissa (Huhmarniemi & Jokela, 2020; Jokela & Huhmarniemi, 2021; Huhmarniemi ym., 2021) Tutkimusta on tehty vuoropuhelussa arktisen alueen taide- ja tiedeyliopistojen ja muiden toimijoiden kanssa Arctic Sustainable Arts and Design verkostossa (Jokela ym., 2021, tulossa). Kehittämistyötä on viime vuosina toteutettu myös toimijoille ja opiskelijoille kohdennettuja käsikirjoja (Kilpimaa ym., 2021; Jokela ym., 2018, 2020).

Taiteilijoilla on osaamista sekä työvälineitä elämysten ja mielikuvien luomiseen. Lapin taiteilijoilla voidaan nähdä olevan oma tehtävänsä ja vastuunsa siinä, millaisen kuvan välitämme arktisesta alueesta matkailijoille. Matkailukeskusten taidegallerioilla on puo-

Kuva 4. Senses of the Seasons -työpaja Galleria Napassa.
Kuva: Tatiana Kravtsov 2020.

lestaan olennainen tehtävä välittää taideperustaiset palvelut ja kuvataiteen teokset matkailijoiden nähtäväksi ja koettavaksi. Siksi haluamme taiteilijoina, taidealan kehittäjinä ja TaPaMa-hankkeen toteuttajina edelleen jatkaa yhteistyötä matkailualan kanssa. Tämä julkaisu on kohdennettu virike- ja oppimateriaaliksi taiteilijoille, taide- ja matkailualojen opiskelijoille, matkailuyrittäjille ja taidemuseo- ja galleriaorganisaatioille. Toivomme, että julkaisu innostaa yhteistyöhön ja lisää ymmärrystä taiteen potentiaalista ja arvosta matkailualalla.

Lähteet

Coutts, G., Härkönen, E., Huhmarniemi, M. & Jokela, T. (Toim.) (2018). *The lure of Lapland: A handbook of Arctic art and design*. Lapin yliopisto. <https://lauda.ulapland.fi/handle/10024/63653>

Jokela, T., Huhmarniemi, M., Haataja C. & Issakainen T. (Toim.) (2018). *Ympäristötaidetta Lapin matkailuun*. Lapin yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-094-4>

Jokela, T., Huhmarniemi, M. & Paasovaara, J. (Toim.) (2020). *Luontokuvaus soveltavana taiteena*. Lapin yliopisto. URN:ISBN:978-952-337-202-3

Jokela, T. & Huhmarniemi, M. (2021). Stories transmitted through art for the revitalization and decolonization of the Arctic. Teoksessa R. Sørly, T. Ghaye & B. Kårtveit (Toim.), *Stories of change and sustainability*

in the Arctic regions: The interdependence of local and global (s. 57–71). Routledge.

Jokela, T., Huhmarniemi, M., Beer, R. & Soloviova, A. (2021). Defining and mapping new genre Arctic art. Teoksessa L. Heininen; H. Exner-Pirot & J. Barnes (Toim.), *Arctic yearbook 2021: Defining and mapping sovereignties, policies and perceptions*. Arctic Portal. Available from <https://arcticyearbook.com/>

Jokela, T., Coutts, G., Beer, R. Din, H., Usenyuk-Kravchuk, S. & Huhmarniemi, M. (2021) The potential of art and design to renewable economies. Teoksessa D. Natcher & T. Koivurova (Toim.), *Renewable economies in the Arctic. A state of knowledge publication* (s.62–80). Routledge.

Huhmarniemi, M. & Jokela T. (2020). Arctic arts with pride: discourses on Arctic arts, culture and sustainability. *Sustainability* 12(2), 604; <https://doi.org/10.3390/su12020604>

Huhmarniemi, M., Kugapi, O., Miettinen, S. & Laivamaa, L. (2021). Sustainable Future for Creative Tourism in Lapland. Teoksessa N. Duxbury, S. Albino & C. Pato Carvalho (Toim.), *Creative tourism: Activating cultural resources and engaging creative travellers* (s. 239–253). Cabi International.

Kilpimaa, P., Kugapi, O. & Laivamaa, L. (Toim.) (2021). *Käsityömatkailun polulla: Miten teet luovuudesta elämyksen?* Lapin yliopisto.

Jokela, T., Coutts, G., Huhmarniemi, M. & Härkönen, E. (Toim.), *Cool. Applied visual arts in the North*. University of Lapland. URN:ISBN:978-952-484-638-7

**OSIO 1 | Pohjoinen
taide, matkailuala ja
kestävä kehitys**

Luonnon ekosysteemipalvelut ja alueen ekokulttuurit taideperustaisten palveluiden lähtökohtina

Timo Jokela

Tässä luvussa pohdin, miten taidegallerioiden ja -museoiden sekä matkailualan yhteistyö voi tukea kestäväää kehitystä Lapissa. Selvenän Taideperustaisia palveluita matkailuun -hankkeessa (TaPaMa) toteutettujen taideperustaisten palveluiden taustoja. Kestäväää kehitystä tarkastelen luonnon tarjoamien uusiutuvien resurssien, ekosysteemipalveluiden, erityisesti kulttuuristen ekosysteemipalveluiden (ks. Millennium Ecosystem Assessment, 2005), ekokulttuurin (Parks, 2020) sekä pohjoisen tietämisen (Huhmarniemi & Jokela, 2020) käsitteiden avulla.

Näen TaPaMa-hankkeessa tehdyn kehittämistyön osana Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan ja Arktisen yliopiston Arctic Sustainable Arts and Design -verkoston toteuttamaa arktisen taiteen ja muotoilun tutkimusta. Arktisella taiteella ja muotoilulla viitataan nykyaiteeseen, muotoiluun ja mediatuotantoihin, joiden tavoitteena on kulttuuristen ulottuvuuksien ohella tukea kestäväää kehitystä ja uusiutuviin resursseihin perustuvaa taloutta pohjoisilla ja arktisilla alueilla (Jokela & Coutts, 2018; Huhmarniemi & Jokela, 2020a, b). Taideperustaiset palvelut ovat osa laajempaa soveltavan taiteen kenttää, jolla puolestaan viitataan taiteilijan työnkuvan laajenemiseen ja ansaintalogiikan muuttumiseen (Jokela & Huhmarniemi, 2018, 2020b).

Soveltava taide ja taideperustaiset palvelut luovan talouden osana

Arktiseen alueeseen perinteisesti liittyviä toimialoja, kuten luonnonvarojen laajamittaista hyödyntämistä, pidetään kestävämmä ja siirtymistä kohti kestävämpiä liiketoimintatapoja ja uusiutuvien resurssien käyttöä perätään (Nordic Council of Ministers, 2011). Kansainvälisesti luovien alojen taloudellisia vaikutuksia on arvioitu. Muun muassa YK:n luovan talouden raportissa (UNCTAD, 2018) todetaan luovien alojen innovaatioiden vauhdittaneen kehitystä kaikilla talouden sektoreilla ja olevan tärkeä ala erityisesti osallistavan kehityksen edistämisessä. Pohjoismaissa luovilla aloilla ennakoidaan olevan merkittävä rooli sekä kehitettäessä uusiutuviin resursseihin perustuvaa liiketoimintaa kuin tuettaessa nuorten tulevaisuuden elinmahdollisuuksia pohjoisessa (Karlsdóttir & Junsberg, 2015; Karlsdóttir ym., 2017; Nordic Council of Ministers, 2018; Olsen ym., 2016).

Luova talous liitetään edelleen pääasiassa kaupunkeihin. TaPaMa-hanke tuo oman panoksensa keskusteluun, jossa luova talous nähdään myös haja-asutusalueiden ja maaseudun aluekehityksen mahdollisuutena. Lapissa matkailu muodostaa lupaavan markkinamahdollisuuden luovan talouden vahvistumiselle.

Kulttuuriset ekosysteemipalvelut

Ekosysteemipalvelu-käsitteellä kuvataan luonnosta saatavia tarjoumia ja ekosysteemipalvelututkimuksessa keskitytään niiden hyödyntämisen ja suojelun välisien sosiaalisten, kulttuuristen ja taloudellisten suhteiden ja tasapainon tarkasteluun (Milcu ym., 2013). Kiinnostus ekosysteemipalvelukeskusteluun on lisääntynyt myös Suomessa (Hiedanpää ym., 2010).

Luonnon ekosysteemipalveluita, aineellisia tarjoamia, kuten vettä, puuta, kuituja ja ravintoa, on tarkasteltu uusiutuvien resurssien ja biotalouden näkökulmista (Teräs ym., 2014). Lisäksi ekosysteemipalvelu-käsite sisältää kulttuuriset ekosysteemipalvelut, eli aineettomat hyödyt, jotka saadaan luontoon liittyvien henkisten ulottuvuuksien, virkistykseen, hyvinvoinnin, mietiskelyn, rauhoittumisen, koulutuksen, oppimisen, kognitiivisen kehityksen ja esteettisten kokemusten kautta (Millennium Ecosystem Assessment, 2005). Nämä aineettomat arvot ovat tarkasteluissa lähes sivuutettu ekologiisiin ja taloudellisiin arvoihin verrattuna. Vain muutamissa tutkimuksissa on huomioitu kulttuuristen ekosysteemipalveluiden mahdollisuuksia luovassa taloudessa (ks. Chan ym., 2012; Jokela ym., 2021; Jokela & Huhmarniemi, 2020a). Vieläkin vähemmän on esimerkkejä, joissa kulttuuristen ekosysteemipalveluiden hyödyntäjinä ovat taidegalleriat tai museot. Tämä on tietysti ymmärrettävää, sillä ne eivät useinkaan sijaitse maaseutumaisissa ja luonnonläheisissä ympäristöissä, toisin kuin Lapissa.

TaPaMa-hankkeessa mietittiin tapoja, joilla taiteilijat, luovat yrittäjät, yritykset ja yhteisöt voivat tehdä yhteistyötä gallerioiden ja museoiden kanssa hyödyntäen alueensa kulttuurisia ekosysteemipalveluita. On selvää, että globaalissa maailmassa kaikilla museoiden

ja gallerioiden välittämällä taiteen kulttuuriarvoilla ei ole suoraa riippuvuutta ekosysteemeistä. Pohjoisen kulttuureissa ihmisten tarpeiden tyydyttämisen ja ekosysteemien välinen suhde on kuitenkin erityisen vahva ja merkityksellinen, mikä näkyy myös pohjoisessa taiteessa. Kaikilla Lapin matkailun konteksteissa toimivilla gallerioilla on suora yhteys ympäristönsä ekosysteemipalveluihin. Ympäröivä luonto on houkutin, joka tuo matkailijat paikalle. Museoilla ja gallerioilla on myös merkittävä rooli välitettäessä matkailijoille kaivatua ymmärrystä pohjoisesta kulttuurista.

Pohjoiset ekokulttuurit, pohjoinen tietäminen ja paikkaperustainen kehitystyö

Luonnon tarjoamat ekosysteemipalvelut ovat muokanneet Lapin asukkaiden sosiaalisten, kulttuuristen ja taloudellisten suhteiden kokonaisuutta. Tätä kokonaisuutta voidaan kutsua kunkin alueen asukkaiden parissa välitsevaksi ekokulttuuriksi. Ekokulttuuri-käsite voidaan ymmärtää ihmisten luoman kulttuurin ja luonnon tarjoaminen ekosysteemipalveluiden väliseksi suhteeksi (Parks, 2020). TaPaMa-hankkeessa on selvää, että vaikka Lappi onkin suhteellisen yhtenäinen alue, ovat esimerkiksi merenrantakaupunki Kemin taidemuseon ja metsän keskellä sijaitsevan Särestöniemi-museon ekokulttuurit erilaisia. Erityisesti Kaukosen kylän liepeillä sijaitsevan Särestöniemi-museon ja Äkäslompolon kylässä sijaitsevan Navettagallerian osalta yhteys alueen ekokulttuuriin on merkittävä potentiaali kulttuurisesti kestävien palveluiden suunnittelussa.

Ilmiötä voidaan lähestyä myös Jokelan ja Huhmarniemen ehdottaman pohjoisen tiedon käsitteellä (Huhmarniemi & Jokela, 2020a, b). Heidän mukaansa pohjoinen tietäminen on yleensä elinolosuhteisiin sekä materiaaliseen

ja henkiseen kulttuuriin liittyvää hiljaista tietoa. Taiteessa tämä ilmenee usein visuaalisena kielenä sekä tarinoina, joita voidaan jakaa niin uudelle sukupolvelle, kuin myös alueen uusille asukkaille ja matkailijoille. Huomioitavaa on, että pohjoinen tietäminen eroaa alkuperäiskansojen tiedosta, joka identifioidaan etniseen syntyperään ja kieleen. Pohjoinen tieto, joka on integroitu ekokulttuuriin ja eläviin perinteisiin, on alueen asukkaiden yhteisesti luomaa, ylläpitämää ja välittämää.

Pohjoisen tietämisen käsitteellä korostetaan myös nykyisessä tieteessä ja taiteessa ilmenviä pyrkimyksiä kohti kansatietämisen tapojen kehittämistä. Taiteilijoille ja luovan alan yrittäjille kulttuuriset ekosysteemipalvelut, alueelliset ekokulttuurit ja pohjoisen tietämisen muodot tarjoavat teoreettisen, käytännöllisen ja inspiroivan lähtökohdan kehittää yhteistyötapoja, joilla luodaan uusia kestäviä ja vastuullisia palveluita. Tällöin TaPaMa-hankkeen kaltainen yhteistyö toteutuu tavalla, joka on arktisen alueen ainutlaatuista luontoa, kulttuuria ja perintöä kunnioittava, mutta uutta luovaa.

TaPaMa-hanketta ohjasivat paikkasidonnaisen taiteen tavoitteet, joita on tuotu esille myös matkailuympäristöjen kehittämisen osalta (Jokela, 2013; Jokela ym., 2020; Jokela & Huhmarniemi, 2020a). Laajemmin ajateltuna paikkaperustaisuus voidaan ymmärtää myös taloudellisen aluekehityksen strategiaksi. Tällöin pyritään kohti alueen taloudellista kehitystä hyödyntämällä paikkojen ainutlaatuisia ominaisuuksia, kuten kulttuurisia ekosysteemipalveluita ja ekokulttuuria (Milone & Ventura, 2010; Vodden ym., 2015). Paikkaperusteinen strategia on reaktio tavanomaisia, ylhäältä alas suuntautuvia, yhden sektorin kansallisia kehityshankkeista vastaan (Daniels ym., 2015). Siten paikkaperustaisuus voidaan ymmärtää myös syrjäseutujen ja reuna-alueiden iden-

titeettipolitiikkana. Näin myös TaPaMa-hankkeessa, jossa mukana olleet galleriat ja museot ovat tavallaan myös alueellisia kulttuurikeskuksia. Myös mukana olleiden taiteilijoiden sidokset omiin alueisiinsa olivat vahvoja.

Kulttuuristen ekosysteemipalveluiden hyödyntämisen sensitiivisyys ja kestävyys

Kulttuuristen ekosysteemipalveluiden hyödyntäminen on kohdannut kiitosta ja kritiikkiä. Kriittisesti ajatellen museot ja galleriat saatetaan nähdä luonnon lähtökohdista vieraantuneina korkeakulttuurin ilmentyminä. Myös erilaiset asenteet kulttuuristen ekosysteemipalveluiden hyödyntämiseen voivat joskus olla hyvinkin vastakkaisia ja intohimoisia, koska ne ovat tiukasti sidoksissa arvoihin, sosiaalsiin ja kulttuurisiin instituutioihin sekä taloudellisiin ja poliittisiin organisaatioihin. Ympäri arktista aluetta ne ovat sidoksissa myös alkuperäiskansojen ekokulttuureihin.

Helander-Renval (2009) painottaa kuinka aineellisten ja sosiaalisten suhteiden lisäksi arktisen alueen alkuperäiskulttuurit liittävät ekosysteemeihin henkisiä ja uskonnollisia ulottuvuuksia ja arvoja. Alkuperäiskulttuurin perinteiden näkeminen taloudellisena resursina voi siten aiheuttaa jännitteitä. Käytettäessä kulttuurisia ekosysteemipalveluita taideperustaisten palveluiden perustana, vaatii tämä toimijoilta erityistä herkkyyttä myös Lapissa. Tämä tiedostaen esimerkiksi saamelainen ekokulttuuri ei ollut TaPaMa-hankkeessa kohteena, vaan huomio suunnattiin muiden ekokulttuureiden esiin nostamiseen matkailupalveluiden sisältöihin.

Taideperustaiset palvelut ja arktisen alueen matkailu

Gallerioissa ja museoissa esillä olevan taiteen lisäksi monet, niin paikalliset kuin mat-

kailijatkin, löytävät esteettisiä, ilmaisullisia ja tunnearvoja ekosysteemeistä. Ihmiset arvostavat esimerkiksi maisemia, jotka tunnetaan kauneudestaan (Lindhjem ym., 2015) ja ”paikan henkeä”, joka välittää paikallisesti ja kulttuurisesti merkittäviä tarinoita ja perintöä (Hølleland ym., 2017). Nämä puolestaan vaikuttavat erityisesti siihen, mihin ihmiset päättävät mennä viettämään vapaa-aikaansa, virkistäytymään ja kohottamaan hyvinvointiaan. Kulttuurisilla ekosysteemipalveluilla on tärkeä rooli luonto-, eko- ja kulttuurimatkailussa (de la Barre ym., 2016; Müller & Viken, 2017; Rantala ym., 2019), jota puolestaan usein tehdään tunnetuksi juuri taiteen, kuten valokuvan ja elokuvan keinoin.

Taiteilijoiden ja matkailun yhteistyössä voi nähdä paljon uusia mahdollisuuksia Lapissa. Kulttuurisiin ekosysteemipalveluihin perustuvien taidepalveluiden ja matkailualan yhteistyöllä on sekä taloudellista että kulttuurista arvoa alueellaan. Parhaimmillaan taideperustaiset palvelut voivat toimia alueellisen luontokulttuurin elvyttäjänä ja uudistajana, revitalisaationa, joka puolestaan vahvistaa alueen asukkaiden pystyvyyttä, hyvinvointia ja identiteettiä. Tällöin sekä paikalliset että matkailijat jakavat saman hyödyn.

Kun kehitimme uusia matkailupalveluita TaPaMassa, luonnon tarjoamia ekosysteemipalveluita ei tarkasteltu vain yksinkertaisina luonnontuotteina, joita käytetään tiettyihin taloudellisiin hyötyihin, vaan vuorovaikutuksellisia prosesseina, joita paikalliset ihmiset, luovien alojen ja matkailun toimijat sekä matkailijat aktiivisesti luovat ja ilmaisevat yhteyksissään luonnon kanssa (ks. Fish ym., 2016). TaPaMa-hankkeen esimerkeissä galleriat ja museot olivat toiminnan puitteita, alueen ekokulttuurit toiminnan taustoja ja kehitetyt taideperustaiset palvelut parhaimmillaan uusien luontosuhteiden syn-

nyttäjiä. Osaavien taideperustaisten matkailupalveluiden avulla näistä suhteista voi syntyä kestävä ja kulttuurisensitiivistä luovaa taloutta. Tuloksia näkyikin jo muun muassa luontovalokuvausmatkoissa (Jokela ym., 2020), talvi-, lumi- ja jääympäristöissä (Gelter & Gelter, 2013; Jokela, 2014), hiljaisuus matkailussa ja lähiruokapalveluiden suunnittelussa (de la Barre & Brouder, 2013).

TaPaMa-hanke on osaltaan tekemässä tunnetuksi kulttuuristen ekosysteemipalveluiden ja alueellisten ekokulttuureiden hyödyntämisen mahdollisuuksia kestävä ja vastuullisen kehityksen hengessä. Gallerioille ja museoille taideperustaisten palveluiden tuominen osaksi niiden toimintaa on yksi keino hyödyntää pohjoisen vahvuuksia. Samalla taiteilijoiden työnkuvan kehittämällä ja jatkuvalla kouluttautumisella on tärkeä rooli luovan kapasiteetin turvaamisessa ja kestävä tulevaisuuden edistämässä pohjoisilla ja arktisilla alueilla.

Lähtet

de la Barre S. & Brouder, P. (2013). Consuming stories: placing food in the Arctic tourism experience. *Journal of Heritage Tourism*, 8(2–3), 37–41.

de la Barre, S., Maher, P., Dawson, J., Hillmer-Pegram, K., Huijbens, E., Lamers, M., Liggett, D., Muller, D., Pashkevich, A. & Stewart, E. (2016). Tourism and Arctic observation systems: Exploring the relationships. *Polar Research*, 35(1), 24980.

Chan, K., Satterfield, T. & Goldstein, J. (2012). Rethinking ecosystem services to better address and navigate cultural values. *Ecological Economics*, 74, 8–18. <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2011.11.011>

Daniels, J., Baldacchino, G. & Vodden, R. (2015). *Matters of place: The making of place and identity*. Teoksessa K. Vodden, R. Gibson, & G. Baldacchino (Toim.), *Place peripheral: place-based development in rural, island, and remote regions* (s. 23–40). ISER Books.

Fish, R., Church, A., & Winter, M. (2016). Conceptualising cultural ecosystem services: a novel framework for research and critical engagement. *Ecosystem Services*, 21(B), 208–217. <https://doi.org/10.1016/j.ecoser.2016.09.002>

Gelter, H. & Gelter, J. (2013). An innovation lost. The ice dome concert hall project in Piteå. Teoksessa L. Lindeborg, & L. Lindkvist, L. (Toim.), *The value of arts and culture for regional development: A Scandinavian perspective* (s. 252–266). Routledge.

Helander-Renval, E. (2009). Animism, personhood and the nature of reality: Sami perspectives. *Polar Record* 46(1). <https://doi.org/10.1017/S0032247409990040>

Hiedanpää, J., Suvantola, L. & Naskali, A. (Toim.) (2010). *Hyödyllinen luonto. Ekosysteemipalvelut hyvinvointimme perustana*. Vastapaino.

Hølleland, H., Skrede, J., & Holmgaard, S. (2017). Cultural heritage and ecosystem services: A literature review, *Conservation and Management of Archaeological Sites*, 19(3), 210–237. doi:10.1080/13505033.2017.1342069

Huhmarniemi, M. & Jokela, T. (2020a). Arctic art and material culture: Northern knowledge and cultural resilience in the Northernmost Europe. Teoksessa L. Heininen; H. Exner-Pirot & J. Barnes (Toim.), *Arctic yearbook 2020: Climate change and the Arctic: Global origins, regional responsibilities?* Arctic Portal. <https://arcticyearbook.com/>

Huhmarniemi, M. & Jokela T. (2020b). Arctic arts with pride: discourses on Arctic arts, culture and sustainability. *Sustainability* 12(2), 604, <https://doi.org/10.3390/su12020604>

Jokela, T. (2013). Engaged art in the North: Aims, methods, contexts. Teoksessa T. Jokela, G. Coutts, M. Huhmarniemi & E. Härkönen (Toim.), *Cool: Applied visual arts in the North* (s. 10–21). University of Lapland.

Jokela, T. (2014). Snow and ice design innovation in Lapland. Teoksessa E. Härkönen, T. Jokela & A. J. Yliharju (Toim.), *Snow design in Lapland: Initiating cooperation* (s. 180–181). University of Lapland.

Jokela, T. & Coutts, G. (2018). The North and the Arctic: A laboratory of art and design education for sustainability. Teoksessa Jokela, T. & Coutts, G. (Toim.), *Relate*

North: Art and design education for sustainability (s. 98–117). Lapland University Press.

Jokela, T., Coutts, G., Beer, R. Din, H., Usenyuk-Kravchuk, S. & Huhmarniemi, M. (2021). The potential of art and design to renewable economies. Teoksessa D. Natcher and T. Koivurova (Toim.), *Renewable economies in the Arctic* (s. 62–80). Routledge.

Jokela, T. & Huhmarniemi, M. (2018). Ympäristötäidetä matkailun lisäarvoksi ja matkailuala taiteilijan työksi. Teoksessa T. Jokela, M. Huhmarniemi, C. Haataja & T. Issakainen (Toim.), *Ympäristötäidetä Lapin matkailuun* (s. 9–22). Lapin yliopisto. URN:NBN:fi:ula-201811051395

Jokela, T. & Huhmarniemi, M. (2020a). Expanding nature photography: Fostering an innovative use of cultural ecosystem services in the Arctic. Teoksessa T. Jokela & G. Coutts (Toim.), *Relate North: Traditions and innovation in art and design education* (s. 46–69). INSEA Publications.

Jokela, T. & Huhmarniemi, M. (2020b). Taiteilijan työ muuttuu: taideyliopistopedagogiikka vastaa muutokseen ja ohjaa sitä. Teoksessa T. Jokela, M. Huhmarniemi & J. Paasovaara (Toim.), *Luontokuvaus soveltavana taiteena*. Lapin yliopisto (s. 21–37). Lapin yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-202-3>

Jokela, T., Huhmarniemi, M., Haataja, C. & Issakainen, T. (Toim.) (2018). *Ympäristötäidetä Lapin matkailuun*. Lapin yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-094-4>

Jokela, T., Huhmarniemi, M. & Paasovaara, J. (Toim.) (2020). *Luontokuvaus soveltavana taiteena*. Lapin yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-202-3>

Karlsdóttir, A. & Jungsberg, L. (Toim.). (2015). *Nordic arctic youth future perspectives*. Nordregio. URN:urn:nbn:-se:norden:org:diva-4950

Karlsdóttir, A., Olsen, L., Harbo, L., Jungsberg, L. & Rasmussen, O. (2017). *Future regional development policy for the Nordic Arctic: Foresight analysis 2013–2016*. Nordregio report 2017: 1. Nordregio.

Lindhjem, H., Reinvang, R., & Zandersen, M. (2015). Landscape experience as a cultural ecosystem service in a Nordic context. Concepts, values and decision-making. *TemaNord* 2015:547. <http://dx.doi.org/10.6027/TN2015-549>

Milcu, A. I., Hanspach, J., Abson, D., & Fischer, J. (2013). Cultural ecosystem services: A literature review and prospects for future research. *Ecology and Society*, 18(3), 44. <http://dx.doi.org/10.5751/ES-05790-180344>

Millennium Ecosystem Assessment (2005). *Ecosystems and human well-being: Synthesis*. Haettu 22.2.2020 osoitteesta <http://www.millenniumassessment.org/documents/document.356.aspx.pdf>

Milone, P., & Ventura, F. (Toim.) (2010). *Networking the rural: The future of green regions of Europe*. Van Gorcum.

Müller, D. K., & Viken, A. (2017). Toward a de-essentializing of indigenous tourism? Teoksessa A. Viken & D. K. Müller (Toim.), *Tourism and indigeneity in the Arctic* (s. 281–289). Channel View.

Nordic Council of Ministers. (2011). Megatrends. *TemaNord*, 2011, 527. Haettu 20.2.2020 osoitteesta <http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:702166/FULLTEXT01.pdf>

Nordic Councils of Ministers. (2018). *Arctic business analysis: Creative and cultural industries*. <http://dx.doi.org/10.6027/ANP2018-708>

Olsen, L., Berlina, A., Jungsberg, L., Mikkola, N., Roto, J., Rasmussen, R. & Karlsdóttir A. (2016). *Sustainable business development in the Nordic Arctic*. Nordregio working paper 2016: 1. Nordregio.

Parks, M. M. (2020). Explicating ecoculture. *Nature and Culture*, 15(1), 54–77. <https://doi.org/10.3167/nc.2020.150104>

Rantala, O., de la Barre, S., Granås, B., Þór Jóhannesson, G., Müller, D. K., Saarinen, J., Tervo-Kankare, K., Maher, P. T., & Niskala, M. (2019). *Arctic tourism in times of change: Seasonality*. *Tema Nord* 2019: 528. Haettu 7.11.2019 osoitteesta <http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1312957/FULLTEXT01.pdf>

Teräs, J., Lindberg, G., Johnsen, I.H.G. Perjo, L. & Giacometti, A. (2014). *Bioeconomy in the Nordic region: Regional case studies*. Nordregio (No.4).

UNCTAD. (2018) United Nations Conference on Trade and Development.. Creative economy outlook: Trends in international trade in creative industries. Haettu 21.2.2020 osoitteesta <https://unctad.org/en/pages/PublicationWebflyer.aspx?publicationid=2328>

Vodden, K., Gibson, R. & Baldacchino, G. (Toim.) (2015). *Place peripheral: place-based development in rural, island, and remote regions*. ISER Books.

Puulusikat retkinuotion äärellä: Metsä, käsityö ja taide dialogin virittäjinä

Antti Stöckell

Luku perustuu aiemmin julkaistuun kirjoitukseen: Making Wooden Spoons Around the Campfire: Dialogue, Handcraft-based Art and Sustainability, 2018. Teoksessa T. Jokela & G. Coutts (toim.), Relate North: Art & Design for Education and Sustainability. Lapland University Press.

Johdanto

Toteutin vuosien 2016 ja 2017 aikana taiteellisen Puulusikat-projektin, jossa valmistettiin puulusikoita nuotion äärellä kymmenellä retkellä eri paikkoihin (Kuva 1). Lusikoiden tekoon osallistui läheisiä, työtovereita ja tuttaviam. Projektin myötä syntynyt installaatio oli mukana

Kuva 1. Keskittyneitä hiileen puhaltelijoita. Jos lusikka ei ota ruokailukäyttöön, upea palanut pinta saa jäädä. Muussa tapauksessa se on helppo poistaa puukolla rapsuttaen. Jokainen nuotion äärellä tehty yksilöllinen puulusikka palauttaa tekijän mieleen muistoja retkestä ja retkipaikasta. Kuvat: Antti Stöckell, 2016.

kansainvälisessä Interwoven-näyttelyssä. Suomessa ja Islannissa vuonna 2017. Näyttelyn ideana oli tarkastella käsityömaisia työtapoja nykytaiteessa sekä tukea Arctic Sustainable Art and Design -verkoston pohjoismaisten taideyliopistojen alumnien verkostoitumista (Huhmarniemi ym., 2017).

Tässä luvussa tarkastelen Puulusikat-projektiani seuraavien kysymysten kautta: Millaisen toiminnallisen ympäristön retket metsiin ja nuotiopaikoille tarjosivat käsityön tekemiselle? Miten tämä toimintatapa mahdollisti käsillä tekemisen merkitysten pohtimisen yhdessä osallistuneiden kanssa? Mitä eri merkityksiä taiteen käytännöllä oli projektin eri vaiheissa ja kokonaisuudessa?

Tarkastelen projektissani toteutettuja retkiä ensinnäkin luontoretkinä, joihin liittyy liikunnan hyötyjen lisäksi metsän hyvinvointivaikutukset. Kiinnostus metsän hyvinvointivaikutuksia kohtaan on kasvussa maailmanlaajuisesti (Williams, 2017). Metsäretkeen liittyy luonnollisesti liikunnan ja fyysisen ponnistelun tuottamat positiiviset vaikutukset niin fyysiselle kuin henkisellekin hyvinvoinnille (Arvonen, 2015). Merkittävä osa retkeilyn hyvinvointivaikutuksista muodostuu esteettisesti miellyttävästä ympäristöstä lähinäkyminen ja kaukomaiseminen, joissa visuaalisuudella on toki roolinsa mutta jotka koetaan moniaistisesti ja kehollisesti toimien.

Retkillä tehtiin käsitöitä, joiden tekemistä tarkastelen erityisesti kokemusten ja tekijöiden

työlleen antamien merkitysten valossa. Siinä missä käsitöitä tehtiin ennen paikallisesti ja välttämättömään tarpeeseen, tehdään niitä nykyisin lähinnä harrastuksena verkostoituen jopa globaalisti toisten harrastajien kanssa (Luutonen, 2014). Käsityö ilmionä on yhä kiinnostava pohdittaessa kulttuuriperinnön siirtymistä sukupolvelta toiselle.

Luontoretkeilyn ja käsityön näkökulmat yhdistyvät nykytaiteen osallistavissa käytännöissä ja lopulta teoksellisissa esitystavoissa näyttelyissä. Käsityömaisten työtapojen suosion kasvu näyttää yhä voimistuvan niin itsenäisesti työskentelevien taiteilijoiden keskuudessa kuin myös yhteisöllisissä taidetoiminnoissa. Yhteisötaiteessa kiinnostuksen kohteena on ollut edellytysten luominen tasavertaiselle keskustelulle (Kester, 2010). Näyttelyihin tekemäni installaatiot olivat nykytaiteen tapaan kertoa retkillä koettu ja tehty. Tässä artikkelissani punon edellä esitettyjä näkökulmia yhteen arvioiden projektini sisältöä ja merkityksiä osallistuneille ja itselleni.

Menetelmällisesti työskentelytavastani muodostuu kokonaisuus, jossa on piirteitä sekä taiteellisesta että taideperustaisesta tutkimuksesta. Taiteilijana olen kiinnostunut reflektimaan omaa työskentelyäni ja taiteellista ilmaisuani sitä kehittääkseni. Taidekasvattajana olen myös motivoitunut selvittämään taiteen osallistavien käytäntöjen pedagogisia ulottuvuuksia, jolloin näkökulmani avautuu kohti sosiokulttuurista kontekstia (Ks. Jokela ym., 2015). Tällöin taiteellinen tutkimus laajenee taideperustaiseksi tutkimukseksi, jota Leavy (2018) kuvaa prosessi- ja ratkaisukeskeiseksi, tieteidenväliseksi ja osallistavaksi. Leavy näkee taiteessa olevan potentiaalia houkutellessa tutkittavasta ilmiöstä esiin ulottuvuuksia, joita ei muilla keinoin voi tavoittaa. Taiteen välitön elämyksellisyys ja toisaalta provokatiivisuus voi vaikuttaa vahvasti kommunikointiin

Kuva 2. Tuli kokosi retkeilijät lämpönsä ja valonsa suojiin. Tulen avulla valmistettiin retkieväitä ja tulta käytettiin välineenä poltettaessa lusikoiden pesiä. Ennen kaikkea tuli loi viihtyisän ja elämyksellisen piirinsä yhdessäololle ja tarinoinnille.
Kuva: Antti Stöckell, 2016.

sosiaalisen elämän emotionaalisella alueella. Taideperustainen tutkimus soveltuu myös yksilön elämän ja laajempien kontekstien yhteyksien kuvaamiseen (Leavy, 2018).

Lapin yliopistossa yhteisöllisen taidekasvatuksen parissa työskennelleenä olen omaksunut tutkimuksellisen otteen, jonka Jokela ja muut (2015) nimeävät taideperustaiseksi toimintatutkimukseksi (ks. myös Huhmarniemi, 2016). Paikkasidonnaisia ja osallistavia taidetoimintoja sen puitteissa syklimäisesti kehitettäessä huomion kohteena on ollut pohjoisen sosio-kulttuurinen ympäristö myös kaupunkien ja kulttuurikeskusten ulkopuolella. Taiteellista toimintaa on kehitetty siten, että se mahdollistaisi myös paikallisten ihmisten osallistumisen kiinnittyessään heidän jokapäiväiseen kokemukseensa ja tuntemukseensa paikoista (Jokela ym., 2015).

Puulusikat-projektissani hahmotan käsityötä, taidetta ja retkeilyä yhdistävän työtavan mahdollisuuksia voidakseni soveltaa työtappaa myöhemmin erilaisissa tilanteissa taidekasvattajana, taiteilijana ja tutkijana. Työpaja on antanut mallia myös luovan matkailun kehittämiseen Lapissa erityisesti kulttuurisen kestävyyden näkökulmasta (Huhmarniemi ym., 2021). Taideperustaisia palveluja matkailuun -hankkeessa (2019–2021) käsityöperustaisia menetelmiä on kehitetty luovan matkailun

palveluiksi (Kravtsov ym., tulossa; Huhmarniemi, 2021). Lapista käsin -hankkeessa (2018–2021) puolestaan järjestettiin täydennyskoulutusta Lapin käsityöläisille tukemaan tuote- ja palvelukehitystä matkailualalle (Kilpimaa ym., 2021). Käsityöperustaisten palvelujen potentiaali taiteilijoiden ja käsityöläisten tulonlähteenä ja uutena luovan talouden alana on tunnistettu (Kugapi ym. 2020, 2021).

Retkellä – kävelyä, luontoelämyksiä ja hetkiä nuotiolla

Kuvaan tässä luvussa Puulusikat-projektin keskeisen toimintaympäristön eli nuotiretken luoman kehyksen, jossa yhdistyvät liikunnan ja metsän hyvinvointivaikutukset käsillä tekemisen toisaalta yksilölliseen mutta myös yhteisöllisesti luovaan maailmaan. Nostetaan siis eväsreput selkään ja lähdetään liikkeelle! Kulkiessamme syvemmälle metsään äänimaisema muuntuu vähitellen tien taustamelusta tuulen kohinaksi puissa. Askelet tuntevat polun epätasaisuuden, kivet ja juuret. Keho alkaa elää uudella tavalla ympäristön elementeille kaikin aistein herkistyen. Pian kajahtelevat kirveeniskut kertovat nuotiopuiden valmistelusta ja kohta ensimmäinen liekki lepattaa ja leviää sytykkeiden lomassa. Nuotion äärellä vaihdetaan kuulumisia ja suunnitellaan tulevaa (kuva 2).

Nuotion pohjalle syntyneestä hiiloksesta poimitaan grillipihtien kanssa peukalon pään kokoinen punaisena hehkuva hiili, pidetään sitä puulusikan aihion päällä ja ryhdytään puhaltamaan hiileen siten, että sen hehku alkaa polttaa lusikalle pesää. Puhallamme porukalla kukin omaan hiileemme. Pian hiiltyneet kolot ovat riittävän syviä jatkotyöstettäväksi.

On aika kaivella eväät repusta ja rentoutua puhaltelun jälkeen. Edessä on vielä paluumatka katujen, autojen ja rakennusten maailmaan. Retkeltä tuomisina repusta löytyy valmis puulusikka tai vielä työstämistä vaativa aihio sekä kävelyn, kohtaamisten ja metsän tuottamaa hyvää mieltä.

Tulen käyttö kuvatulla tavalla materiaalin työstössä ja muotoilussa ei ole nykyään yleistä. Huurteen ym. (2998) mukaan muinoin yksipuusia ruuhia koverrettiin kirveiden ja muiden työkalujen käytön lisäksi polttamalla. Haapiota eli haapapuista ruuha tehdessä sen laitoja paahdettiin tulen lämmössä, jotta työkaluin koverrettu tukki aukeni sopivan leveäksi (Huurre ym., 1998). Nykyään hiillyttämistä käytetään yhä maahan upotettavien tolppien tyvien käsittelyssä kosteutta kestäviksi.

Tulella on ollut merkittävä rooli ihmisen kulttuurirevoluutiossa (Pyne, 2001). Tulella on yhä samoja tehtäviä kuin sillä on ollut kautta aikojen; Puulusikat-projektissa tuli kokosi retkeilijät lämpönsä ja valonsa suojiin. Tulen avulla valmistettiin retkieväitä ja tulta käytettiin välineenä poltettaessa lusikoiden pesiä. Ennen kaikkea tuli loi viihtyisän ja elämyksellisen piirinsä yhdessäololle ja tarinoinnille.

Hallikainen ja muut (2014) mainitsevat tyypillisiä motiiveja arkiulkoiluun luonnossa olevan liikunnan ja rentoutumisen tarpeen, johon liittyy erityisesti pidempikestoisilla retkillä myös luontokokemusten elämyksellisyys esimerkik-

si mieleisten maisemien äärellä. Luontoretkillä voidaan pyrkiä vahvistamaan niin sosiaalista yhteyttä, kuin taitoja selvitä vapaaehtoisesti yksinkin. Aktiivisen tekemisen todetaan synnyttävän toisenlaisen luontoelämyksen kuin passiivinen katsominen. Retkeilijöiden vaeluskertomuksissa erityisen raskas fyysinen rasitus tuottaa myös syviä ja mieleenpainuvia elämyksiä (Hallikainen ym., 2014).

Grosin (2015) mukaan ihme ei ole se, että olemme pitkän kävelyn vaivoista ja hankalista oloista huolimatta onnellisia, vaan että olemme onnellisia niiden ansiosta. Tämä onnellisuus on osittain arkielämän velvoitteiden lykkäämisen seurausta ja siirtymistä pitkän kävelyn myötä ”eläimelliseen” läsnäoloon (Gros, 2015, s. 12). Hallikaisen ym. (2014) mukaan luontokokemus vapauttaa myös sen vuoksi, että luonnossa ei voi kontrolloida kaikkia asioita, eikä tarvitse itse olla kontrollin alaisena. Tämä vapauttaa elämään hetkessä omansa itsensä. He toteavat luonnossa koetun virkistymisen ja elämysten tuottamia hyötyjä olevan luonnon- ja itsekunnioituksen vahvistuminen sekä vapauden ja myönteisen yksinäisyyden kokeminen tai yhteenkuuluvuuden lujittuminen. Samoin hyötyihin lukeutuu tunne henkisen ja fyysisen kyvykkyyden lisääntymisestä, yksinkertaisen elämäntavan oppiminen ja tietoisuuden kehittyminen ponnistelun tarpeellisuudesta jonkin arvokkaan tavoitteen saavuttamiseksi (Hallikainen ym., 2014; Williams, 2017).

Huoli ympäristöongelmista voi tulla esteeksi metsän hyvinvointivaikutusten täydelle kokemiselle. Haila (2004) rohkaisee, että myös ympäristöhuolien aikakaudella luonto voi ja saa olla elämänvoiman ja ilon lähde. Hailan mukaan retkeily on asettumista luonnon kanssa tekemisiin ymmärtääksemme olemassaolomme ehdot ja mahdollisuudet rajoineen myös ympäristöhuolen aikakaudella.

Hän näkee myös tieteen olevan yksi tapa retkeillä maailmassa, unohtamatta kuitenkaan alkuperäistä ja meille tutuinta retkeily-sanan merkitystä. Tieteen lisäksi Haila (2004) perää kulttuurin kaikkia voimavaroja mukaan ympäristöongelmia ratkaisemaan. Puulusikat-projektin retkillämme emme keskittyneet varsinaisesti ympäristöhuolien ratkomiseen, mutta puisia lusikoita työstäessämme keskustelut väistämättä sivusivat kulutuksen ja kestävän elämäntavan teemojakin.

Projektini kymmenestä retkestä kaksi tein yksin ja kahdeksan muiden kanssa. Edellä kuvatut arkiulkoilun motiivit luonnehtivat myös useimpia tekemistämme retkistä. Omat retkeni olivat mieleisiin jokimaisemiin suuntautuneita yöpymisiä sisältäneitä retkiä, joiden toinen keskeinen sisältö oli perhokalastus. Yksi erityinen retki tehtiin työyhteisöemme kesken normaalin viikoittaisen palaverimme aikaan. Monet retkistä suuntautuivat hyvin lähelle, kuten poikieni tai 80-vuotiaan isäni kanssa. Kokemukseni mukaan jo pihan laidalle syytetty nuotio loi vastaavan kokemuksen ajan ja tilan muuntumisesta erityiseksi toiminnan ja dialogin paikaksi, kuin pidemmälläkin retkillä.

Käsityö – taitoja, elämyksiä ja kulttuuriperintöä

Keskuudessamme elää vielä sukupolvia, joille puisten tarve-esineiden tekeminen oli välttämätöntä ja arkisen tuttua. Metsässä liikkuen sopivia, usein käyttötarkoitukseen sopivasti eri tavoin käyriä – kuten reen jalakset, viikatteiden varret ja veneen kölöt – tarvepuita pantiin merkille ja niitä tultiin hakemaan vuoden kierron oikealla hetkellä, jotta puu käyttäytyi kuivuen, työstettäessä ja käytössä oikealla tavalla. Materiaalien tuntemus liittyi paikallistietoon metsien erilaisista kasvupaikoista sekä perimätietoon oikeasta ajasta kaataa puita erilaisiin tarpeisiin. Puisia tarve-esineitä

Kuva 3. Retkipaikkoihin liittyviä muotoja lusikoiden varsissa sekä näyttelyn suunnittelua luonnoskirjan sivulla.
Kuva: Antti Stöckell, 2016.

työstettiin pihapiirissä ja talvisin jopa pirtissä. Nuorempi polvi oppi tietoja ja taitoja olemalla mukana tässä vuodenkierrossa. Nykyisin käsityöiden tekeminen ei ole samalla tavoin välttämätöntä ja elinehto, kuten aikoinaan. Linkon (1997) mukaan käsityön luonne on muuttunut arkiaskareesta harrastajien huviksi ja itsensä toteuttamisen muodoiksi.

Käsityötieteessä käsityöllä tarkoitetaan Luutosen (2014) mukaan aineetonta tekemisen taitoa (prosessia) ja tekemisen kautta syntyvää materiaalista tuotetta (produktia). Käsityö toimintana merkitsee osaamisen ja tekemisen perinnettä – mahdollisuutta muokata materiaalista maailmaa tuottamalla ihmisläheisiä sosiaalisen, kulttuurisen ja psyykkisen ulottuvuuden huomioivia toimintaympäristöjä (Luutonen, 2014).

Itse tehtyjen esineiden käyttöön liittyvä voimaannuttava ulottuvuus (kuva 3). Toimiva

käyttöesine voi merkitä tekijälleen koke-
mista materiaalin, välineiden ja tekniikoi-
den hallinnasta sekä eräänlaisesta omava-
raisuudesta nykyisenä aikana, jolloin kaikki
teollisesti valmistettu on kaupan ja kaikkien
ulottuvilla. Tällainen omavaraisuuden koke-
mus luo siteen menneisiin sukupolviin, joille
itse valmistetut käyttöesineet olivat elineh-
to – voimme kokea olevamme edes pienessä
määrin osa katkeamatonta perinnettä.

Perinteeseen liittyy aina pohdintoja säilyttä-
misestä. Säilyttämiseen puolestaan kytkey-
tyy vahvasti kestävän kehityksen näkökulmat
– säilyttämisellä toisaalta tavoitellaan men-
neen vaalimista mutta myös tulevaisuuden
turvaamista. Luutonen (2014) toteaa, ettei
säilyttäminen tarkoita niinkään esineiden säi-
lyttämistä sellaisenaan, vaan käsityötaidon
jatkuvuutta ja parhaimmillaan perinnön ri-
kastamista kehittämillämme uusilla taidoilla.
Taitojen rinnalla hän näkee perinteen mer-
kitsevän myös arvojen siirtämistä ihmiseltä
toiselle. Jos nyt katkaisemme tuhansia vuosia
jatkuneen osaamisen perinteen, sitä on mah-
doton palauttaa (Luutonen, 2014, s. 96–97).

Käsitöitä voi tarkastella viestinä (Luutonen,
1997; Ihatsu, 2004). Laajasti ottaen käsityö
itsessään on jo viesti, joka aina erikseen mai-
nitaan sanoin ”käsini tehty” tai ”paikallista
käsityötä” erottamaan tuote usein kaukana
toisaalla teollisesti valmistetusta tuotteesta.
Käsityöhön liittyy usein myös ilmaisua, joka ei
ole välttämätöntä käyttöesineen käytännöllii-
syyden ja varsinaisen käyttötarkoituksen kan-
nalta.

Projektissani lusikka avaa tähän kiintoisan nä-
kökulman. Lusikan pitää tuntua hyvältä sekä
suussa että kädessä. Suuhun pantava lusikan
osa ei tarjoa juuri mitään mahdollisuuksia
käyttötarkoituksesta erkanevan ilmaisun sa-
ralla, kun lusikan varsi puolestaan on toiminut

ja toimii yhä alustana erilaisten viestien välit-
tämiseksi.

Puisten tarve-esineiden ensisijainen tarkoitus
oli toimia parhaalla mahdollisella tavalla käy-
tössään. Esimerkiksi kirveen varren tuli olla
kaareva kuin hauen vatsa ja kädensijan kaartua
kuin pyrstön, jotta siitä sai hyvän otteen. Vas-
taavia elämismaailmaan kiinnittyviä havain-
nollisia kuvauksia on muitakin ja ne kuvastavat
arjen estetiikkaa, jossa käytännöllisyys ja toi-
mivuus ovat ensisijaisia. Tällainen käytännöllii-
syy kielikuvineen kiinnittyi vahvasti paikkaan
ja aikaan kytkeytyviin tarpeisiin. Luutonen
(2014) toteaa, että nykyisin Internetin myötä
paikallisuuden ovat korvanneet samasta asia-
sta kiinnostuneiden maailmanlaajuiset ryhmät.
Paikallisuuden merkitys ei välttämättä tällöin-
kään katoa tai vähene, vaan parhaimmillaan
vuorovaikutus rikastaa ja lisää erilaisten kult-
tuurien arvostusta. Projektini retkillä paikoilla
on merkittävä rooli niiden luodessa osaltaan
toiminnallisen ja toiminnan myötä myös dialo-
gisen tilan käsityölle ja siitä keskustelulle.

Kysyin retkillä mukana olleilta pian retkien
jälkeen, mitä käsitöitä he olivat tehneet aiem-
min, miltä omin käsin tekeminen tuntuu, mil-
laisia tunnelmia ja kokemuksia työskentelyyn,
työvälineisiin ja materiaaleihin liittyy, millaista
on käyttää tai katsella itse tehtyä ja mitä mer-
kityksiä he liittävät itse tehtyyn. En kysynyt ko-
keuksia lusikoiden tekemisestä, sillä tavoit-
teeni oli saada vastauksia käsillä tekemisen
kokemuksista ja merkityksistä liittyen siihen,
mitä vastaajat luonnostaan olivat tehneet
aiemmin. Tuolloin tarkoitukseni oli poimia
vastauksista sitaatteja näyttelyyn tulevaan lu-
sikkainstallatioon.

*Se on niin moniaistista tekemistä
ja läsnäoloa.*

*Tein ite! Ja se onnellisuus on
niin vilpittävä.*

*Aina tehdessä haaveilen valmiista
työstä, jota pääsee käyttämään.*

*Itse tehtyyn liittyy käytön lisäksi
tunteet ja muistot valmistuksesta.*

Vastanneille tärkeä motiivi tehdä käsitöitä tai töitä käsin on tekemisen kehollisuuteen ja moniaistisuuteen liittyvä mielihyvä. Tekemisen äärellä koetaan intensiivistä läsnäoloa ja iloa taitojen kehittymisestä työn edetessä. Taidot liittyvät niin materiaalien tuntemukseen kuin työvälineidenkin käyttöön. Käsitöitä tehdään joustavin suunnitelmin kokeillen ja etsien ja esimerkiksi materiaalin ehdoilla yllätyksiinkin reagoiden. Käsitöiden tekemisen nautinto näyttäisi muodostuvan sopivasta tuttuudesta ja tekemisen hallinnasta, mutta erityisesti myös itsensä haastamisesta uuden oppimiseen ja lopputuloksen ennakoimattomuudestakin. Useimmat vastaajista olivat tehneet käyttöesineitä, joita tehdessä siintää jo mielessä niiden tarkoituksenmukainen käyttö. Valmiiksi saaminen koettiin palkitsevana ja itse tehdystä oltiin jopa ylpeitä. Itse tehtyä esinettä käyttäessä on helppo palauttaa mieleen tekemisen aikaisia asioita, tapahtumia ja paikkoja laajemminkin.

*Isi aikoinaan opetti kapustavuolut,
päreenskonnin ja korin teon.
Ja paljon muuta.*

Vastauksissa on nähtävissä myös perinteen ja sen jatkuvuuden merkitys. Mukana oli käsityöläinen, joka sanoi oppineensa perinteiset taidot isältään. Mukana oli myös henkilöitä, jotka aktiivisesti taitojaan harjoittamalla hakiivat paikkaansa sukupolvien perinnön ketjussa käsityötaitojen suhteen, sekä niitä, jotka arvostivat perinteitä, mutta eivät enää kokeneet

varsinaisesti olevansa osa tällaista jatkumoa. Tästä huolimatta pienetkin teot omin taidoin tuottivat mielihyvää ja riippumattomuuden tunnetta samalla tavoin, kuin paljon tekeväillä.

Eräs retkellä mukana ollut ihastui polttotekniikkaan niin, että hän on työstänyt polttamalla suurta pahkaa. Hän kertoi myös käyttävänsä retkellä alkunsa saanutta lusikkaa kotona puurokauhana. Kauhan ergonomisuus ei kuulemma ole parhaasta päästä, mutta siihen liitetyt mieleiset merkitykset ovat käytettävyyttä tärkeämpiä.

*Se oli niin voimauttavaa se tekeminen
ja lusikkaa käyttäessä sitä aina palaa
niihin muistoihin!*

Harrastajien parissa käsitöiden tekemiseen liittyy keskeisimmin elämyksellisyys, tekemisestä ja työn tuloksista nauttiminen. Käsitöitä yhdessä tehdessä on luontevaa keskustella itse tekemisestä tietoja ja taitoja jakaen. Tekemisen rytmissä ja lomassa käytävä keskustelu voi mutkattomasti vaeltaa myös muihin aiheisiin. Toiminnallisuus ja dialogisuus ovat edelleen huomioni kohteena tarkastellessani seuraavaksi käsityötä nykytaiteen kontekstissa.

Nykytaiteen osallistavat käytännöt, dialoginen estetiikka ja paikkasidonnaisuus

Interwoven-näyttelyiden tarkoituksena oli tarkastella käsityön ja nykytaiteen suhdetta. Viime vuosikymmeninä käsityömäiset työt ovat voimakkaasti lisääntyneet nykytaiteessa. Erityisesti erilaiset pehmeiden materiaalien ompelu-, virkkaus- ja kirjontatekniikat näyttävät olevan hyvin suosittuja. Esimerkiksi suomalainen Kaija Papu virkkaa luonnollista kokoa olevia hahmoja ja esineitä, joista kenties tunnetuimpia on esikuvaansa tarkasti jäljittelevä poliisiauto.

Kuvat 4 ja 5. Kaksi erilaista näyttelyratkaisua Reykjavikissa ja Rovaniemellä.
Kuvat: Antti Stöckell, 2017.

Käsityötä vai taidetta, vai molempia? Käsityön ja taiteen käsitteellinen rajanveto on pohdittanut niin tekijöitä kuin tutkijoitakin (Ihatsu, 2004). Erojen ja rajanvedon sijaan olen kiinnostunut siitä, millä tavoin käsityömäinen, perinteisiäkin tekniikoita hyödyntävä – usein myös kurinalainen - työtapa muovaa taiteellista prosessia ja syntyvää teosta. Toisaalta kiinnostavaa on myös innostaa käsityötä tekeviä ihmisiä kokeilemaan taiteesta tulevia – perinteistä käsityötä vapaampia – ilmaisullisia mahdollisuuksia käsityön parissa.

Tuttuus valmistustekniikoiden ja tunnistettavuus aiheiden osalta tuovat taiteen lähelle yleisöä. Yhteisötaiteessa tämä on keskeistä osallistumisen kannalta. Parhaimmillaan taide voi toimia yhteistyön alulle panijana, sen muotona ja myös näkyvinä tuloksina. Kokeukseni mukaan yhteisölliseen taideprojektiin voi osallistua aktiivisesti hyvin erilaisista taustoista tulevia ihmisiä, joilla ei välttämättä tarvitse olla erityistä suhdetta taiteeseen, puhumattakaan nykytaiteesta (Stöckell, 2016). On järjestettävä tila ja tilanne, jossa on helppo tarttua konkreettiseen toimeen. Toiminnallisuus on keskeinen edellytys dialogin synnylle. Toiminnallisuutta voi tarkastella performatiivisuuden käsitteen kautta. Performatiivisuus

taiteessa tarkoittaa ainutkertaista tilannetta, jossa tarjoutuu sija vuorovaikutukselle ja osallistumiselle (Hiltunen, 2009). ”Lupa” tehdä käsitöitä taiteen sijaan voi madaltaa osallistumisen kynnyksiä. Tekijät saavat mieltää tekonsa yhä käsityöksi, kun tilannetta kokonaisuutena voi luonnehtia yhteisötaiteeksi, jossa käsityön tekeminen toimii menetelmänä vuorovaikutustilanteen luomiselle.

Projektini keskeinen alkuperäinen tavoite oli tuottaa teos näyttelyyn ja saadakseni riittävästi lusikoita sekä myös näkemyksiä käsillä tekemisestä, pyysin muita apuun. Projektiani ei ole näin ollen mielekästä arvioida yhteisötaiteena, jossa olennaista on tavoitteiden ja työtapojen asettaminen yhdessä (Kester, 2010; Kantonen, 2010; Hiltunen, 2009). Projektini sisälsi kuitenkin piirteitä yhteisötaiteellisesta prosessista osallistamisen suhteen sekä erityisesti dialogin synnyttämisen pyrkimyksissään.

Kävely metsässä ja tyypilliset askareet nuotiopaikalla johdattivat itse lusikoiden tekemisen vaiheeseen. Nämä vaiheet kokonaisuutena loivat sen performatiivisen tapahtumisen tilan ja tilanteet, joissa dialogi syntyi luonnostaan. Kester (2010) kutsuu dialogiseksi estetiikaksi toimintaa, jossa taiteilija osallistaa

yhteistyökumppaninsa merkityksenannon prosessiin määrittelemättä lopputulosta etukäteen. Lusikkaprojektissa ajattelen dialogia ihmisten välisen keskustelun lisäksi kävelyssä ja käsityössä tapahtuvana sisäisenä puheena omien muistojen, ajatusten, ympäristön sekä käsillä olevan tekemisen kanssa.

Kävely ja käsityö ovat hidasta toimintaa. Molempia luonnehtii toisto ja jatkuvuus, kunnes tavoite on saavutettu. Polkua ei voi ahnehtia kerralla kokonaan, eikä lusikan hahmo ilmesty puuaihioista muutamalla kirveen iskulla ja puukon vuolaisulla. Polku ja puu tarjoavat mielekkään vastuksen kulkijalle ja veistäjälle. Vastuksen mielekkyys tulee siitä, kun harjaantumisen myötä yksittäiset liikkeet eivät enää vaadi kaikkea huomiota ja mieli vapautuu vaeltamaan käsissä olevasta materiaalista ja tekniikasta myös muihin asioihin – ja jälleen takaisin. Tässä vapaudessa avautuu tila myös monenlaisille keskusteluille. Dialogissa ihmisten kesken, materiaalin ja paikan kanssa keikeistä on myös taito antaa aikaa ja kuunnella. Tauoissa sanottava ehtii hakea muotoaan, hiljaisuudessa käsillä oleva materiaali tai paikka saa puhua. Tätä kaikkea sisällytän Puulusikat-projektin dialogiseen estetiikkaan.

Tällaisessa dialogisuudessa avautuu myös näkymiä paikkasidonaisuuden tarkasteluun. Ensinnäkin edellä kuvaamani puun kiireetön työstäminen rauhoitti läsnäoloon ja tuotti syvimmillään kokemuksen sulautumisesta yhdeksi paikan kanssa. Yksinkertaistettuna paikkasidonaisuus taiteessa on tarkoittanut sitä, että ”paikka synnyttää teoksen”. Taiteilija on löytänyt syyn ja perusteen teoksen tekemiselle ja sen olemukselle paikan objektiivisista ja tekstuaalisista ulottuvuuksista (Jokela, 2008). Tällaista teosta ei ole mahdollista siirtää muualle. Lusikoiden kohdalla olen kääntänyt tämän ajattelutavan toisinpäin; kuljettaessani lusikkaa mukana retkillä, kannan mukana sen

syntypaikkaan liittyviä muistoja ja merkityksiä.

Kolme tekemistäni lusikoista (kokonsa puolesta ne ovat paremminkin kauhoja) sai muotonsa jostakin lusikan tekopaikkaan liittyvästä elementistä (kuva 3). Olen nimittänyt näitä lusikoita paikkasidonaisuiksi lusikoiksi. Niissä käsityön, käyttöesineen ja taideteoksen raja hämärtyy. Mitä kauemmas lusikan muotoilu eteni varsinaisesta käyttötarkoituksesta kohti taiteellista ilmaisua, sitä helpommin muistan lusikan alkuperän. Näiden lusikoiden paikkasidonaisuudella on yhtäläisyyksiä käsitöiden perinteiseen tapaan kiinnittyä paikkoihin. Perinteinen ulottuvuus on läsnä juuri työskentelypaikoista saadun materiaalin ja siellä tapahtuneen työskentelyn kautta. Varsien muodot liittyvät paikkojen maantieteellisiin ominaisuuksiin ja erityisesti luonnonantimien hyödyntämiseen maastossa kulkiessa. Harjuksen selkävä viittaa kalastuskulttuuriin vieden minut muistoissani joelle, jonne suuntaan kalareissuille yhä uudestaan ja uudestaan. Lähteestä muotonsa saanut varsi viittaa puolestaan vesipaikan merkitykseen metsissä kulkijoille. Kolmannen lusikan varressa oleva ”murikka” sai innoituksensa Ounasvaaran kivikoista, mutta samalla se viittaa puuaihion alkumuotoon, jonka sisältä veistäjä on lusikan veistänyt esille. Lusikat tuovat näin esiin paikkasidonaisuutta moniulotteisesti varsien muotojen avulla ja pohjimmiltaan se, että ne ovat lusikoita – välineitä, joilla syömme – korostaa paikkojen elintärkeää merkitystä olemassaolomme jatkuvuuden kannalta. Lusikat saivat muotonsa hitaassa dialogissa paikan, materiaalin ja muiden retkeilijöiden kanssa. Muilta osallistujilta en edellyttänyt paikan merkityksen pohtimista lusikan työstämisen yhteydessä.

Nuotiolta installaatioksi galleriaan

Taideperustaisen tutkimuksen kontekstissa taide on ensisijaisesti prosessikeskeistä. Pro-

Kuva 6. Dialogissa retkitoverien kesken sekä paikan ja työstettävän materiaalin kanssa saa olla tilaa myös hiljaisuudelle. Silloin käsillä oleva materiaali tai paikka saa puhua. Kuva: Antti Stöckell, 2016.

sessin myötä syntyvien produktien huoliteltu loppuunsaattaminen teokselliseen muotoon korostaa ja vahvistaa myös hyvän prosessin merkitystä niin toiminnan organisoijille kuin siitä eri tavoin osallisille (Hiltunen, 2009). Tarkastellessaan installaatiotaide taideperustaisen tutkimuksen kontekstissa Lapum (2018) kuvaa sen monimuotoisuuden ja tilallisuuden edellyttävän katsojalta aktiivista kehollista osallistumista. Moniaistisena kokemuksena installaatiotaide herättää katsojan reflektoimaan kokemustaan ja rakentamaan merkityksiä (Lapum, 2018). Installaatiotaide mahdollistaa moniulotteisen prosessin esittämisen edelleen monimuotoisena, elämyksellisenä ja siten merkityksiä pohtimaan herättävänä. Siirtymä nuotiolta galleriaan tuo projektin myös laajemman yleisön ulottuville (kuvat 4 ja 5).

Rovaniemen näyttelyssä rakensin galleriaan pienen metsikön lattiasta kattoon ulottuvin puunrunkoineen, joissa lusikat riippuivat. Vahvasti tilallisena installaatio toi galleriaan tuulahduksen retkipaikkojen metsistä ja hetkistämme siellä. Puunrunkojen lomassa saattoi kulkea kuin metsässä ja katsella kaikissa suunnissa näkyviä lusikoita – omaansa etsien, jos oli osallistunut projektiin. Puiden juurilla oli edellä esittelemiäni osallistujien kertomia mietteitä käsillä tekemisen merkityksistä. Puihin kiinnitettyllä videolla oli nähtävissä lusikan teon eri vaiheet, sekä retkien muita askareita ja tunnelmia äänimaisemineen. Islannissa lusikat muodostivat vaaleaa seinää vasten riippuneen vapaan muodostelman varjoineen ja video projisoitiin viereiselle seinälle suureen kokoon.

Installaatioiden tarkoitus oli luonnollisesti tuoda esille retkillä koettua ja tehtyä. Projektiin osallistuneille olin painottanut jo ennen retkiä olevani kiitollinen kaikenlaisista lusikoista, myös keskeneräisistä ja jopa vielä työstämättömistä puupalikoista. Esillä olleet lusikat ilmensivät hienosti työstämisen eri vaiheita sekä erilaisia taitoja ja tyylejä. Myös erilaiset puulajit olivat nähtävissä. Lusikoiden pesän osallistujat saivat hioa puhtaaksi tai jättää mustan hiiltyneeksi. Lähes kaikki lusikat olivat esillä mustan ja hiiltyneen pesän kera, mikä korosti tätä tekemisen tekniikkaa ja vaihetta, jonka olimme retkillä yhdessä kokeneet.

Uusia retkiä suunnittelemaan

Metsän hyvinvointivaikutusten piirissä ja käsityön luomassa toiminnallisessa tilassa nuotioiden äärellä syntyi luontevia tilanteita kohtaamiselle ja vuorovaikutukselle. Tällaisen toiminnan onnistuminen ja elämyksellisyys ja ylipäättään ihmisten halukkuus osallistua edellyttää toki sitä, että retkeily ja käsityöt kiinnostavat. Projektin taiteellinen ulottuvuus retkien kohdalla oli yhteisötaiteesta ammentava ajatus tilan ja tilanteiden muotoilusta osallistumiseen innostavaksi. Yhteisötaiteelle ominainen oli myös näyttelyissä olleiden installaatioiden tapa esittää hyvin erilaisista lähtökohdista ja erilaisin taidoin tehdyt lusikat yhtenä ”moniäänisenä” kokoelmana.

Puulusikat-projekti oli yhdistelmä henkilökohtaista ja yhteisöllistä taiteellista työskentelyä (kuva 6). Merkityksiä on rakennettu yksin ja yhdessä, kuitenkin jokainen omaa lusikkaansa yksilöllisesti työstäen. Ajatukseni projektin merkityksestä siihen osallistuville oli se, että käsillä tekemisen merkitykset välineistä, tekniikoista ja materiaaleista riippumatta kirkastuisivat heille itselleen motivoiden jatkamaan ja laajentamaan näkemyksiä oman tekemisen parissa. Henkilökohtaisesti merkittävä löytö

minulle oli omien vahvasti paikkasidonnaisten lusikoiden myötä löytämäni mahdollisuudet, joiden soveltamista harkitsen mainitsemassani elinympäristön muutoksen kontekstissa.

Käsitöihin liittyvä vahvasti kulttuuriperinnön vaaliminen erityisesti taitojen ja arvojen välittämisenä sukupolvelta toiselle. Tämä näkökulma korostui myös muutamien projektiin osallistuneiden mietteissä. Yksinkertainen mutta elämyksellinen puuhailu nuotioilla luo kontrastin nykyiseen elämäntapaamme. Samalla syntyy mainio tilanne taitojen jakamiseen ja keskusteluun elämäntavoista ja arvoista ja välittämistämme kulttuuriperinnöstä. Uskon, että vastaavasti toimien, erilaisilla retkillä ja erilaisten käsityöperinteiden äärellä, voisi tarttua monenlaisiin teemoihin, joita määrittellään yhdessä osallistujien kanssa

Lähteet

- Arvonen, S. (2015). *Kehon ja mielen kuntosalit*. Metsäkustannus.
- Gros, F. (2015). *Kävelyn filosofiaa*. Basam Books.
- Haila, Y. (2004). *Retkeilyn rikkaus. Luonto ympäristöhuolen aikakaudella*. Kustannus Taide.
- Hallikainen, V., Sievänen, T., Tuulentie, S., & Tyrväinen, L. (2014). Luonto kokemusten ja elämysten lähteenä. Teoksessa L. Tyrväinen, M. Kurttila, T. Sievänen, S. Tuulentie (Toim.), *Hyvinvointia metsästä* (s. 36–47). SKS.
- Hiltunen, M. (2009). *Yhteisöllinen taidekasvatus: Performatiivisesti pohjoisen sosiokulttuurisissa ympäristöissä*. Lapin yliopisto.
- Huhmarniemi, M. (2016). *Marjamatkoilla ja kotipalkisilla: Keskustelua Lapin ympäristökonflikteista nykyaikaisen keinon*. Lapin yliopisto.
- Huhmarniemi, M., Jónsdóttir, A., Guttorm, G., & Hauen, H. (2017). *Interwoven Exhibition*. Lapin yliopisto.

- Huhmarniemi, M. (2021). Taiteen ja matkailualan pohjoista yhteistyötä. Teoksessa M. Huhmarniemi, S. Wallenius-Korkalo, & T. Jokela (toim.), *Dialogista vaikuttamista: yhteisöllistä taidekasvatusta pohjoisessa* (s. 188–193). Lapin yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-252-8>
- Huhmarniemi, M.; Kugapi, O.; Miettinen, S. & Laivamaa, L. (2021). Sustainable Future for Creative Tourism in Lapland. Teoksessa N. Duxbury; S. Albino & C. Pato Carvalho (Toim.), *Creative tourism: Activating cultural resources and engaging creative travellers* (s. 239–253). Cabi International.
- Huurre, M., Hämeen-Anttila, V., & Levanto, J. (1998). *Kivikauden Suomi: Sakari Pälsin, Aarne Äyräpään ja Ville Luhon muistolle*. Otava.
- Ihatsu, A.-M. (2004). Käsityön monet ulottuvuudet. Teoksessa T. Kupiainen (Toim.), *Käsillä tehty* (s. 41–53). Edita.
- Jokela, T. (2008). A wanderer in the landscape. Teoksessa G. Coutts & T. Jokela (Toim.), *Art, community and environment: Educational perspectives* (s. 3–27). Intellect.
- Jokela, T., Hiltunen, M. & Härkönen, E. (2015). Art-based action research – participatory art for the North. *International Journal of Education through Art*, 11(3), 433–448.
- Kanttonen, L. (2010). Yhteisötaiteen estetiikkaa ja menetelmiä. Teoksessa L. Kanttonen (toim.), *Ankaraa ja myötätuntoista kuuntelua: Keskustelevaa kirjoitusta paikkasidonnaisesta taiteesta* (s. 74–84). Kuvataideakatemia.
- Kester, G. (2010). Dialoginen estetiikka. Teoksessa L. Kanttonen (Toim.) *Ankaraa ja myötätuntoista kuuntelua. Keskustelevaa kirjoitusta paikkasidonnaisesta taiteesta* (s. 39–71). Kuvataideakatemia.
- Kilpimaa, P., Kugapi, O. & Laivamaa, L. (Toim.) (2021). *Käsityömatkailun polulla: Miten teet luovuudesta elämyksen?*Lapin yliopisto.
- Kugapi, O., Huhmarniemi, M. & Laivamaa, L. (2020). A Potential treasure for tourism: Crafts as employment and a cultural experience service in the Nordic North. Teoksessa A Walmsley, K. Åberg, P. Blinnikka, G.T. Jóhannesson, G.T. (Toim.), *Tourism employment in Nordic countries: Trends, practices, and opportunities* (s. 77–99). Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-47813-1>
- Kugapi, O., Laivamaa, L., Huhmarniemi, M. & Kilpimaa, P., (2020). Käsitöistä vetoa matkailuun. Teoksessa J. Talvela, H. Hyyppä, M. Ahlavuo & M. Kurkela (Toim.). Luovien alojen nykytila, näkymät ja kasvupotentiaali – Creve 2.0 (s. 49–53). Aalto-yliopisto.
- Kravtsov, T.; Huhmarniemi, M. & Kugapi, O. (tulossa). Enhancing empathy in creative tourism. Teoksessa M. Sarantou; E. Mikkonen & S. Miettinen (Toim.), *Empathy and business transformations*. Routledge.
- Lapum, J. (2018). Installation art: The voyage never ends. Teoksessa P. Leavy (Toim.), *Handbook of arts-based research* (s. 377–395). The Guilford Press.
- Leavy, P. (2018). *Handbook of arts-based research*. The Guilford Press.
- Linko, M. (1997). Naisten käsityöelämykset ja muistot. Teoksessa L. Svinhufvud (Toim.), *Käsityö viestinä* (s. 47–59). Suomen käsityö museo.
- Luutonen, M. (1997). Villapaidan viesti. Teoksessa L. Svinhufvud (Toim.), *Käsityö viestinä* (s. 41–46). Suomen käsityö museo.
- Luutonen, M. (2014). Tekemisen taito – käsityön kulttuuriperintö. Teoksessa T. Steel., A. Turunen, S., Lillbröanda-Annala, & M. Santikko (Toim.), *Muuttuva kulttuuriperintö* (s. 94–119). Ethnos.
- Purhonen, T. (2010). Sitten, silloin, tässä, nyt. Teoksessa L. Kanttonen (Toim.), *Ankaraa ja myötätuntoista kuuntelua. Keskustelevaa kirjoitusta paikkasidonnaisesta taiteesta* (s. 25–38). Kuvataideakatemia.
- Pyne, S. (2001). *Fire. A brief history*. British Museum Press.
- Stöckell, A. (2016). Taidetta ympäristökonfikkiin. Teoksessa A. Suominen (Toim.), *Taidekasvatus ympäristöhuolen aikakaudella – avauksia, suuntia, mahdollisuuksia* (s. 240–250). Aalto ARTS Books.
- Williams, F. (2017). *Metsän parantava voima*. Minervakustannus.

Taide, luonto ja kokemus: Särestöniemi-museo luovan matkailun näyttämönä

Maria Huhmarniemi | Timo Jokela

Maailman suurkaupungeissa on myynnissä laaja kirjo elämyspalveluja, joista osa on taiteeseen perustuvia: esimerkiksi galleriakieroksia taiteilijan, taidehistorioitsijan tai näyttelypedagogin kanssa. Ammattivalokuvaaja voi myydä kaupunkikävelyjä, joissa hän kuvaa matkailijan nähtävyyksien äärellä tai kaupungin kujilla, ja graffititaiteilijan voi palkata katu-maalaustuokioon. Taideperustaisia palveluja matkailuun -hankkeessa (TaPaMa) on mietitty ja kokeiltu, millaisia palveluja voitaisiin tarjota Lapin kulttuuriin ja luontoon kiinnittyen. Voisiko asiakkaita kiinnostaa maisemamaalaus tunturissa, taidevaellus ympäristötaitelijan kanssa, luontovalokuvausretki ammattikuvaa-jan opastamana tai performanssi museotilassa. Miten taideperustaiset palvelut voisivat syventää ja merkityksellistää matkailukokemuksia?

Taiteeseen perustuvista menetelmistä ja niiden potentiaalista on keskusteltu laajasti eri tieteenaloilla, kuten sosiaali- ja terveysalalla, kasvatustieteessä ja matkailututkimuksessa (Leavy, 2009; Barone & Eisner, 2012). Taidetta sovelletaan erilaisiin tarkoituksiin, koska taideperustaiset menetelmät kiinnostavat ja kiehtovat osallistujia ja nostavat arjen yläpuolelle. Taiteen tekemiseen ja kokemiseen liittyy sanatonta vuorovaikutusta: esimerkiksi kehollista ja kuvallista ilmaisua. Kun matkailija ei osaa kohdemaan kieltä, taideperustaiset menetelmät näyttäytyvät vuorovaikutuksen mahdollisuutena.

Tässä luvussa tarkastelemme aluksi taidekasvatuksen, kulttuurisen kestävän kehityksen ja luovan matkailun tutkimusta toiminnan kehittämisen taustaksi. Sitten esittelemme Kittilän

Kuva 1. Vanha Särestö on täynnä tunnelmallisia kohtia.
Kuvat: Minna Kovero, 2020.

Kaukosessa sijaitsevan Särestöniemi-museon toiminnan kehittämisen kontekstina ja paikana sekä Reidarin jäljillä ja Loitsutulet -palvelukonseptit. Lopuksi tarkastelemme palveluja luontokokemuksen syvenemisen näkökulmasta. Kehittämistyön odotetaan vahvistavan museoita Lapin luovan talouden toimijoina. Museoilla ja niiden pedagogisilla ohjelmistoilla on merkitystä luovassa taloudessa ja sen uudistumiskyvyssä (Buheji, 2019).

Taidekasvatus ja kulttuurinen kestävä kehitys pilottien taustalla

Taidekasvatuksessa ja yhteisötäiteessä tunnistetaan taiteeseen perustuvien menetelmien potentiaali elinikäiseen oppimiseen, ihmisenä kasvuun ja hyvinvointiin, yhteenkuuluvuuden ja yhteisöllisyyden tunteeseen ja voimaantu-

miseen. Taide myös nostaa esiin ja uudistaa kulttuuriperintöä niin kaupungeissa kuin kylissä ja matkailukeskuksissa (Jokela & Huhmarniemi, 2018). Taidekasvatuksen tutkimus onkin suunnannut myös TaPaMa-hanketta siten, että matkailua on tarkasteltu oppimisen ja kasvun mahdollistajana. Lähestymistapa liittyy niin sanottuun transformatiiviseen kasvatukseen (Lin & Oxford, 2011), joka nähdään välttämättömäksi suunnatessa kohti ekologisesti kestävästä yhteiskuntaa ja elämäntapaa.

Ekologisen kestävyuden lisäksi matkailualaa kehitetään taloudellisen, sosiaalisen ja kulttuurisen kestävyuden suuntaan. Tutkijat Soini ja Birkeland (2014) ovat nostaneet seuraavat teemat keskeisiksi tarkastellessaan erilaisia tutkimuksia kulttuurisesta kestävästä kehityksestä: kulttuuriperintö, kulttuurinen elinvoimaisuus, taloudellinen elinkelpoisuus, kulttuurinen monimuotoisuus, paikallisuus, ekokulttuurinen resilienssi ja ekokulttuurinen sivistys. Nämä teemat ja keskustelut ovat vaikuttaneet TaPaMa-hankkeen pilottien taustalla (Huhmarniemi ym., 2021).

Luova matkailu on käsite, jota käytetään lähinnä matkailututkimuksessa kuvaamaan kaikkia sellaisia tilanteita, joissa matkailijat näkevät, tulkitsevat ja tekevät taidetta tai muuta luovaa toimintaa (Richards & Wilson, 2006; Duxbury & Richards, 2019). Luova matkailu tarkoittaa esimerkiksi mahdollisuuksia käydä taide- ja muotoilunäyttelyissä, teatterissa ja musiikkiesityksissä sekä osallistua työpajoihin ja muihin aktiviteetteihin taiteen eri aloilla. TaPaMa-hankkeessa huomio on ollut erilaisissa työpajoissa ja muissa matkailijoita osallistavissa palveluissa. Niiden suunnittelu ja ohjaaminen edellyttää pedagogista osaamista (Huhmarniemi & Jokela, 2018).

Taidenäyttelyt, -museot ja museoympäristöt ovat taidekasvatuksen kannalta ainutlaatuisia

Kuva 2. Särestön gallerian alakerta ja näkymä yläkerran ikkunasta. Kuvat: Minna Kovero, 2020.

paikkoja. Esine- ja taidekokoelmia pidetään arvokkaina opetusresursseina (Ebitz, 2008; Mayer, 2005), jotka mahdollistavat monelta laista oppimista. Perinteisesti taidemuseoiden näyttelyopastusten keskiöissä on ollut teosten taidehistoriallinen konteksti. Opatuksissa voidaan käsitellä esimerkiksi taiteen tyyliuuntia tai taiteilijoiden elämäkertaa. Näyttely- ja museopedagogiikka voi kuitenkin perustua myös toisenlaisiin oppimissisältöihin, jotka voivat puolestaan vaikuttaa koko museon toimintaan aina näyttelyteosten valinnasta ja näyttelyjen tematiikasta alkaen. Pedagogisen osaamisen keinoin voi pyrkiä kasvatuksellisiin tai elämyksellisiin tavoitteisiin sekä näyttelysuunnittelussa että näyttelyihin liittyvässä yleisötyössä ja ohjelmapalvelujen suunnittelussa.

TaPaMa-hankkeessa pilottien suunnittelu alkoi yhteissuunnittelutyöpajoilla, joissa taiteilijat, taideopiskelijat sekä taidegallerioiden ja museoiden edustajat ideoivat uusia palveluita. Nämä työpajat pidettiin gallerioissa ja museoissa ja niihin sisältyi tutustumista museoiden taidekokoelmiin ja -ympäristöön sekä johdatusta museoiden tulevaisuuden visioihin ja asiakasanalyysiin. Työpajoissa ideoitiin erilaisia sisältöjä, toimintatapoja ja alustavia konsepteja, joista osa valittiin jatkokehityk-

seen, huolelliseen suunnitteluun ja testaukseen. Näissä ideariihissä keskusteltiin muun muassa voimauttavista luontokokemuksista taiteen äärellä, moniaistisista elämyksistä sekä kulttuurisensitiivisyydestä. Työpajoissa pohdittiin myös vaihtoehtoisia matkamuistoja, kuten itse tehtyjä kotiin viemisiä, jotka matkailijat saisivat työpajoista mukaansa tai jotka toimitettaisiin heille myöhemmin.

Särestöniemi-museo elämysympäristönä

Särestöniemi-museo esittelee taiteilija ja professori Reidar Särestöniemen (1925–1981) teoksia sekä hänen asuin- ja työympäristöään Ounasjoen varrella, kaukana muusta asutuksesta. Museoalueeseen kuuluu gallerian ja ateljeen lisäksi Vanha Särestö, eli vuodelta 1873 peräisin olevan Särestöniemen tilan rakennukset, jotka edustavat Lapin arkkitehtuuriperinnettä (kuva 1). Pienen maatilan, taiteilijan lapsuudenkodin, rakennukset kunnostettiin 2000-luvun alussa kertomaan taiteilija Reidar Särestöniemen ja hänen perheensä tarinaa (Aikio & Aikio, 2005). Vanha Särestö kertoo omavaraisesta elämisestä luontoyhteydessä. Kotitaloudessa pidettiin lehmiä ja muita eläimiä, viljeltiin peruna, hoidettiin poroja, kerättiin marjoja, metsästettiin ja kalastettiin. Ounasjoki, päävesiväylä, oli merkittävä

Kuva 3. Särestön gallerian yläkerta ja Reidarin ateljeen työpöytä. Kuvat: Minna Kovero, 2020.

lohijoki. Metsätyöt ja puun uitto toivat käteistä ja elämää sääтели luonnon vuosikierto (Polttila, 1985).

Reidar Särestöniemi on yksi tunnetuimmista suomalaisista taiteilijoista ja aikansa merkittävin lappilainen taiteilija (Hautala-Hirvioja, 2011; Polttila, 1985). Hänen teoksensa heijastelevat vaikutteita eurooppalaisesta modernismista venäläiseen taiteeseen ja esihistoriallisiin luolamaalauksiin. Reidarin inspiraationa oli kuitenkin ennen kaikkea arktinen luonto. Särestöniemen maalauksissa kesäyön aurinko hehkuu punaisena, koivut ovat pakkasen huurtamia ja karhuilla ja ilveksillä on taiteilijan kasvopiirteet. Särestöniemi tutki luontoa, mutta katsoi myös syvälle omaan sisimpäänsä (Hautala-Hirvioja, 2011; Hautala-Hirvioja ym., 2012; Ilvas, 2000). Usein hän esitti itsensä eläinhahmojen kautta; hän ilmaisi teoksissaan myös Lapin luontoon kohdistuvia luonnonvarojen hyödyntämisen aiheuttamia uhkia (Hautala-Hirvioja ym., 2012; Polttila, 1985). Maalauksia on esillä vaihtuvissa, temaattisissa näyttelyissä galleriarakennuksessa (kuva 2).

Särestöniemi-museossa toteutettiin useita TaPaMa-hankkeen pilotteja: Maisemapiiri-kollektiivin *Loitsutulet*-esitys ja -työpaja, Tanja Mäkitalon ja Maria Huhmarniemen Reidarin jäljillä

-valokuvataidetyöpaja, Paula Siepin *Koivikkokävely* ja Meri Nikulan *Äänimaisema*, joka johdatti Reidarin elämänpiiriin äänitaiteen keinoin. Konseptoidut ja pilotoidut palvelut liittyivät Särestöniemen taiteeseen, museoalueeseen ja ympäröivään luontoon (kuva 3). Pilotit uudistavat taidemuseopedagogiikkaa, jossa usein keskitytään näyttelyiden taidehistorialliseen lähestymistapaan ja kontekstiin. TaPaMa-hankkeessa siirrettiin huomio taidehistoriasta johdetusta yleisötyöstä kokemuksellisuuteen sekä taiteen ymmärtämiseen ympäröivän luonnon ja yhteiskunnan kontekstissa. Kaikissa Särestöniemi-museossa toteutetuissa piloteissa oli pohjavireenä tarkastella, miten taideperustaiset palvelut voivat syventää ja avartaa luontoyhteyttä.

Reidarin jäljillä ja Loitsutulet pilotit

Tanja Mäkitalo ja Maria Huhmarniemi suunnittelivat ja toteuttivat työpajan, joka alkoi opastetulla näyttely- ja museorakennuskierroksella. Galleriarakennuksessa oli esillä näyttely *Viimeinen hukka - hätä arktisen luonnon puolesta*. Se esitteli Reidar Särestöniemen (1925–1981) teoksia, joilla taiteilija otti kantaa luonnonsuojelun puolesta. Esillä oli luonnonsuojelun puolesta puhuvia maalauksia sekä omakuvia, joissa Särestöniemi samaistuu metsään, luontoon ja eläimiin. Työpajan aluksi

Kuva 4. Vasemmalla lähikuva mehiläisvahavärimaalauksesta, oikealla Loitsutulet-performanssi Reidarin ateljeessa.
Kuvat: Minna Kovero 2020.

Mäkitalo ja Huhmarniemi avasivat maalausten teemojen historiallista ja kulttuurista taustaa Lapissa (Mäkitalo, 2021).

Työpajan seuraavassa vaiheessa osallistujat kiertelivät omatoimisesti ympäröivässä luonnossa. Osallistujia kannustettiin etsimään paikkaa, joka tuntui kutsuvalta ja mukavalta, kehoitettiin poimimaan materiaaleja luonnosta ja työstämään niitä oman kehon osaksi. Työpajan toisena päivänä prosessi jatkui. Mäkitalo ja Huhmarniemi valokuvasivat jokaisen osallistujan heidän valitsemissaan paikoissa ja keskustelivat osallistujien paikkasuhteista heidän kanssaan. Tämän menetelmävalinnan taustalla oli kasvava kiinnostus voimauttavaan valokuvaan ja luovaan luontokuvaukseen sekä omakuvien virta sosiaalisessa mediassa (Huhmarniemi & Jokela, 2020b). Myöhemmin kukin osallistuja kirjoitti kokemuksensa reflektointia esseeksi ja tutkimusaineistoksi. Valokuvat, keskustelutallenteet ja osallistujien kirjoitukset toimivat tutkimusaineistona analysoitaessa, miten luontoyhteyttä vahvistettiin pedagogisessa kokeilussa (Jokela ym., tulossa; Mäkitalo, 2021).

Loitsutulet – Language of the Auroras on taiteilija-muotoilija Minna Koveron kehittämä ja konseptioima teoskokonaisuus luovan matkailun palveluksi. Työryhmään kuuluivat myös

kuvataiteilija Eliina Hurtig, tanssija Pia Lindfors ja viulisti Anniina Poikela. Loitsutulet johdattaa osallistujat revontulikokemukseen (kuva 4). Palvelu koostuu tanssi- ja musiikkiesityksestä, joka kuvaa revontulten vaiheita ja ”tanssia” taivaalla moniaistisesti ja elämyksellisesti. Esitystä seuraa keskustelu revontulista ja esityksen herättämistä mielikuvista. Tämän jälkeen osallistujat siirtyvät työpajaan, jossa he sulattavat mehiläisvahaväriä lämpölevyille ja painavat värit puukorteille revontulikuvikseen (kuva 4). Ajatuksena on, että moniaistinen performanssi avaa luovuuden maailman ja myös johdattaa työpajaan, jossa päästään työstämään aihetta visuaalisesti ja luomaan kokemuksesta muistuttava taidekortti.

Loitsutulet-työpajassa elämys syntyi luonnonmateriaaleista: sulavasta ja syvän sävyisestä mehiläisvahaväristä puupinnalla. Vahan sulattaminen ja levittäminen mahdollisti kokemuksen yhteistyöstä luonnon kanssa, mikä kiinnostaa enenevässä määrin taidealaa posthumanistisen ajattelun myötä (Huhmarniemi, 2021). Luontosuhdetta voimistaa vahan käyttäytymisen luonne, joka johtaa meditatiivisiin prosesseihin ja orgaanisiin kuviointeihin. Osallistuja on mukana taiteen tekemisen prosessissa, joka ei ole hänen hallinnassaan, vaan luonto on auttamassa häntä yllätyksellisten kuviodien luomisessa. Tekijä-kokija työskentelee intui-

Kuva 5. Särestöniemi-museon miljö ja Maisemapiiri-kollektiivin viulisti Anniina Poikela soittaa Reidarin ateljeekodin yläkerrassa. Kuvat: Minna Kovero, 2020.

tiivisesti luonnon rytmien kanssa, harjoitellen mehiläisvahan luonteen ymmärtämistä, kunnioittaen prosessia ja virtaavia värikuvioita. Mehiläisvahan kanssa työskennellessä myös sen tuoksu vaikuttaa työpajan tunnelmaan ja vahvistaa tunnetta yhteydestä luontoon.

Keskustelun otteita on tallennettu arvioinnin aineistoksi. Keskusteluissa nousee esiin muun muassa osallistujien kokemusten moniaistisuus: teos sisältää musiikin, esiintymisasut, liikkeet ja tuoksutkin. Loitsutulet on tuotettu myös palvelun esittelyvideoksi, joka palauttaa mieleen elämyksen.

Taide syventää luontokokemusta

Luova matkailu voi olla yksi niistä nykyajan elinkeinosta, joka luo jatkuvuutta perinteiden ja nykykulttuurin välille välittäen paikalliskulttuuria ja -tietoa. Paikallinen tieto voi olla yksi matkailupalvelun lähtökohta. Paikallinen tieto on usein ekokulttuureihin liittyvää: paikallisen tiedon haltija osaa esimerkiksi kalastaa kotijoessa, valmistaa ruokia alueelle tyypillisistä sienistä ja niin edelleen. Matkailun, kuten myös taidekasvatuksen, kontekstissa pyritään uudistamaan perinteitä ja jatkamaan pohjoista tietämisen tapaa. Siten matkailupalvelujen kehittäminen on yksi foorumi pohjoisen ekokulttuurin elävänä pysymiseen ja uudistumiseen.

Pohjoisen tiedon käsitteellä määritellään tietämisen tapaa, johon liittyy niin hiljaista tietoa kuin ekokulttuurista tietoa (Huhmarniemi & Jokela, 2020a). Tämä pohjoinen tieto, kuten kaikki muukin tieto on muuttuvaa: täsmenlyvää, laajenevaa ja joskus myös perinteiden mukana katoavaa. Tieto muuttuu ympäristön, kuten ilmaston, ja kulttuurin muuttuessa. Ennen pohjoinen tieto saattoi tarkoittaa esimerkiksi tuohen käyttöä tarve-esineisiin. Nyt tiedonhaltija voi taitaa tuohitöitä koruiksi, koristeiksi, taiteeksi ja käsityömatkailupalveluiksi (Kravtsov, tulossa). Jos talvikalastuskulttuuri vaihtuu avantouinniksi, tieto kohvasta, jään paksuudesta ja kipristeleivistä sormista on edelleen paikallista elettyä tietoa. Särestöniemi-museo tarjoaa ympäristön keskustella siitä, miten luonto muodosti pohjoisen ekokulttuurin perustan. Matkailukohteena Särestöniemi-museo voi sekä kertoa perinteestä, antaa sille uusia merkityksiä ja uudistaa paikallista kulttuuria nykypäivän tarpeisiin.

Pohjoisen tiedon palasia voidaan pyrkiä jakamaan matkailijoiden kanssa. Särestöniemen matkailupalvelujen ideariihissä nousi esiin ajatuksia näyttelyopastukseen liittyvästä kasvion keräämisestä, yrttiteen juomisesta ja pilkkikalastuksesta. Taideperustaiset palvelut voivatkin tuoda yhteen taidekokemuksen ja paikallisen tiedon elementtejä. Vanha Säres-

Kuva 6. Kaksi osallistujista edusti muutokuvissaan metsäteollisuutta: toinen identifioi itsensä metsän vartijaksi ja toinen käytti kuvausmiljöönä hakkuaaukiota. Kuvat: Maria Huhmarniemi, 2020 (vas.) ja Tanja Mäkitalo, 2020 (oik.).

tö, piha ja vanhojen esineiden kokoelma voivat inspiroida monenlaisia pedagogisia lähestymistapoja, jotka syventävät vierailijoiden perinnekäsitystä sekä avaavat ymmärtämään pohjoista elämää sopusoinnussa luonnon kanssa. Loitsutulissa pohjoinen tieto tuli esiin sekä tanssi- ja musiikkiesityksen tematiikassa että moniaistisissa elementeissä, kuten tanssijan tarjoamassa maarianheinän tuoksussa. Esitys myös herätti henkiin Reidarin perinnön: taiteilijakin rakasti tanssia ja soittoa (kuva 5). Reidarin jäljillä -työpaja käsitteli puolestaan ihmisen ja muun luonnon saumatonta yhteyttä, mikä on keskeinen pohjoista ekokulttuuria määrittävä piirre.

Pohjoiset kulttuurit ja yhteisöt, kuten saamelaiset, mutta myös alueen suomalaiset, ovat säilyttäneet ekokulttuureissaan piirteitä, jois-

sa esimerkiksi eläimillä, järvillä ja kivillä katsotaan olevan henkisiä ja jopa persoonallisia ominaisuuksia. Särestöniemen taide ja Vanha Särestö ovat tavallaan jäänteitä vanhasta pohjoisen animistisesta maailmankäsityksestä, joka sisälsi eläinten ja ihmisten välisen vuorovaikutuksen sekä yhteisen kohtalon. Yhdessä ne avaavat ikkunan pohjoisen ekokulttuurin juurille.

Animistinen maailmankäsitys oli edustettuna joissakin Reidarin jäljillä -työpajassa otetuissa valokuvissa, kun osallistuja piteli kiveä samaan tapaan kuin lasta, kun ihmisen käsivarresta kasvoi oksia siipinä, ja kun ihmisen kasvot peitettiin puunkaarnanaamiolla. Osallistujat tavoittelivat itsensä ja muun luonnon vuorovaikutusta. Pedagoginen lähestymistapa aktivoi prosessiin osallistujien kehon, aistit ja ajat-

telun ja syvensi kokemusta luontoyhteydestä (Jokela ym., tulossa).

Pohjoisella alueella perinteiset ihmisen ja luonnon väliset suhteet korostavat luonnon elollisuutta, tahtoa ja tahdonvoimaa, ja näitä välittyi myös Loitsutulet-konseptissa. Animistinen luontokäsitys näyttäytyi Loitsutulissa, kun tanssija otti revontulten hahmon sekä mehiläisvahamaalauksessa, jossa värit leviävät osin omalakisesti. Elämys syntyi kokonaisuudesta, jossa keskiössä olivat musiikin, liikkeen, visuaalisuuden ja tuoksujen lisäksi tunne elämän syvällisestä ymmärtämisestä. Kokemuksena Loitsutulet-esitys ja -työpaja voikin voimaannuttaa osallistujaa muistuttamalla elämän hallitsemattomuudesta ja ihmisen omasta sijainnista keskellä muun luonnon virtaavia kuvioita. Samalla konsepti syventää

ymmärtämään Reidarin maalaustaidetta, joka syntyi maaleja valuttamalla ja saumattomassa yhteydessä maisemaan ja luonnon vuodenvuorokiertoon.

Reidarin jäljillä työpajassa tutustuminen Särestöniemen taiteeseen ja sen eläin- ja luontosuhteeseen avasi keskusteluita, joissa pohdittiin ihmisen osaa luonnossa ja luonnonsuojelua. Osallistujien oma aistillinen ja fyysinen toiminta luonnossa ja tutustuminen paikan olemukseen antoi mahdollisuuden ymmärtää Särestöniemen taidetta uudella tavalla. Toiseksi hänen taiteeseen tutustuminen auttoi osallistujia löytämään luontoyhteyttä, joita ei olisi saavutettu ilman teoksiin perehtymistä. Matkailupalvelun kehittämisen taustajajatteluksi oli, että tällainen työpaja olisi transformatiivinen kokemus ja johtaisi arvo-

jen syvälliseen muutokseen. Soini ja Birkeland (2014) selittävät, että kulttuurisen kestävyys-yden yksi keskeinen teema, ekokulttuurinen sivistys, tarkoittaa ihmisten arvojen ja käyt-täytymisen käännettä kohti ekologisuu-utta. Ekokulttuurisen sivistyksen voikin ymmärtää tarpeeksi yksilöiden ja yhteisöjen kehitykseen, jonka tulisi johtaa kohtuullisempaan kulutuk-seen ja elämän täyteyden tunteeseen suh-teen luontoon.

Samalla kun Särestöniemen värikästä maa-laustyylillä on kritisoitu Lapin eksotiikan hyö-dyntämisestä, maalauksia pidetään myös puheenvuoroina pohjoisen luonnonsuojelun puolesta. 2020-luvulla Särestöniemen teok-set ovat edelleen ajankohtaisia, ja posthu-manistinen ajattelu, eli lisääntynyt ymmärrys luonnon oikeuksista, toimivuudesta ja arvosta, tarjoaa uuden näkökulman hänen taiteensa tulkintaan. Särestöniemi voidaan nähdä rooli-mallina niille, jotka pyrkivät vahvistamaan kä-sitystä ihmisen ja muun luonnon yhteydestä sekä edistämään ympäristön ja luonnonsuoje-lua nykytaiteen keinoin. Tämä teosten tulkinta ja luonnonsuojelun tematiikka tuli esiin myös Reidarin jäljillä -työpajan valokuvissa (kuva 6).

Lähteet

Aikio, M., & Aikio, M. (2005). *Särestö – taiteilijan koti*. Minerva.

Barone, T., & Eisner E. (2012). *Arts based research*. Sage.

Buheji, M. (2019). Museums and their role in resilient creative economy -"The Canadian experience". *International Journal of Economics, Commerce and Management*, 7, 26–45.

Duxbury, N. & Richards, G. (2019) Towards a research agenda for creative tourism: A synthesis of suggested future research trajectories. Teoksessa N. Duxbury & G. Richards, G. (Toim.), *A Research agenda for creative tourism* (s. 1–14). Edward Elgar Publishing.

Ebitz, D. (2008). Sufficient foundation: Theory in the practice of art museum education. *Visual Arts Research*, 34(2), 14–24. <http://www.jstor.org/stable/20715471>

Hautala-Hirvioja, T. (2011). *"Lapin Faarao", Kuvia pohjoisen tasavallasta: Mukka, Särestöniemi ja Palsa*. Lapin yliopistokustannus.

Hautala-Hirvioja, T., Kuusikko, R., & Ylimartimo, S. (2012). *Harvoin lempeä tuuli puhaltaa arktisille jängille: Reidar Särestöniemen taidetta Kirsi ja Keio Eerikäisen taidesaatiön kokoelmasta*. Lapin yliopistokustannus.

Jokela, T. & Huhmarniemi, M. (2018). Ympäristötaide kertoo paikan tarinoita. Teoksessa T. Jokela, M. Huhmarniemi, C. Haataja & T. Issakainen (Toim.), *Ympäristötaidetta Lapin matkailuun* (s. 28–36). Lapin yliopisto. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ula-201811061400>

Huhmarniemi, M., & Jokela, T. (2020a). Arctic art and material culture: Northern knowledge and cultural resilience in the northernmost Europe. Teoksessa L. Heinen, H. Exner-Pirot, & J. Barnes (Toim.), *Arctic yearbook 2020: Climate change and the Arctic: Global origins, regional responsibilities?* <https://arcticyearbook.com/arctic-yearbook/2020/2020-scholarly-papers/350-arctic-art-and-material-culture-northern-knowledge-and-cultural-resilience-in-northernmost-europe>

Huhmarniemi, M. & Jokela, T. (2020b). Arktisen luontokuvauksen etiikka. Teoksessa T. Jokela, M. Huhmarniemi & J. Paasovaara (Toim.), *Luontokuvaus soveltavana taiteena* (s. 73–82). Lapin yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-202-3>

Huhmarniemi, M., Kugapi, O., Miettinen, S., & Laivamaa, L. (2021). Sustainable future for creative tourism in Lapland. Teoksessa N. Duxbury, S. Albino, & C. Pato Carvalho (Toim.), *Creative tourism: Activating cultural resources and engaging creative travellers*. Cabi International.

Ilvas, J. (2000). *Reidar Särestöniemen maailma*. Art Fennica.

Huhmarniemi, M. & Jokela, T. (2018). Ympäristötaide taiteilijan soveltavana ja integroituna osaamisena. Teoksessa T. Jokela, M. Huhmarniemi, C. Haataja & T. Issakainen (Toim.), *Ympäristötaidetta Lapin matkailuun* (s. 107–121). Lapin yliopisto. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ula-201811061408>

Huhmarniemi, M. (2021). Yhteisön laajentaminen taidekasvatuksen ja yhteisötaiteen keinoin. *Research on Arts and Education*.

Jokela, T., Huhmarniemi, M. & Mäkitalo, T. (Tulossa). Be the nature: Enhancing nature-connectedness through art museum pedagogy. Teoksessa A. Sinner, B. White & T. Osler (Toim.), *Artful Xchanges: Propositions for museum education*. Intellect.

Kravtsov, T.; Huhmarniemi, M. & Kugapi, O. (tulossa). Enhancing empathy in creative tourism. Teoksessa M. Sarantou; E. Mikkonen & S. Miettinen (Toim.), *Empathy and business transformations*. Routledge.

Lin, J., & Oxford, R. L. (Toim.). (2011). *Transformative ecoeducation for human and planetary survival*. IAP.

Leavy, P. (2009). *Method meets art: Arts-based research practice*. Guilford Press.

Mayer, M. (2005). Bridging the theory-practice divide in contemporary art museum education. *Art Education*, 58(2), 13–17.

Mäkitalo, T. (2021). Särestöniemen museo taiteen, luonnon ja hyvinvoinnin tilana (Pro gradu, Lapin yliopisto).

Polttila, B. (1985). *Muistiinmerkintöjä Reidar Särestöniemen elämästä*. Tammi.

Richards, G. & Wilson, J. (2006). Developing creativity in tourist experiences: A solution to the serial reproduction of culture? *Tourism Management* 27(6), 1209–1223.

Soini, K. and Birkeland, I. (2014) Exploring the scientific discourse on cultural sustainability. *Geoforum* 51, 213–223. doi: 10.1016/j.geoforum.2013.12.001.

Mapping art-based services in Alaska and the Yukon

Tatiana Kravtsov

The Art-based Services for Tourism project focused on helping artists, crafters and designers in Finnish Lapland develop new customer-oriented services and products for tourists based on arts and crafts experiences. Over the course of the project, visual and theoretical materials were gathered to gain insight into collaborative practices between creative fields and the tourism industry in regions with similar features to Finnish Lapland in terms of peripherality, distance, population density and harsh climate conditions. One method of data collection was benchmarking interviews, which were held remotely via video calls in December 2020. The interviews aimed to map art-and-craft-based activities in the tourism sector to highlight the values and principles of such activities, how they reflect on their particular locality and how they differ in the Arctic from other places in the world.

Two participants from Anchorage in Alaska and one participant from Whitehorse in the Yukon were interviewed. In this short article, I share some highlights and insights gained from fascinating discussions with these participants.

Whitehorse, Yukon

From a seasonality perspective, summer is the main tourist season in the Yukon due to its limited infrastructure, while winter tourism is very new but growing. Distance makes the Yukon a challenging travel destination for the

Figure 1. First Snow before Winter in Baxter Bog Anchorage, Alaska. Herminia Din 2017.

international tourism market in comparison to Rovaniemi in Finnish Lapland, which is accessible by plane to most European and Asian markets. As the Yukon is primarily a nature-based tourism destination, art and cultural activities are not a focus of tourism development and are therefore a secondary interest among visitors. However, art and culture in the Yukon are valued and supported by locals, who are eager to participate in arts and crafts experiences and prefer to buy local produce.

The Yukon interviewee talked about two types of art and cultural activities held in Whitehorse. The first was the music, art and craft events and festivals that happen mainly in summer, while the second was the variety of handicraft, culinary and photography workshops organised for locals at a cultural

Figure 2. A Memory of Late Summer / A Walk through UAA Campus Anchorage, Alaska. Herminia Din 2018.

centre. As an example, Arts in the Park, a celebration of music and visual arts, takes place every weekday for six weeks during the summer. The event allows encounters between visitors and locals, which is an important aspect of an authentic, place-based experience (<https://music yukon.com/artsinthepark/>). Another annual event, the week-long Indigenous Arts and Culture Festival, oriented mainly towards residents, has attracted international attention (<https://adaka festival.ca/festival>). The festival offers a platform for visitors and locals to meet, as well as to interact with and celebrate the Yukon's diverse and distinctive First Nations' arts and culture.

Place-based and environmental values form the basis of the activities mentioned above. Another emerging principle was also raised

during the interview discussion: artists and craftspeople should be able to make a living. The social and economic status of an artist's job should be perceived as and evaluated to be equal to – and not less than – any other job.

Anchorage, Alaska

The seasonality of tourism in Anchorage is similar to that in Whitehorse, with summers being especially popular among tourists. Alaska attracts various types of tourists, including cruise ship tourists interested in culture and visiting museums, tourists interested in sports and fishing and independent tourists interested in exploring, kayaking and culture.

The first interviewee pointed to two types of art-based services offered by the Anchorage

Museum, the first of which is oriented towards a general audience and the second towards tourists. A virtual artist residency provided by the museum with a focus on the creative process has gained substantial interest among locals, and various workshops, such as fish smoking, herb gathering and beading, offered in the museum are oriented towards locals.

From a tourism point of view, the main art-based service in the Anchorage Museum is the sale of arts and crafts made by local artists. The main principles in this service are authenticity and trustworthiness, transparency about the artists and knowledge of their backgrounds and the purchase of high-quality goods. A place-based aspect was emphasised as a means of supporting local artists and continuing arts and crafts production in Alaska. The interviewer observed that the materials and techniques used reflect on the place of origin and cultural group. In the carving and basketry of southeast Alaska, wood and metal, such as copper, are the main materials used, while in the crafts of northern Alaska, the main materials are seal skin, ivory and soapstone. The interviewee emphasised the potential of creative programmes, which will offer customers the opportunity to learn more about different places and communities in Alaska, as well as about the artists and contexts in which they work.

The second interviewee, artist and professor of art education at University of Alaska Anchorage, Herminia Din, discussed another type of experience – a service idea developed to take place in the winter season. The service idea focuses on making place-based sustainable souvenirs and involved a model tourist package of two days focused on season science, place-based art and outdoor recreation. The programme included a downtown experience,

which involves encounters with locals, a visit to a dog kennel, taking local transportation, an overnight stay in a cabin, snow measuring and a creative workshop, weaving colourful threads into branches the participant found from nature (Figure 1-2). The pilot programme was connected to the existing Iditarod (dog race) event in Anchorage. In this service idea by Din, engagement in the creative activity adds to the memorability of the experience. Moreover, the action of making a souvenir instead of buying one prompts thoughts about consumption. A simple learning element can help make the art-making process accessible to everyone. The aim of the pilot study is to provide an experience that will foster environmental awareness and create a deep connection with the environment. Din highlighted that one of the principles of such a service is to preserve the northern region and the land.

Conclusion

Peripherality, remoteness, extreme climate, connection to nature and the environment and place-based aspects are reflected in the arts and crafts experiences offered in the Arctic. However, there are also differences in the activities and locations on a practical level, as one interviewee mentioned. These include working with materials from the land, self-harvesting materials and considering how the materials dictate what and how objects are made. Art and craft products found in various parts of the Arctic look and feel different from each other. Moreover, the unique seasons of the Arctic have inspired numerous artistic projects.

Restrictions due to Covid-19 have limited travel and changed the nature of participation in events and activities. In Whitehorse, for instance, several new ideas arose, and

modifications have been put in place since the Covid-19 pandemic regarding how events are held, and some have been highly successful, such as outdoor theatre and light walks. In Anchorage, the virtual artist residency increased local engagement in arts and crafts. Sometimes, challenges serve as opportunities for creative solutions.

My own experience as a newcomer in Finnish Lapland

I came to Rovaniemi in August 2016 for a master's programme in Arctic Art and Design at the University of Lapland. For two winter seasons during my studies, I worked part-time at a travel agency, guiding a variety of activities, such as aurora tours, snowshoeing walks in a forest and ice fishing. Rovaniemi is known as a winter-oriented destination, attracting various tourists interested in exploring the arctic environment, experiencing winter-based activities, seeing the aurora borealis and enjoying the Christmas atmosphere. As a tourist guide, I had the chance to observe first-hand that visitors are largely encouraged to experience Rovaniemi in the way that it is marketed to the rest of the world. The focus on Christmas and auroras prevents tourists from meeting locals and experiencing Arctic cultures and nature in an authentic way. However, in recent years, new directions in tourism have emerged, offering art-and-craft-based workshops and creative experiences in nature, such as snow art. There is a need to expand the field of creative tourism to support the sustainable development of the area. With the circumstances caused by Covid-19, travelling patterns have changed, making possibilities for travel more challenging and appreciated at the same time. Creative activities can offer place-based experiences that can increase the memorability and value of travel.

KEY POINTS

- Art and craft workshops and events provide an excellent platform for interactions between locals and visitors, facilitating intercultural dialogue.
- Environmental aspects at the basis of creative activities have the potential to foster awareness about the fragility of the Arctic natural environment.
- Crafting a self-made souvenir connects visitors to the place through the process of making and through interaction with local-based materials, creating a whole experience that is profound and memorable.
- Creative tourism offers new possibilities for artists and crafters to make a living by integrating into the tourism sector.
- Products made by local crafters and artists reflect the cultural and geographical distinction of a place and are charged with meaningful values.
- Buying local produce supports the sustainable development of a place.

I would like to express my gratitude to the interviewees for sharing their perspectives, expertise and experience. These inspiring and fascinating discussions unfolded new aspects of and directions for collaboration between creative and tourism sectors in the Arctic.

OSIO 2 |

Luovan matkailun

uudet palvelut

Urban Art Map Rovaniemi

Tanja Koistinen | Victoria Mlakar | Arna Maríudóttir Auðunsdóttir

Urban Art Map enables travellers to experience Rovaniemi itself, an urban Arctic town. The map guides visitors along a selected path of artworks, walking past the beautiful landscape, through the architecture and streets locals walk during their daily lives, passing nice restaurants, galleries and museums via public artworks. Urban Art Map shows travellers the town as it is through art: a beautiful site with many layers, a hometown of art and people.

Rovaniemi, the official hometown of Santa Claus, the gateway to Lapland. Auroras, huskies, snowmobiles. Stereotypically, this is what Rovaniemi represents to a regular tourist. But actually, Rovaniemi is a lot more: an urban Arctic town with a variety of restaurants, a beautiful riverside, architecture, a vibrant art scene and much more.

An artist from Rovaniemi, Tanja Koistinen, and the international students Victoria Mlakar and Arna Maríudóttir Auðunsdóttir created a map-based service to bring out other sides of Rovaniemi than the average tourist industry promotes. The team created an Urban Art Map, which follows the beautiful natural landscape of Rovaniemi and leads to genuine urban place experiences through public art.

Urban Art Map takes people to explore Rovaniemi by walking a few kilometres-long route, which takes the travellers to places they might not find on their own. A selected number of artworks lead people deeper inside Rovaniemi to a friendly coffee, slow Sunday walk and views of the town as locals see it.

INFO

Tanja Koistinen is an artist (MA) from Rovaniemi working in the fields of visual arts, socially engaged art and place-specific art.

Arna Maríudóttir Auðunsdóttir is an Icelandic designer, during the project studying for a master's degree in Arctic Art and Design at the University of Lapland.

Victoria Mlakar is an Austrian Service-Designer, during the project studying for a master's degree in Arctic Art and Design at the University of Lapland.

The pilot was done in collaboration with the **Artists' Association of Lapland** and **Galleria Napa** in Rovaniemi, where

more information and maps can also be found.

The Urban Art Map flyer can be found on pages 90-91

"I have now explored everything there is near Rovaniemi: snowmobiles, huskies, auroras and Santa Claus. What can I do next? What can I explore in Rovaniemi City? Where is the Rovaniemi city centre?"

Photos: The Urban Art Map in use around Rovaniemi. Arna Maríudóttir Auðunsdóttir 2020.

Kemi Photo Walk Map

Päivi Paakinaho

Photo Walk Map on englanninkielinen kuvitettu kartta, jonka avulla osallistuja voi suunnitella oman kävely- ja valokuvauskierroksensa Kemissä. Kävelykierroksen tehtävissä tutustutaan Kemin kaupungin arkkitehtuuriin ja historiaan sekä pohditaan paljon merellisyyttä ja luontoa. Kartan tehtävien kautta saa tietoa ympäristöstä ja opastusta kohteiden luovaan havainnointiin.

Kemi Photo Walk -kartan avulla voit tehdä elämyksellisen kävelykierroksen Kemissä valokuvaustehtävien parissa. Kartan tehtävät sijoittuvat eri paikkoihin kaupungin keskustassa ja ne avaavat sekä historiallisesti että visuaalisesti kiinnostavia paikkoja.

Kuvaustehtävien kautta voit oppia valokuvausta ja uusia tapoja katsoa ympäristöä. Saat virikkeitä hahmottaa kohteita kokonaisvaltai-

semmin ja tarkastella luonnon ja rakennetun ympäristön vuorovaikutusta. Samalla tutustut Kemin historiaan, arkkitehtuuriin, kaupunkiluontoon ja merelliseen ympäristöön.

Voit kiertää kaikki kartan paikat ja toteuttaa kaikki tehtävät tai valita itsellesi mieleiset kohteet. Kävelykierros on suunnattu koko perheelle, ja kartan tehtävät sopivat sekä aikuisille että lapsille. Kuvitettu kartta on helpolukuinen ja tehtävät ovat helppoja, jotta kaikki voivat osallistua.

Reitin kiertämiseen ja valokuvaustehtävien toteuttamiseen menee noin tunti. Valokuvat voi ottaa millä tahansa kameralla esimerkiksi puhelimella tai järjestelmäkameralla, ja ne voi myös toteuttaa kaikkina vuodenaikoina. Liity yhteisöön julkaisemalla kuvasi #kemiphoto-walk ja osallistu seuraamalla hastagia sosiaalisessa mediassa.

INFO

Päivi Paakinaho on oululainen kuvataidekasvattaja, joka teki kartan Kemin kaupungille osana Lapin yliopiston kuvataidekasvatuksen yhteisöprojektia.

Yhteistyökumppani **Kemin taidemuseo** & **Kemin kaupunki**, yhteyshenkilö **Venla Kakko**.

Kuva 1. Kemin maisemia Photo Walk -kartan alueelta. Päivi Paakinaho 2020.

THE SEA
Kemi Inner harbour, Sisäsätama

Look at the horizon

Did you know?
The Kemi inner harbour or in Finnish Sisäsätama was founded in 1869 the same year as the city of Kemi.

Take a photo
Look at the sea. Are there waves or is the sea calm. Maybe the sea is frozen. Take a photo of the sea. Think of where you want to place the horizon. Do you want to see a lot of the sea or a lot of the sky? How does the placement of the horizon change your photograph?

Kuva 2. Kartan tehtävä ja kuva liittyen mereen. Päivi Paakinaho 2020.

KEMI PHOTO WALK MAP
Look closer!

INSTRUCTIONS
You can plan your own photography and walking tour around the city of Kemi with this map. The assignments are meant for everybody and especially for families and children.

In this map there are six different tasks to help you with getting started in learning photography while getting to know the city of Kemi. You can do all of them during your walk or focus on just one task or theme at a time. You can find a camera symbol next to the place of each task on the map to help you plan your walk. If you post your photos on social media, you can use hashtag #kemiphotowalk.

Remember to respect others during your photowalk. Don't photograph private properties, houses or their gardens, and always ask permission when photographing people.

<p>TREES AT THE PARK Metsäpuisto</p> <p>Light through the branches</p> <p>Did you know? Trees and parks are an important part of Kemi. The Kemi Metropolitan is close to the inner harbour. Rautatieaseman building in the park was built in 1905.</p> <p>Take a photo Look up at the trees. Can you see how the light is shining through the leaves and branches? What kind of texture does the tree bark have? Take a photograph of the branches, leaves and of the tree bark.</p>	<p>ARCHES AND CIRCLES Kirkko Church, Katedraalipiispankirkko</p> <p>Look at different shapes</p> <p>Did you know? Kemi Church was built in 1920. The neo-gothic style church is a wooden wedding church and its design includes three square gables, design such as arches, circles and square gables including the circular stone window.</p> <p>Take a photo Find different circles and arches in the church architecture and the surrounding area. Take photographs of the most interesting arches and circles you find. What other shapes can you find?</p>	<p>BREAD FACTORY Leivävoimaa KEMIN 1</p> <p>Find different shades of the same colour</p> <p>Did you know? The Bread Factory built in 1937 is the first brick building in Kemi.</p> <p>Take a photo Look at the old bricks at the side of the building. Try to find at least three different shades. Take a photograph of the bricks that has as many shades as you can find. What other interesting details can you find in the architecture of the buildings in Kemi?</p>
<p>THE SEA Kemi inner harbour, Sisäsätama</p> <p>Look at the horizon</p> <p>Did you know? The inner harbour or in Finnish Sisäsätama was founded in 1869 the same year as the city of Kemi.</p> <p>Take a photo Look at the sea. Are there waves or is the sea calm. Maybe the sea is frozen. Take a photo of the sea. Think of where you want to place the horizon. Do you want to see a lot of the sea or a lot of the sky? How does the placement of the horizon change your photograph?</p>	<p>DRIFTWOOD AND THE SHORE Metsäpuiston ranta</p> <p>Driftwood – What do you see?</p> <p>Did you know? The first wooden pier was on the Kemi pier was on the island of Kemi in 1869 and it can be found on the beach opposite the Laituri street.</p> <p>Take a photo Find a piece of driftwood that has a beautiful shape. Make it look like something? Take a photograph of your piece of driftwood. You can also arrange pieces of driftwood to create an interesting shape and photograph the piece of land art you just made.</p>	<p>NATURE IN THE CITY Kemi city</p> <p>What kind of plants, flowers and animals can you find in a city?</p> <p>Did you know? There is a lot of plants in Kemi city. The number of different plants can be even bigger if you look in the surrounding area which also has many trees.</p> <p>Take a photo Find interesting plants, shrubs, trees, and flowers that grow in the city. Try to spot plants that grow somewhere they haven't been deliberately planted. Can you for example spot a dandelion growing in the pavement? You can also take a photograph of insects, birds and other animals or of their footprints.</p>

Kuva 3. Kartta on saatavissa pdf-muodossa ja sisältää kaksi A4-sivua, jotka voi ladata omalle laitteelle tai tulostaa paperille. Sen toisella puolella on yleisiä ohjeita ja pelkistetty Kemin kartta. Toisella puolella on kuusi valokuvaustehtävää, jotka on tehty korttimuotoon. Korteissa on tietopaketteja Kemin historiasta ja luonnosta. Valokuvaustehtävissä on erilaisia teemoja kuten värisävyyden, struktuurien, valon, rajauksen tai muotojen etsimistä. Päivi Paakinaho 2020.

Meet

Miia Kettunen

Kuva 1. Miia Kettunen 2020.

Meet takes a contemporary art- and experience-based approach to providing a service for both travellers and locals. Participants visualise their experience of locality through abstract art and combined portrait photography. Meet offers individually created artistic experiments and presents a workshop template of a visual experience. The Meet Visual Experience workshops can take place in private homes and open gallery locations, where encounters between the locals and travellers are encouraged.

When travelling, we are not only encountering people but also meeting and experiencing the local atmosphere, environment, nature and culture. Meet is a service pilot that engages travellers and locals in visualising their experiences with the aim of providing and deepening the sense of locality.

Travellers and local participants are invited to make abstract artworks based on their experiences in the locality with the use of shapes and colours as a means of expression. Different shapes and colours can express the theme of meeting locally and reflect the inner experiences and emotional states into an abstract image.

Participants are photographed with the same visually related theme of what their artworks convey. In addition, they are asked to write a short story related to their artwork. The combination of artwork, portrait image and story aims to outline a visual experience and serve as a visual memory to be given to the participant.

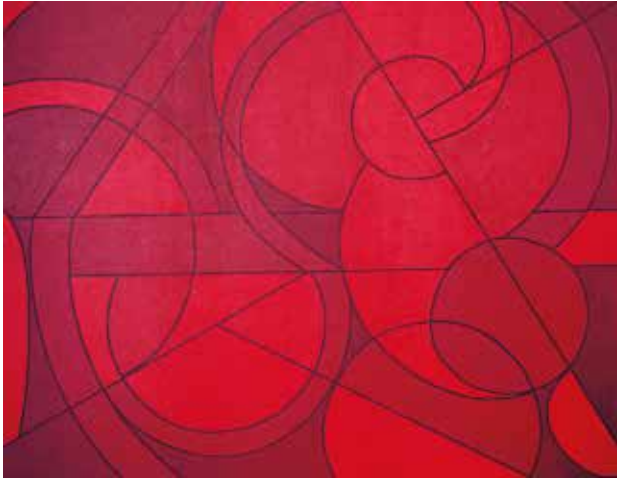
INFO

The Meet service pilot was developed by visual and community artist **Miia Kettunen**. Her works are often site-specific, with consideration for the environment and answers to ques-

tions on how the work can originate from and communicate with the surrounding community.
www.miiakettunen.com

The main collaborator in Meet was the **Rovaniemi art museum Korundi**. Arctic Art and Design student **Riko Habaue-Jokinen** participated in developing a workshop format.

"It was fun to visualise my impression towards Rovaniemi by simple shapes and colours. It enabled me to understand my feelings clearer. It was also a great opportunity to deepen my insight about this city."
 - participant

Kuva 2. ONCE WE WERE WARRIORS (2020)
 Acrylics on plywood and text: Miia Kettunen, digital photo: Taddeus Eckhardt and Miia Kettunen
 I invited young German travellers Julia and Taddeus for a visit to my home. As the sun had just returned to the

Arctic Circle, I thought it would be appropriate to initiate the beginning of spring time by painting our faces. Our encounter was a whirlwind of creativity, and the painted faces gave a feeling of carrying a role from another world.

Kuva 3. VISUAL EXPERIENCE FOR RIKO (2020)
 Acrylics on cardboard and text: Riko Habaue-Jokinen, digital photo and layout: Miia Kettunen
 My artwork represents the wintery view in Lapland. Apparently, everything is covered in snow, and we can see the white view here. However, under the snow there are various hidden things like plants, lakes, forest and footprints of people and animals. What you can find one day, you may not find the next day if it snows again. I wanted to represent what is inside of the pile of snow in different layers.

Kuva 4. VISUAL EXPERIENCE FOR CHAU (2020)
 Acrylics on cardboard and text: Chau Hsien-Kuo, digital photo and layout: Miia Kettunen
 In winter, I stayed alone in Rovaniemi. When the darkness came, I could not see anything, but I could feel everything. Black has been my favourite colour for many years. For this art piece, I tried to create different textures on the cardboard with black pigment to make sure I could see and feel it. Also, I wanted to make it look simple but eye-catching.

Korundi Recreated

Tatiana Kravtsov | Anniina Koivurova

Korundi Recreated is a creative multisensory activity developed for the Rovaniemi Art Museum. The workshop offers an opportunity to study the history of Korundi House's brick walls through a creative process. The activity takes participants on a journey to the past and their identities by creating visual stories using frottage, printing and collage techniques.

At the basis of the workshop's storyline are the brick walls of Korundi House of Culture, which connect past and present. Dating back to 1933, the building was a bus depot. After the Second World War, it was reconstructed using bricks from ruins of people's homes from all over Rovaniemi town. Today, the building preserves memories from the past and accommodates the Lapland Chamber Orchestra and Rovaniemi Art Museum.*

During the workshop, participants create visual stories in a multi-layered collage. The first layer of the story is made by sensing and

transforming the texture of bricks onto paper using a technique called frottage. The next layer is created by gelli printing on the top of the wall drawing, adding colours and textures to express emotions and feelings. The third layer is made by using cuts from black and white images of the post-war ruins of Lapland and vehicles, street views and local people from the 1940s and 50s from the archives of the Provincial Museum of Lapland. By layering various materials and elements into visual stories, participants reflect on what they have learned and experienced during the workshop.

Korundi Recreated is a creative multisensory activity with a focus on heritages and identity. Domestic and international visitors are welcome to join the workshop and share thoughts and experiences. The workshop aims to enrich a museum visit, making it profound, personal and memorable.

*www.korundi.fi/en/Korundi-house-of-culture

INFO

Tatiana Kravtsov (B. Des, MA) is an artist-researcher in the field of Arctic Art and Design and Creative Tourism.

The workshop was developed and tested in collaboration with **Anniina Koivurova**, Curator (regional cooperation) of

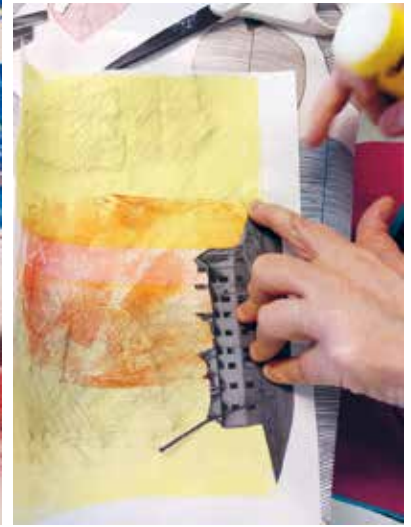
Rovaniemi Art Museum. Co-operation partner was **Korundi House of Culture**.

Photo 1. The workshop in Korundi.
Tatiana Kravtsov 2021.

Photos 2–3. The workshop in process.
Anniina Koivurova 2021.

Photos 4–5. The workshop in
process. Tatiana Kravtsov 2021.

Photo 6. An artwork by Zhanna Anshukova.
Tatiana Kravtsov 2021.

Wool Painting

Elina Luiro

Wool Painting workshop is an art-based service concept that promotes sustainable tourism by combining the themes from the sensitive Northern nature together with contemporary wool crafting methods. With the local artist's step-by-step guidance, the visitor gets to experience a two-day immersion to the world of fibre arts and the process of creating a unique, self-made contemporary-art-souvenir.

Come, join the Wool Painting workshop to learn how to create beautiful nature-themed wool paintings with the needle felting technique! It is a two-day workshop at the artist's home studio or an alternative venue, where you can treat yourself with a moment of relaxation and meditative immersion in the wondrous world of fibre arts.

Discover how to make beautiful wool paintings by using only a felting needle to felt the finest merino wool fibres. Explore the qualities of wool and develop skills of working with loose wool fibres that can be shaped into any form. Learn how to blend different colours to use as your own palette, and make different textures by layering and shaping the fibres to create a unique character for your artwork.

Following Artist Elina's step-by-step instructions, you'll make a lively nature-inspired picture – the motifs coming from Nordic nature, such as the rare bird species living in the North. The selected bird is made by needle felting wool on linen or a linen-cotton fabric base, which is then stretched onto an embroidery hoop. Finally, you can complete your artwork by mounting it on the embroidery frame and finishing it with a stylish background.

The workshop is a great experience for beginners as well as people with some skills in arts and crafts. You will receive plenty of individual help guided and inspired by the artist. The working process happens individually, but in one small group, where interaction and peer learning are also possible.

Join the workshop to enjoy a relaxing, tactile experience of working with natural fibres. As an art material, wool can be seen as having art-therapeutic qualities: it leads to slow, meditative work, thus deepening the connection and reflection of one's own thoughts. In the hands, the felting wool feels pleasantly soft and gentle, and it is easy to work with. The wool painting you'll create will also be lightweight and easy to take with you, and enjoy as a personal memento from your travels.

Photo 1: In the pilot workshop, Elina introduced Finnish and northern bird species from which participants chose a bird they liked as the motif of their wool painting. Here are the workshop participants creating their artworks. Maria Huhmarniemi 2020.

Photo 2. Starting point for a wool painting; outlines of a Snow Bunting (in Finnish Pulmunen) sketched on a linen cloth. Elina Luiri 2020.

Photos 3–5. Crested Tit (Töyhtötiainen) on the making; fine merino wool fibres being felted on a linen cloth with the felting needle, and the finished artwork mounted on an embroidery hoop. Elina Luiri 2020 & Arna Maríudóttir Auðunsdóttir 2020.

*“Like walking in the forest!
It was a wonderful feeling to work so concentrated with your own hands.
It is a wonderful technique to combine imagination and real-life topics.”
- participant*

Photo 6. The finished artwork; a beautiful and unique wool painting of an Eurasian Jay (Närhi) by a workshop participant. Arna Maríudóttir Auðunsdóttir 2020.

Photo 7. Outcomes of the Wool Painting workshop. Elina Luiri 2020.

Elina Luiri (MA Industrial design, MA Art education) is an artist-designer, focusing on her works on the topics of arctic ecological sustainability and biodiversity. She works as a University Teacher in the Faculty of Art and Design, at the University of Lapland, and her artistic practice is best described as a multidisciplinary exploration of contemporary and tradi-

tional handicraft, design and art-based methods. The connectedness to nature and the interest in natural materials are reflected in her artistic expression. In the TaPaMa project Elina was in the role of an artist-researcher; she developed and taught the Wool Painting pilot-workshop. www.elinaluiri.com

The workshop was tested in collaboration with **Studio and Gallery Villa Vinkkeli**, and owner-photographer Kaisa Sirén. www.villavinkkeli.com

The Wool Painting flyer can be found on pages 92-93.

Eco-printing

Riko Habaue-Jokinen

The eco-printing workshop is about experiencing the local culture through printing a cloth with local plants and printing the senses of the seasons. The workshop includes a gallery experience, a touch of culture in Lapland by local artworks, to strengthen the use of the imagination and feeling of belongingness to the place.

Rovaniemi culture is influenced by extreme light and cold weather. These natural phenomena affect the daily life of the locals and shape their identity. Lapland's natural environment and the seasons are strongly connected to the lifestyle of the residents. How do local people feel or recognise their seasons? Residents of Rovaniemi have some common thoughts and feelings about their surroundings, in particular nature, that can be shared.

The eco-printing workshop invites tourists to Galleria Napa to experience the local na-

ture-connected culture and the role of natural phenomena as a part of the identity of the place. In the workshop, we print flowers and plants on a silk fabric. The flowers and plants can be collected in advance, or we can pick up the plants together while sharing experiences.

In Galleria Napa, you are encouraged to walk around the gallery to develop your creative approach. Then the eco-printing process is introduced briefly, you get some tips from artist experience and you begin creating your own scarf fabrics.

In the eco-printing procedure, we put the plants and flowers on the fabric, roll the fabric and steam the bundles. Then the furoshiki, Japanese traditional wrapping cloths, is introduced. You learn a few ways to wrap the cloth and get the instructions on paper. You can take your printed eco-fabric with you and use it in your daily life, hopefully carrying memories from Rovaniemi with you.

INFO

Riko Habaue-Jokinen is an artist-designer who has explored the interaction between art and local communities in her studies. For her master's thesis in Arctic Art and Design, she

developed art-related tourism services in Lapland.

Co-operation partner was **Galleria Napa**, where the workshops were held.

Photos 1–5. The eco-printing pilot was held at the Galleria Napa. Antti Jokinen-Habaue 2020.

“Eco-printing was designed to be an art-based service for international tourists, particularly in the summertime.” - Riko

From Nature to Art Print

Antti Jokinen-Habaue

From Nature to Art Print -työpaja tarjoaa yhdistetyn luonto- ja kulttuurikokemuksen. Työpajassa kerätään luonnonmateriaaleja, joiden avulla painetaan kuvia ja heittäydetään luovaan prosessiin. Ideana on saada yhteys kaupunkiluontoon ekologisesti ja kulttuurisesti kestäväällä tavalla ja tarjota kokemuksia hyvinvoinnista.

From Nature to Art Print -työpajassa inspiroidutaan paikallisesta luonnosta ja tehdään siitä taidetta, vedostetaan teoksia. Aikaisempaa kokemusta taiteen tekemisestä ei tarvita, sillä prosessiin kuuluu ennalta arvaamattomuus ja oppiminen työskentelyn aikana.

Työpaja alkaa puistossa keräämällä luonnonmateriaaleja. Aluksi perehdytään jokamiehenoikeuksiin ja luontoa kunnioittavaan keräämistapaan. Osallistujille myös opastetaan

millaiset materiaalit soveltuvat taiteelliseen työskentelyyn. Keräämisprosessi voi olla rentouttava, sillä luontoa voi tutkia moniaistisesti ja luovasti. Matkalla puistosta galleriaan on mahdollista vertailla kerättyjä materiaaleja ja tutustua kanssakulkijoihin.

Taiteellinen työskentely tapahtuu Galleria Napassa. Kyseessä on työskentelytapa, jossa kokeillaan erilaisten materiaalien toimivuutta. Keskiössä ovat omat havainnot materiaaleista ja huomion kiinnittäminen itseä kiinnostaviin seikkoihin, kuten muotoihin, väreihin ja pintarakenteisiin. Taiteelliseen työskentelyyn on varattu noin kaksi tuntia, ja se sisältää taidemateriaalien esittelyn ja työnäytöksen, jossa osallistujat pääsevät näkemään ja oppimaan vedostusmenetelmän ennen oman työskentelyn aloittamista.

INFO

Antti Jokinen-Habaue on kuvataiteilija ja taideopettaja, joka on perehtynyt Green Care-toimintaan. Hän on tehnyt pro gradunsa TaPaMa-projektiin yhdistämällä taide- ja luontopuustaista toimintaa kulttuurihyvinvoinnin näkökulmasta.

Matkailupalvelun pilotin toimintaympäristöinä olivat Kirkkolammen puisto ja galleria Napa. Kirkkolammen puisto on Rovaniemen keskustan läheisyydessä sijaitseva puistomainen ulkoilualue, monimuotoinen ja kokemuksellinen kaupunkiluon-

tokohde, josta on kävelymatka Lapin taiteilijaseuran taidegalleria Napaan.

ajjokinen.myportfolio.com

"Osallistujat kuvasivat työskentelyn aikaisia tuntemuksiaan esimerkiksi "flow" ja "focus"-termeillä. Osallistujat totesivat myös, etteivät malta pitää taukoja tai eivät halua keskeyttää työskentelyä, koska se vie mukanaan." - Antti

Kuvat 1–4. Pilottityöpajan aikana syntyi runsaasti erilaisia taideveiksia. Ohjaaja neuvoi värrien sekoittamisessa, sommittelussa ja ideoinnissa, mutta lopulliset teokset syntyivät kuitenkin pääosin osallistujien omien kokeilujen, oivallusten ja luovuuden kautta. Antti Jokinen-Habae 2020.

Loitsutulet – Language of the Auroras

Minna Kovero | Maisemapiiri-kollektiivi

Loitsutulet on elämyspalvelu, performansin ja taidetyöpajan yhdistävä kokonaisuus, joka perustuu revontulikokemuksiin ja -tarinoinhin sekä niiden luovaan käsittelyyn. Kokonaisuus mahdollistaa osallistujalle moniaistisen taidekokemuksen, joka avaa uusia tasoja pohjoisen luonnon ja paikan kokemiseen. Esityksessä voi kokea revontulten vaiheet viulumusiikin, tanssin ja visuaalisten elementtien kautta, työpajassa revontulitunteet painetaan mehiläisvahaväreillä puukorteille.

Loitsutulet on revontulien nimitys, joka johdattaa muinaisiin revontulimysteereihin. Loitsutulet, repointulet, on tullut metsäsuomalaisen loitsua tarkoittavasta sanasta 'repoi'. Repoitella tarkoittaakin loitsujen lukemista, mikä on ollut keskeistä metsäsuomalaisille heidän ollessaan rituaalien kautta syvässä yhteydessä luontoon ja pohjoisen taivaan lumoviiniin valoilmioihin.

Loitsutulet – Language of the Auroras on syntynyt kiinnostuksesta tätä loimuavaa luonnonvoimaa ja siihen liittyviä mystisiä tarinoita kohtaan. Innostus esitykseen tuli ajatuksesta tuoda yötaivaan revontulinäytökset maan pinnalle moniaistiseksi kokonaisuudeksi. Maisemapiiri ryhmämme alkoi eläytyä taivaantu-

liin eri taiteiden kautta: kuinka loimuavat värit tanssivat yötaivaalla ja miltä niiden erilaiset liikkeet kuulostavat.

Esityksessä revontulet ja niiden neljä eri vaihetta herätetään eloon musiikilla ja tanssilla sekä niihin liittyvillä moniaistisilla asusteilla, kuten silkkikankailla, tanssiesiliinalla ja maarianheinähuiskalla. Äänimaailman loihtii viulisti Anniina Poikela, joka improvisoi säveltämänsä musiikin viemänä. Tanssija Pia Lindforsin performanssi on herkässä suhteessa musiikkiin, ja hän kuljettaa liikkeillään ja asusteillaan revontulia ympäri tilaa.

Työpajassa osallistujat pääsevät itse kommunikoidaan loitsutulien kielellä maalaamalla soljuvilla mehiläisvahaväreillä revontulimaisia kuvia. Maalausprosessi on intuitiivinen ja kuvat syntyvät meditatiivisesti kuin visuaalisina loitsuina. Itselle tärkeältä tuntuvat värit maalataan lämpölevylle, jonka jälkeen sulaneet värit painetaan koivukorteille, johon ne muodostavat yllätyksellisiä luonnostaan virtaavia kuvioita. Työpajaa ohjaavat kuvataiteilija Eliina Hurtig ja muotoilija Minna Kovero, joiden kanssa voi myös mietiskellä korteille syntyneitä muotoja ja keskustella omista loitsutulitun-teista.

Kuvat 1–2. Maisemapiiri-kollektiivi ja Loitsutulien visuaalinen ilme. Minna Kovero 2020 (vas.), Maija Tavastila 2021 (oik.).

Kuvat 3–4. Loitsutulet-performanssi Karilan Navettagalleriassa alkoi ulkona ja jatkui sisällä. Minna Kovero 2020 (vas.), Tatiana Kravtsov 2020 (oik.).

Kuva 5. Loitsutulet-työpaja pidettiin ulkona Navettagallerian terassilla. Tatiana Kravtsov 2020.

Kuva 6–7. Työpajaan osallistuneiden omia loitsuteoksia mukaan otettavaksi. Minna Kovero 2020.

“Some tourists don’t have a chance to see the auroras due to lack of sun activity and cloudy weather, therefore this performance and workshop would be a great chance for them to experience it in a different way.”
- participant

Minna Kovero (TaM) on muotoilija-taiteilija, joka toimii korumuotoilun ja soveltavan taiteen alueilla, ja on kiinnostunut taiteen yhteisöllisestä ja meditatiivisesta puolesta. TaPaMa-hankkeessa hän työskenteli taiteilijana ja suunnitteli Loitsutulet-konseptin, joka sitten jatkokehitettiin ja pilotoitiin yhdessä Maisemapiirin muiden jäsenten kanssa.

www.minnakovero.com

Maisemapiiri on rovaniemeläinen neljän naisen poikkitaiteellinen kollektiivi, joka yhdistää musiikkia, tanssia ja visuaalista

taidetta. Mukana on viulisti Anniina Poikela, tanssija Pia Lindfors, kuvataiteilija Eliina Hurtig ja muotoilija Minna Kovero. Yhdessä he kehittävät intuitiivisia työskentelytapojaan luodakseen pohjoisuudesta kumpuavia performansseja ja taidetyöpajoja sekä niiden yhdistelmiä. www.instagram.com/maisemapiiri

Yhteistyötahoina oli **Karilan Navettagalleria** ja **Särestöniemi-museo**, joissa Maisemapiiri-kollektiivi suunnitteli kokonaisuutta ja pilotoi palvelunsa.

Loitsutulista on tehty kaksi videota, kokeellinen markkinointivideo ja pilottien esittelyvideo, ja ne löytyvät Youtubesta: “Maisemapiiri: Loitsutulet – Language of the Auroras” / “Maisemapiiri: Loitsutulet @ Karilan Navettagalleria & Särestöniemi-museo”

Loitsutulet-markkinointivideon still-kuvia löytyy sivuilta 94-95.

Reidarin jäljillä

Tanja Mäkitalo | Maria Huhmarniemi

Reidarin jäljillä on työpaja, joka johdattaa museovieraat Reidarin luontosuhteeseen sekä museota ympäröivään luontoon. Lähtökohtana ovat maalaukset, joissa Reidarin omakuva sulautuu osaksi pohjoista maisemaa. Työpajassa keskustellaan maalausten välittämästä luontosuhteesta, jonka jälkeen osallistujat etsivät lähiluonnosta omia paikkojaan luontosuhdettaan syventäen ja reflektoiden. Osallistujat valokuvataan heidän paikoissaan ja kuvat tuotetaan myöhemmin valokuvatauluiksi.

Särestöniemi-museossa on Reidar Särestöniemen maalaustaidetta ja museoalue, jossa voi tutustua perinteiseen lappilaiseen elämäntapaan. Maalausten aiheena on arktinen luonto, luonnonsuojelu sekä taiteilijan omakuvat, joissa hän samaistuu tai sulautuu jänkiin ja eläinten hahmoihin.

Reidarin jäljillä -työpaja johdattaa museovieraat pohtimaan heidän omaa luontosuhdettaan. Työpaja toteutuu galleriassa ja museoalueen lähimetsissä ja jokirannassa. Oman paikan etsintä ja työskentely luonnonmateriaalin kanssa on kehollista sekä aisteja ja ajatuksia herättävää. Työpaja on rauhallinen: osallistujia ohjataan pysähtymään hiljaisuuteen ja läsnäoloon.

Taidepedagogi ja valokuvaaja, joka ohjaa työskentelyä, suunnittelee jokaisen valokuvan yhdessä osallistujan kanssa. Valokuvissa on läsnä kuvattavien oma suhde luontoon, mikä on hyvin henkilökohtainen asia. Työpajan osallistujat saavat valokuvasuurenoksen myöhemmin itselleen matkamunistoksi, joka kertoo pohjoisesta luonnosta ja museovieraan oma-kohtaisesta kokemuksesta.

INFO

Tanja Mäkitalo on Kittilän Sirkkan kylästä kotoisin oleva taiteilija, joka nostaa teemoja pohjoisesta luonnosta ja kulttuurista.

Maria Huhmarniemi on kuvataidekasvatuksen yliopistonlehtori, joka kehittää taiteen ja matkailun uusia yhteistyömuotoja.

Yhteistyötahona toimi **Särestöniemi-museo**.

Lisätietoja löytyy Tanja Mäkitalon valmisteilla olevasta pro gradusta.

Kuva 1. Vilja. Tanja Mäkitalo 2020.

Kuva 2. Arna. Maria Huhmarniemi 2020.

Kuva 3. Mishia. Maria Huhmarniemi 2020.

"In my opinion the best part of the workshop was a walk throughout the forest and self-exploration and identifying oneself in the environment. It gives a totally different view on the space and helps to understand oneself better."

- participant

"Vahvistuin tunteesta, että kuulun luontoon ja että se hyväksyy minut omana itsenäni." - osallistuja

"Taiteen tekeminen luonnossa oli erikoisen harras kokemus ja erosi aikaisemmista luontokokemuksistani. Tunsin olevani yhä enemmän läsnä, en vain vierailijana vaan myös tarkoituksen tekijänä." - osallistuja

Reidarin koivikkokävely

Paula Sieppi

Reidarin koivikkokävelyllä tutkitaan Reidarin maisemaa ja katsotaan sitä taiteilijan silmin: avaudutaan näkemään ja kokemaan taiteilijan avoimuudella ja luovuudella ympäristöä ja omaa sielunmaisemaa. Koivikkokävely on rento reissu, jolla opitaan stressinhallintaa, rohtotietoutta ja kuvallista itseilmaisua.

Tapahtuman alussa tutustumme Särestöniemi-museoon ja Reidarin elämään museojohdaja Anne Koskamon johdolla. Pienen museokierroksen jälkeen taiteilija, eräopas Paula Sieppi johdattelee Reidarin maisemaan Ounasjoen rantakoivikkoon kokemaan ja näkemään.

Syvennymme Metsämieli-menetelmän, puuhengityksen ja shinrin yokun eli metsäkyllyn kokemuksella avaamaan luontoyhteyttä ja luovuutta. Tutustumme koivuun monipuoli-

sesti, sen rohtovaikutuksiin ja merkitykseen kansanperinteessä, ja katsomme koivun kauneutta. Näin sukellamme Reidarin jalanjäljissä luontoon ja luovuuden syntysijoille.

Luontoyhteyttä avaavan retken lopuksi nautimme kahvit museon viihtyisässä kahvilassa ja keskustelemme kokemastamme. Seuraavaksi meitä kutsuu Reidarin ateljee ja vuorossa on taiteellisen tekemisen tuokio. Maalaamme oman koivikkomme, annamme värien ja muotojen tulla sellaisina kuten ne koimme luonnossa, vapaasti ja koskettavasti. Ohjaajina akvarelli- tai pastellimaalauksen tekemisessä ovat Paula Sieppi ja museolehtori, kuvaamataidon opettaja Jaana Hokkanen.

Pienen maalauksensa jokainen vie muistona kotiinsa. Oma koivikkomaalaus muistuttaa luonnon merkityksestä ja taiteen tekemisen, luovuuden voimasta hyvinvoinnillemme.

INFO

Paula Sieppi on taiteilija ja eräopas, joka asuu Muoniossa. Hän on myös luonnontuote- ja Metsämieli-ohjaaja.
www.paulasieppi.com

Yhteistyökumppanina on **Särestöniemi-museo**, jonka ympäristössä ja tiloissa tapahtuma toteutetaan ryhmän tilausten ja toiveitten mukaisesti.

www.sarestoniemimuseo.com

Kuvat 1–2. Reidarin koivikko syksyllä ja talvella. Lapin karussa oloissa kasvava koivikko on kaunis kaikkina vuodenaikoina, se on kuin herkkä runo ja bonzai-metsä. Reidar tavoitti maalauksissaan koivun ja Lapin luonnon sielun. Paula Sieppi 2020 (vas.), Jaana Hokkanen 2020 (oik.).

“Koivut inspiroivat Reidar Särestöniemeä. Miksi juuri koivusta tuli taiteilijalle sielupuu?” - Paula

Kuva 3. Museolehtori Jaana Hokkanen ja taiteilija Paula Sieppi Reidarin huurrekoivikkoa etsimässä. Jaana Hokkanen 2020.

Tarinapolut Äkäslompolossa

Paula Sieppi

Tarinapolut ovat merkittyjä metsäreittejä, jossa tarinat kutsuvat kulkijan luontoyhteyteen vahvistamalla luonnon kunnioitusta ja ymmärrystä. Haltiakerroksella syvennyttään tarinoiden kautta kuuntelemaan, aistimaan ja kohtaamaan metsäluontoa niin, että oma voimaantumisprosessi, luonnon tuoma hyvinvointi nousee tietoisuuteen.

Äkäslompoloon, Navettagallerian yrittäjän Lea Kaulasen metsäpöytäalustalle rakentuu tarinapolku, Haltiakerros, merkitty metsäpolku, jossa puut, paikalliset tapahtumat, rohtotietous, vanhat metsänhaltijat ja itse maa-aiti pääsevät kertojiksi

Haltiakerros rakentuu kauniin metsän läpi

kulkevan polun varrelle. Polulle ja metsän siimekseen tulee tarinarasteja, jotka aukeavat QR-koodilla luettavaksi ja kuunneltavaksi. Kuunneltavat osiot ovat suomenkielisenä paikallisella murteella, muunkieliset versiot yleiskielellä. Koodit sijoitetaan metsään puupölkylle ja polku viitoitetaan valkoisin puurimamerkein. Reitti on edestakaisin kokonaisuudessaan kuljettuna noin 9 km mittainen.

Navettagallerian viereen metsäiselle rinneelle tulee myös lasten satutarinapolku, merkitty puolen kilometrin mittainen reitti. Satutarinapolulla seikkailee tarinarastilta toiselle luonnonhaltijahahmo, jonka kanssa lapset pääsevät ratkomaan luonnon arvoituksia ja ihmettelemään metsän elämää.

INFO

Paula Sieppi on taiteilija ja eräopas. Hän yhdistää näitä puoliaan luodakseen taidevirtteisiä elämyspalveluita ja houkutellakseen ihmisiä luontoon kokemaan ja näkemään. Luon-

to tukee vahvasti ihmisen kokonaisvaltaista hyvinvointia ja Paula toivoisi kaikkien löytävän luonnon parantavan voiman.
www.paulasieppi.com

Yhteistyökumppanina on **Navettagalleria** Äkäslompolossa.
www.karilantila.fi

Kuva 1. Polku merkittynä. "Hiljasilla mettän poluilla sie löyvät ittesti." Paula Sieppi 2020.

Kuva 2. Kelojuurakko. "Mettä on täynä hienoja otuksia. Net löytää ja näkkee, ko kattoo. Tämäki mettän pikkunen lohikäärme on heittäytynny kauhniisheen tanshiin ja silmäkki sulkenu mettän musiikin lumossa." Paula Sieppi 2020.

Kuva 3. Mänty. "Puhu vain ihminen, kyllä mie kuuntelen ja kattelen sinua latvus kallehlaan." Paula Sieppi 2020.

Kuva 4. Pakurikäppä. "Mettästä löytyy paljon aartheita, pakurikäppä, pohjosen mettän kuningasrohto on niistä yksi. Tarinapolula pakurikäppä tullee tutuksi ja opit, miten ja mihin sitä käytetään." Paula Sieppi 2020.

Kuva 5. Valoa horisontissa. "Taihvaanrannan viimeisessä valoviirussa sijaittee Lintukoto ja sielä assuu peukaloisten lumottu kansa ja Lintusten eukko. Lintusten eukko on pikkiriikkinen, mutta voimallinen suurtietäjä. Lintusten eukko kuttuu linnut ja hyöntheiset talveksi suohjaan kauhniisheen lumothuun Lintukothoon. Mutta kaikki linnut ei suinkhaan lennä talveksi suohjaan, osa jääpii meän kans pakkasheen lumen keskele. Jos sie piät linnuista talvela huolta, annat ruokaa ja ihhaillet lintuja läpimällä katsanolla, Lintusten eukko palkitsee sinut kesälä ja lähettää sulle lintuja ophaiksi, ko haet hyvää marja- tai sienipaikkaa. Kuuntele mettää, kohtelee kaikkea elämää kunnioituksela, niin sinut kyllä palkithaan ja sinua mettän poluilla suojelhaan." Paula Sieppi 2020.

*"Miten metsä puhuu?
Metsästä löydät tuhansia
tarinoita, kun vain kuuntelet ja
annat metsän kertoa." - Paula*

Talvitaidetta maastopyöräilyyn

Antti Stöckell

Luova tauko lumen taiteellisen työstämisen äärellä toimii mainiona vastapainona vauhdikkaalle maastopyöräilylle talvisessa metsässä. Lumen työstämiseen on useita erilaisiin olosuhteisiin soveltuvia menetelmiä. Talvitaidetta tehdessä saa kosketuksen lumen olemukseen ja talven kauneuteen pintaa syvemmältä. Olennainen osa hetkellistä ja katoavaa talvitaidetta on sen kuvaaminen.

Maaliskuussa 2021 ajoimme maastopyöriä vuokraavan ja opastettuja pyöräretkiä tarjoavan Rolloutdoorsin reittimestari Heikin kanssa Rovaniemen Ounasvaaran talvipyöräilyreitit läpi. Vaikka ajoin ensi kertaa fatbikella talvisella metsäreitillä, pyörä liikkui sulavasti sitä varten tehdyllä sileällä, kourumaisella uralla. Vauhdikkaiden kurvien hurma imaisi minutkin mukaansa.

Ajaessa katselimme luonnon valmiiksi luomaa lumiaihiota suurten kivien tai kaatuneiden puunrunkojen päältä. Puunrungon päälle kertyneeseen lumeen voi sahata esimerkiksi

eri muotoisia reikiä, kuten teimmekin Heikin kanssa. Lumisesta tuulenskaadosta tuli näin osa syntyvää teosta. Tässä tekniikassa havainnollistuu myös upeasti erilaisten lumilaatujen kerrostuminen sekä lumipatjan alempien kerrosten muuntuminen ajan ja paineen vaikutuksesta. Näin hahmottuu esimerkiksi se, millaisissa oloissa lumen alle suojautuvat eläimet ja kasvit talvehtivat.

Kaunein valo teosten kuvaamiseen on aurinгон paistaessa matalalta. Pilvisellä säällä voi hakea kontrastia tummasta taustasta. Illan hämärtyttyä otetaan valaisun mahdollisuudet käyttöön. Pitkän valotusajan myötä voidaan tuoda valon ja valaisijan liike mukaan kuvaan. Tähtitaivas ja toisinaan jopa revontulet voivat huipentaa dokumentoimisen hetket ikimuis-toisiksi. Yöaikaan tarvitaan jalustaa ja järjestelmäkameraa sekä kokemusta järjestelmäkameran manuaaliasetusten käytöstä.

Kuvat on helppo jakaa asiakkaalle digitaalisessa muodossa. Kuvien painamiseen erilaisille pohjille löytyy myös runsaasti palveluita.

INFO

Antti Stöckell on ympäristötaitetta ja installaatioita tekevä taiteilija ja soveltavan kuvataiteen yliopistonlehtori Lapin yliopistossa. Lumi ja talvi ovat olleet hänen työskentelynsä keskeisin materiaali ja konteksti jo toistakymmentä vuotta. TaPaMa-hankkeelle tekemässään pilotissa Stöckell pohti oman pitkäaikaisen työskentelyn poh-

jalta talvitaiteen soveltuvuutta osaksi opastettuja maastopyöräretkiä. www.rakotuli.wordpress.com/lumileikit/

Pilotissa yhteistyöyrityksenä oli maastopyöriä vuokraava, pyöräilyreittejä rakentava ja pyöräretkiä opastava **Rolloutdoors**, jolla on toimipaikat pohjoisessa Rovaniemellä ja Kiilopäällä sekä

etelässä Helsingissä ja Fiskarsissa. www.rolloutdoors.com

Rolloutdoorsissa pyöräreittien suunnittelusta ja toteutuksesta sekä pyöräilyohjaajien koulutuksesta vastaava Heikki Stöckell kokeili lumen työstämistä.

*“Tämän kokemuksen jälkeen tekisi mieli entistä enemmän ikään kuin veistää tuota meidän reittiäkin”
- reittimestari Heikki*

Kuva 1. Reittimestari Heikin mielestä tällainen lumen muotoilu antaa mahtavan vastapainon ajamiselle. Antti Stöckell 2021.

Kuva 2. Kuvioita sahataan kaatuneen puunrungon tai suuren kiven päälle kertyneeseen lumeen. Antti Stöckell 2021.

Kuva 3. Kuvioita tehdään puun rungolle nuoskalumella painellen ja vaikkapa puukolla muotoillen. Antti Stöckell 2021.

Kuva 4. Kevään viimeisistä lumista muotoiltuja kuvioita tummalla kalliolla. Antti Stöckell 2019.

Kuva 5. Puiden väliin sommiteltu teos saadaan sahaamalla aiemmin tampattua tai muottiin pakattua kuivaa lunta kappaleiksi. Antti Stöckell 2021.

Kuva 6. Kappaleita sahataan keväisestä kantohangesta ja sommitellaan vapaasti hangelle. Antti Stöckell 2019.

Northern Forest Memories

Tatiana Kravtsov

Northern Forest Memories is a creative workshop that combines a walk in a forest and the making of a souvenir out of clay. The activity approaches themes of nature connectedness and the sensitivity of being in a forest through creative, tactile practice. Participants are invited to capture the feeling of a northern forest by imprinting various natural materials onto a clay surface. After the activity, the clay boards are glazed and fired, and then carefully packed and sent to their owners to recall the memorable moments spent in the northern forest.

The Northern Forest Memories workshop suggests new means of encountering the forest, making the connection deeper. Such an experience brings visitors closer to northern nature, while locals might rediscover an already familiar environment from a different perspective. Engagement of both visitors and locals in such activity facilitates intercultural dialogue and sharing of knowledge related to the forest.

The workshop is intended to be held in the summer and early autumn seasons, when the northern forest becomes a genuine celebration of textures, shapes, colours and scents. While walking, one can find under the feet a soft coating of pinecones and needles, fallen leaves and sticks with moss, berries and flowers.

Clay is friendly and easy to work with; no previous experience or special skills are required to participate in the workshop. The technique of imprinting is accessible and allows experimentation until the desirable result is achieved. Collected natural materials are imprinted onto a smooth and soft clay surface by gentle pressing with fingers or a rolling pin. After removal of the plants, fascinating textures are revealed. The unexpected result creates a slight feeling of wonder.

Creative work with clay encourages one to slow down and focus on one pinecone or leaf at a time. Likewise, as regards our attitude towards nature, working with clay requires patience, accuracy and sensitivity. The transformation of clay into a ceramic object happens through a process of drying, bisque firing, glazing and second firing to melt the glaze onto the ceramic surface. For participants, there is something to wait for to recall memorable moments of being in the northern forest in Finnish Lapland.

The idea of the workshop is to strengthen the human-nature relationship through a multi-sensory, creative experience, thus encouraging a sensitive attitude towards fragile Arctic nature. This type of activity offers an authentic, time- and place-based experience, involving the senses and emotions. By creating a handmade souvenir, the experience becomes more personal, meaningful and memorable.

Photos 1–4. Workshop in Ounasvaara, imprinting plants into a clay surface. Tatiana Kravtsov 2020.

Photo 5. After glazing and firing, the ceramic plate is ready to be sent to the participant. Tatiana Kravtsov 2020.

“The unexpected results create a slight feeling of wonder. Tactile interaction with each natural material, feeling its structure and tiny details have a potential to enhance the intimate bonding with nature.”

- Tatiana

Tatiana Kravtsov (B. Des., M.A.) is a doctoral candidate in the Faculty of Art and Design at the University of Lapland. Her artistic education and practice vary from visual arts to ceramics and

environmental art. Her interests include art-based research methods, traditional and contemporary handicrafts, natural materials and connectedness with nature. Her role in the pro-

ject was as an artist-researcher; she has developed and led the pilot workshop of Northern Forest Memories.

Birch Bark Weaving

Tatiana Kravtsov

The workshop offers an opportunity to learn and experience the beautiful tradition of birch bark weaving through crafting a contemporary wristband. The handmade sustainable souvenir carries aesthetic and cultural values and will preserve memories of northern nature for decades. The workshop is developed for galleries and museums; however, it can be held in a forest or park, where birch trees can be found, to enhance bodily senses and nature connectedness.

The workshop offers the possibility to learn the local traditions related to the birch tree and its physical and spiritual features through a crafting process. The design of the birch bark bracelets is based on a basic weaving technique known in Finland and Russia. Following the instructions, the participants can weave a bracelet for themselves. Many colours can be found from different birches; with years of use, bark gets a special beauty, becoming darker and softer.

Birch bark is composed of layers. It is a water-repellent and time-resistant material. To be done correctly without harming the tree, the harvesting of birch bark requires knowledge and skills. In previous centuries birch bark was commonly used to craft a wide variety of artifacts such as baskets, shoes, containers, and fishing net weights. Until recent times, this knowledge has been carefully passed down through generations; however, now only a few knowledge holders of these traditions remain. Therefore, this service idea offers a platform to continue this beautiful craft tradition with a contemporary approach.

Dialogue about the physical and spiritual features of the birch tree and the hand-crafting process make the experience authentic and memorable. Crafting a birch bark souvenir brings visitors closer to northern nature and culture.

INFO

Tatiana Kravtsov (B. Des., M.A.) is a doctoral candidate in the Faculty of Art and Design at the University of Lapland. Her artistic education and practice vary from visual arts to ceramics and

environmental art. Her interests include art-based research methods, traditional and contemporary handicrafts, natural materials and connectedness with nature. Her role in the pro-

ject was as an artist-researcher, and she has developed and led two pilot workshops: in Kirkkolampi and Galleria Napa.

Photos 1–3. The Workshop outdoors in Kirkkolampi Park, Rovaniemi. Tatiana Kravtsov 2020.

Photo 4. Tatiana is telling about the unique features of birch bark. Elina Härkönen 2020.

Photos 5–6. The Workshop in Galleria Napa, Rovaniemi. Tatiana Kravtsov 2020.

"I sense some beautiful holiness in this: respecting the material and wanting to honour, respect the work. And this is good for concentration, and you can see the beauty through your hands."-participant

A photograph of a piece of driftwood art hanging from a tree in a forest. The driftwood is painted with vibrant colors like yellow, pink, and purple, and has a human-like face painted on it. The background shows a lush green forest with birch trees.

Rimamöljä

Johanna Kurpat | Hendrik Kalk

The Rimämöljä workshop is a site-specific art service that uses driftwood as the main material. Locals and tourists are invited to participate in the workshops as a way to connect with their surroundings and the history of Kemi.

Driftwood from Laitakari Island is connected to Kemi's environment and history. Over the years, Laitakari Island has been expanded using otherwise financially useless leftover wooden shingles. Even over a hundred years later, these wash up on the shore as driftwood.

During the workshop, participants can express their thoughts and feelings on drift-

wood. A wide range of artistic methods is used, and regional natural materials and sustainability are emphasised. Participants can paint with natural paint made out of berries and plants, and in addition they can use carving tools or artificial paint such as acrylic paint, watercolours and crayons.

Artworks painted with artificial paint are intended to be exhibited inside, and participants are welcome to take them home as a souvenir. Artworks painted with natural paint are environmentally friendly, which gives participants the possibility to exhibit their artwork outside at the shore.

INFO

Johanna Kurpat is an artist, designer and nature enthusiast. Through her work, she wants to bring the beauty and importance of nature closer to people. The Rimämöljä pilot was part of her studies in the master's program Arctic Art and Design at the University of Lapland.

www.johannakurpat.com

Hendrik Kalk is an artist and designer. Recently, he has discovered an interest in textile art and is currently studying to be an educator in addition to his art and design studies. The Rimämöljä pilot was part of his studies in the master's program Arctic Art and Design at the University of Lapland.

Co-operation with **Venla Kakko**, who first worked at the Kemi Art Museum and later as a pedagogical planner for the city of Kemi.

Photos 1–4. Rimamöljä workshop pilot in Kemi. Johanna Kurpat 2020.

The Siren of Sea Lapland

Meri Nikula

The Siren of Sea Lapland is a mythical figure coming alive for custom-made performances. She creates an enchanting moment with her otherworldly voice whenever you wish to experience something truly special.

The Siren of Sea Lapland started taking shape as Meri Nikula was wondering how to use her voice in a performance that would also represent the area she lives in. Perhaps she could invite people there for a special experience, further enhancing local nature?

The mythical sirens sing their enthralling songs without instruments. Their call is very hard to resist. Those mysterious voices bring you to another reality.

In a similar way, Meri creates music using only her voice. She creates vocal tapestries that reach from low murmurs and abstract textures to crystal-clear, angelic sounds. Without lyrics, as no language is needed, for the power of pure voice to express all that is necessary. And just like the waters of the world are all

connected through the seas, her music is inspired by many cultures and vocal traditions. Her songs sound ancient and unheard of at the same time.

For the siren's costume, Meri wanted to use materials found from the sea. A crown-like headdress was made from driftwood and feathers, combined with recycled felt. The siren's wing-like fabrics under her arms were also attached to long pieces of driftwood, with dried fish-skin adding yet another natural dimension.

The Siren of Sea Lapland can be heard and experienced around the archipelago: on an island as ships come sailing in, or even on a ship cruising through the waves. During the winter on the ice, on an ice-breaker or in the snow castle. Enchanting and unique, her powerful song awakens a part of you that believes in magic.

Your imagination is the only limit.

INFO

Meri Nikula is a vocal artist and a performer located in the Sea Lapland area (Haparanda, Sweden and Tornio-Kemi, Finland). She was born here, and

after years all over the world, she has returned.

www.merินิกula.com

The Siren cruise was made in collaboration with Captain and CEO (Seilit ky) **Olli Ahonen/Perämeren Jähti**
satamankrouwi.fi/jahti/

Kuva 1. Meri as the Siren of Sea Lapland on the Jähti boat. Maria Huhmarniemi 2020.

Kuva 2. The expressions of the siren flow with the surroundings. Maria Huhmarniemi 2020.

"What a fantastic day! I have never sailed on an old boat before, which was already special for me. To have a real siren singing on board made the whole experience even more magical. Her voice is simply incredible."

- participant

"It was fun to watch other boats sailing past us as everyone got so amazed with the voice of the siren, like: "Where does that sound come from?" No-one jumped overboard though, luckily... :)" -participant

Kuva 3. Video still from the Siren of Sea Lapland -marketing video made by Juho Tuovila 2020.

Kuva 4. Meri Nikula and Olli Ahonen after the siren cruise. Meri Nikula 2020.

Animated painting with vocal art

Meri Nikula

Reidar Särestöniemi's artwork, Taivaanjaara Soittaa Huilua, as an animated video with sounds and vocal art inspired by the painting itself.

Seeing Särestöniemi's paintings is often a multi-layered experience. Their size and texture are impressive and important to see in real life. But how can this experience be transmitted to those who have not been able to see his paintings close up? Another key question: How can Särestöniemi's paintings be brought to new audiences?

To create another kind of viewing experience, Meri Nikula decided to animate a painting and combine it with her voice. The video editing

would be in layers, transparent images moving at different speeds. Enhancing and lifting up various parts of the painting, as an eye might trace through the canvas. Voices in layers to enrich the visual effect.

The vocal track was improvised as Meri was watching the painting itself, letting it speak, as it were. This painting is of 'Taivaanjaara', a mythical goat Särestöniemi was fond of. This manlike goat would play the flute, like satyrs do. The vocal track starts with a voice that sounds a bit like a goat, then turns into flute-like notes.

The viewer gets to see the painting details first. Finally, the whole painting is revealed.

INFO

Meri Nikula is a vocal artist and a performer. She uses her voice with great variety. Her vocal-only music creates emotionally strong atmospheres that she loves to experiment with in different contexts.
www.merinikula.com

In collaboration with **Särestöniemi Museum**.
www.sarestoniemimuseo.com

The Animated painting can be viewed online at YouTube: "Reidar Särestöniemi / Meri Nikula: Animated Painting with Vocal Art"

Photo 1. Collaboration through different timelines.
Video still, Meri Nikula 2020.

Photo 3. Meri during a working period at Särestö.
Meri Nikula 2020.

Photo 2. As if diving through the painting, different layers combine together to create a new image.
Video still, Meri Nikula 2020.

Photo 4. Inspired by the many layers seen through the surface in Reidar's pool, the animated painting has overlapping images as well. Meri Nikula 2020.

OSIO 3 |

Välittäjätoiminta

Elämispalvelujen välittämisen mallit

Miia Mattila | Maria Huhmarniemi

Taideperustaisen palvelun suunnittelua, ko-keilua ja kehittämistä seuraa palvelun markki-
nointi ja myynti. Se on oma toiminta-alueensa
ammattilaisineen. Markkinointia suunnitel-
laan esimerkiksi mainostoimistoissa ja myyn-
tiä siihen erikoistuneissa yrityksissä. Tilanne
on kuitenkin toinen, jos taiteilija markkinoi ja
myy palveluaan suoraan muun muassa vaih-
dannaistaloudessa.

TaPaMa-hankkeessa tarkasteltiin, millaisilla
esitteillä ja lyhytvideoilla palveluja voitaisiin
esitellä (liitteet 1-3). Pohdimme, miten elä-
myksellisyys ja toisaalta olennainen informaatio
välittyisi esittelymateriaaleista.

Palvelujen myyntiä tarkasteltiin välittäjätoi-
minnan näkökulmasta. Keräsimme tietoa eri-
laisista toiminnan mahdollisuuksista ja haas-
teista ja hahmotelimme välittäjätoiminnan
malleja (kuvat 1-6). Välittäjällä tulee olla sekä
taide- että matkailualan tuntemusta sekä
myynnin ja markkinoinnin osaamista. Hän voi
työskennellä työsuhteessa tai yrittäjänä, kun
hän toimii taiteilijoiden ja matkailijoiden vä-
lissä. Toisaalta taidemaailman välittäjä voi toi-
mia myös taiteilijan ja matkailuyrittäjän välissä
(kuva 7).

WIN-WIN:

- Galleria saa kävijöitä ja ilmaista markkinointia itselleen.
- Taiteilija voi tarjota elämispalvelujaan joustavasti omista vaihtelevista työtilanteistaan riip-puen.
- Matkailija kohtaa paikallisen taiteilijan ja maksaa hänelle jakamistalousalustan kautta.

HAASTEET:

- Gallerioiden näyttelyt ovat vaihtuvia. Joskus elämispalvelut voivat soveltua tiloihin hyvin, mutta toisinaan koko tila on näyttelyn käytössä
- Kasvava kävijämäärä ei välttämättä johda teosmyyntiin, jolloin gallerian tulos ei kasva.

VÄLITTÄJÄTOIMINTA

Varsinaista välittäjää ei käytetä jakamistalou-
den periaatteiden mukaisesti. Esimerkiksi air-
bnb-alustalla elämispalveluja voivat myydä
vain yksityishenkilöt. Taidegalleria ja taiteilijat
voivat kuitenkin sopia yhteistyöstä, joka hyö-
dyttää molempia.

WIN-WIN:

-Taiteilija kehittää, konseptoi ja tuotteistaa tai-deperustaisen palvelun, kuten taidetyöpajan ja myy sen toteuttamista.

-Matkailija ostaa palvelun osaksi matkailupa-kettiaan.

HAASTEET:

-Taiteilijan työllisyysilanteet vaihtelevat muun muassa apurahoista riippuen. Taiteilija voi pri-orisoida luovan työn sen sijaan, että toistaa kehitettyä palvelua. Matkailuyritys edellyttää kuitenkin sitoutumista.

VÄLITTÄJÄTOIMINTA

Matkailuyritykset käyttävät omaa osaamistaan palvelujen markkinointiin ja myyntiin.

WIN-WIN:

- Taiteilija kehittää, konseptoi ja tuotteistaa taideperustaisen palvelun, kuten taidetyöpajan ja sen materiaalipaketin. Hän myy konseptin matkailuyritykselle.

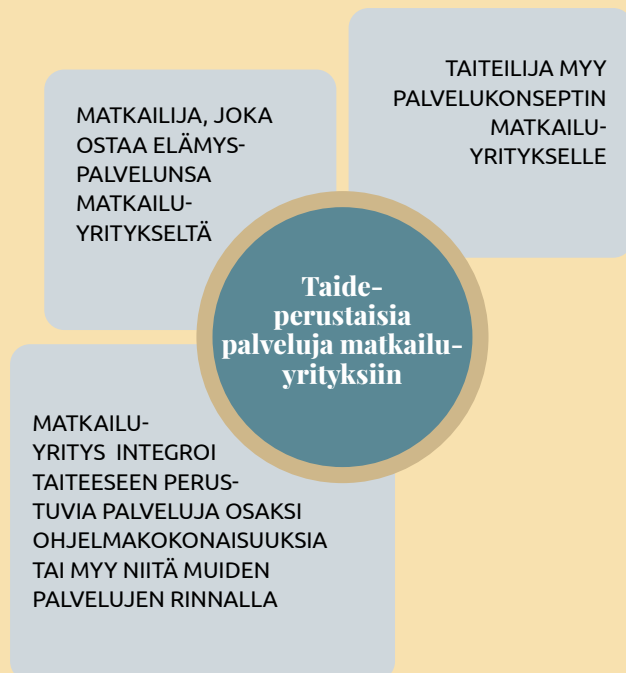
- Matkailija voi ostaa palvelun osaksi matkailu-pakettiaan.

HAASTEET:

- Tekijänoikeuskysymykset voivat olla epäsel-viä. Syntykö taidepalvelukonseptiin tekijänoi-keutta?

VÄLITTÄJÄTOIMINTA

-Matkailuyritykset käyttävät omaa osaamista palvelujen markkinointiin ja myyntiin.

WIN-WIN:

- Taiteilija on taidegallerian tai museon työntekijä. Hän kehittää taideperustaisen palvelun, kuten taidetyöpajan, jota galleria myy matkailuyrityksen kautta. Palvelukonsepti voi toimia myös siten, että taiteilija palkataan keikkaluontoisesti.

HAASTEET:

- Kannattavuuden haaste, kun taiteilijan työn tulosta katetaan sekä gallerian kuluja että välittäjänä toimivan matkailuyrityksen myyntiprovisioita.

VÄLITTÄJÄTOIMINTA

Matkailuyritykset käyttävät omaa osaamista palvelujen markkinointiin ja myyntiin. He periävät myyntitulosta provision.

WIN-WIN:

-Taiteilija kehittää, konseptoi ja tuotteistaa taideperustaisia palveluja ja myy joko niiden toteutusta tai konsepteja.

-Matkailija ostaa elämyspalvelun matkailuyrityksestä.

HAASTEET:

- Taiteilijoiden sitoutuminen palvelun tarjontaan esimerkiksi tilanteessa, jossa yritys haluaa myydä samaa palvelua koko sesongin tai ympäri vuoden.

- Taiteilijoiden sitoutuminen palvelun tarjontaan, kun sama palvelu halutaan vuotuisesti tarjolle (esimerkiksi johonkin vuodenaikaan liittyvä taidetyöpaja, kuten jääveisto tai ruska-maalaukset).

VÄLITTÄJÄTOIMINTA

Luonto- ja taidematkailuyritykset käyttävät omaa osaamista palvelujen markkinointiin ja myyntiin. Yrityksellä tulee olla sekä matkailualan että taidealan osaamista.

WIN-WIN:

- Taiteilijan ansaintakeinot laajenevat, matkailijoille kohdennettu palveluntarjonta laajenee ja syntyy uutta yritystoimintaa.

HAASTEET:

- Myyntiä on oltava paljon, jotta toiminta on kannattavaa.

VÄLITTÄJÄTOIMINTA

- Välittäjä on yrittäjä, joka markkinoi ja myy taideperustaisia palveluja. Hänen tulonsa koostuvat provisioista.
- Yrittäjiä ei tällä hetkellä toimi taideperustaisien palvelujen myynnissä ja markkinoinnissa Lapissa. Tarvitaan koulutusta, joiden sisältöihin kuuluu taide- ja matkailualan opintoja sekä yrittäjyysopintoja.

TaPaMa-hankkeessa taideperustaisten palvelujen välittämistä on tarkasteltu taiteilijan ja matkailijan välisessä tilanteessa. Tämä kuvio jäsentää kuitenkin toista potentiaalista välittäjän työnkuvaa taiteilijoiden ja matkailualan yritysten välissä. Välittäjä voi ohjata ja mentoroida taiteilijoita matkailuyrityksiin tai konsultoida matkailuyrittäjiä taidealan osaamisesta. Toisaalta hänen työnään voi olla palvelumuotoilu tai palvelujen tuotannollinen työ.

Liite 1: Urban Art Map Rovaniemi -esite

Tanja Koistinen, Victoria Mlakar, Arna Maríudóttir Auðunsdóttir 2020.

ARTWORKS

GALLERIA NAPA

KORUNDI MURALS

Hanna Kanto, Esa Melanus, Tossias Korhala, Samuli Kontio, Anders Summa, Errol, Jarno Kantanen, Ilju Baidak, Antti Kourue / 2018-2019 / Lapinkävinjantie 4, Korundi Museum.

Local themes in public paintings from northern artists exhibited 24/7 all year round.

PRIMAVERA

Liisa Pullinen / 1964 / Altonkatu 4-6 inside yard.

The bronze sculpture is privately owned and publicly displayed. The Italian name means "spring" and it presents two female figures and their clothing lightly dancing in the air.

LOIKKA

Teuvo Tuomi / 2008 / Library Park Hallituskatu 9.

Two opposite arcs present a figure of reindeer, its horns representing the northern sun.

VUORTEN SYNTY

"The Birth of the mountain"

Kain Tapper / 1988 / Library Park Hallituskatu 9.

According to artist, The Birth of the Mountain describes the rising of Rovaniemi after the war in Lapland. Partially hidden in the winter.

ULOSMARSSI

Risto Immonen / 2008 / Library Park Hallituskatu 9.

A steel work of a reindeer marching out from the frame.

OONKO MIE TIELLÄ?

Tom Engblom / 2008 / Hallituskatu 9.

In Lapland you can see reindeer – often stubbornly blocking the roads.

ÄITI LAPPI

"Mother Lapland"

Hannele Kyllinpää / 1989 / Valtakatu 2.

The mythical, 7-meter high bronze statue is strong yet fragile. The artist aims to give the viewer sense of presence with the character of the sculpture.

KOMPASSI

Timo Jokela / 2006-2008 / End of Koskikatu, square by the river.

Art piece representing Lapland's natural treasures. Walking up the street of Koskikatu, pay attention on the streets: the same artists has built marks on the streets which present old house symbols from Rovaniemi. Only visible in the summer.

VESSEL

Andrea Wan / 2017 / Valtakatu 30.

Created by the German artist as part of Finland's urban art festival UPEA-17.

DIASPORA

Strijdom van der Merwe / 2013 / Karimiespuolukalainankatu.

Free-roaming stones – like people who have been roaming free – are the source of inspiration for this art piece, where the choice of words come from Aristoteles, describing diaspora, movement, connection and transformation. Only visible in the summer.

JÄTKÄKYNNTILÄ MURALS

Various Artists / 2019 / Under the Jätkäkynntilä Bridge.

You can find paintings in the underpass, presenting local painting artists' works. The singing male figure is musician Jaakko Laitinen, from Rovaniemi. The mural was collaboration of local artists Pekka Kumpulainen, Samuli Kontio, Tanja Koistinen, Kaisa Väyrynen, Eeva Hantula, Tero Kiveli and Sivi Seurajärvi.

PALOMUURI

Firewall / Carolina Falkholt / 2013 / Valtakatu 24.

This artwork is one of the three works series made in Rovaniemi, Luleå and Severosmørk all painted on buildings' firewalls.

?WHAT'S HERE?

Various artists, curated by Samuli Kontio / 2018-2019 / Arctic city hotel parking area Pölkäkatu 9.

There is plenty of artworks to see here. But do you know which bird you can see flying on the backwall of the parking area. Find it, take a picture, and show it at Galleria Napa for a small surprise.

GALLERIES & MUSEUMS

Gallery Napa & Mustanapa, Kairatie 3
Edge Gallery, Valtakatu 24
Varjo Galleria, Rovakatu 40
Villa Vinkeli, Vuopajantie 15
Galleria Värinä, Hallituskatu 22, 2nd floor
Kotigalleria, Hostel cafe Koti, Valtakatu 21
Korundi - Rovaniemi Art Museum, Lapinkävinjantie 4

Lapponia Sali, Library, Jorma Etontie 6
Galleria Valo, Arktikum house, Pohjoisranta 4
Galleria Katve I & II, Arktikum house, Pohjoisranta 4
University Galleries: Seinä, Hämärä, Kajo, Lovisa, University of Lapland Faculty of Art and design, P-swing, Yliopistonkatu 8

OTHER

Kaunisa puutarha - Kaunisa Garden, Environment art park behind the Church takes you on a walk around the lake just near city center. Artist atelier visit - ask tour from Gallery Napa!

Restaurant Nabe, Artist of the month by Lapland Artists Association, Valtakatu 21. More public art in Rovaniemi at art.lapland.com

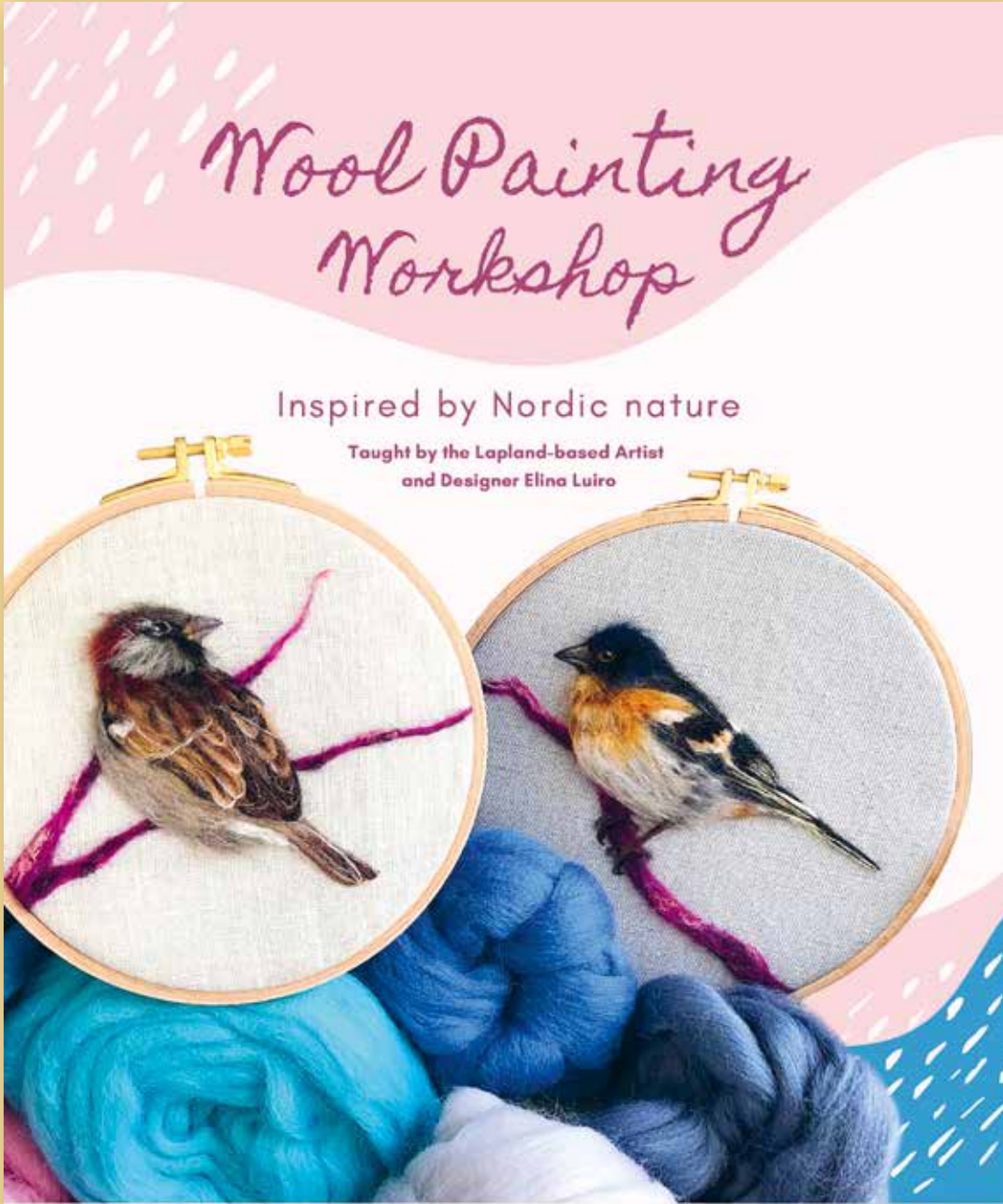
LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

LAPIN
TAITEILIJASEURA

Liite 2: Wool Painting - flyer

Elina Luiro, 2021.

*Wool Painting
Workshop*

Inspired by Nordic nature

Taught by the Lapland-based Artist
and Designer Elina Luiro

The flyer features two circular embroidery hoops. The left hoop shows a brown and white bird perched on a pink branch against a light background. The right hoop shows a black, orange, and white bird perched on a pink branch against a grey background. Below the hoops are several skeins of wool in shades of blue, teal, and white. The background has a pink top section with white diagonal lines and a blue bottom section with white diagonal lines.

 Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

 LAPIN LIITTO

 **LAPIN
TAIDE- JA TANSSEURAJÄSEURAA**

 LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

Taideperustaisia palveluja matkailuun TaPaMa

WOOL PAINTING WORKSHOP – INSPIRED BY NORDIC NATURE

Come, join the wool painting workshop, and treat yourself with a moment of relaxation and meditative immersion to the wonderful world of fibre arts! – Like taking a walk on a soft forest path in the heart of Nordic nature.

ABOUT THE WORKSHOP

A two-day workshop with the Lapland-based Artist and Designer Elina Luiro.

Discover, how to make beautiful wool paintings by using only a felting needle to felt the finest merino wool fibres. Learn, how to blend colors to use as your own palette, and make different textures by laying and shaping the fibres to create a unique character for your artwork.

Following Elina's step-by-step instructions, you'll make a lively nature inspired picture – the motifs coming from the Nordic nature, such as the rare bird species living in the North. Complete your artwork by mounting it on an embroidery hoop and finishing it with a stylish background.

The workshop is a great experience for beginners as well as people with some skills in arts and crafts. Join the workshop to enjoy a relaxing, tactile experience of working with gentle natural fibres.

What's included?

- Plenty of individual help, guided and inspired by the Artist.
- Small groups (4-6 persons), and clear step-by-step instructions.
- All materials and use of equipment supplied. Coffee, tea and biscuits provided.
- Artist offers the workshops at her home-studio or an alternative venue.
- Private workshops also available for families and friends, from two people upwards. Please get in touch to ask more.

SUITABLE FOR:

- Adults, including beginners & intermediate level
- Nature & animal enthusiasts
- Special events such as birthdays & anniversaries

THE WORKSHOP WILL COVER:

- Creating a wool painting with a motif from the Nordic nature
- Exploring the qualities of wool and experimenting with different natural fibres
- Developing skills of working with loose fibres and the needle felting technique
- Unique, relaxing experience of working with natural materials

Inquiries and contact:
www.elinaluiro.com

Liite 3: Loitsutulet – Language of the Auroras

Markkinointivideon still-kuvat. Maija Pihlaja, 2021.

OSIO 4 |

Julkaisut

Hanketta ja sen tuloksia on esitelty seuraavissa julkaisuissa

Huhmarniemi, M. (2020). Taiteiden tiedekunnan ja Lapin taiteilijaseuran yhteistyöstä voimaa. Teoksessa T. Jokela, S. Nikula & J. Häkkinen (Toim.), *Arktinen taide ja muotoilu* (s. 49–57). Lapin yliopisto.

Huhmarniemi, M. (2021). Taiteen ja matkailualan pohjoista yhteistyötä. Teoksessa M. Huhmarniemi, S. Wallenius-Korkalo, & T. Jokela (Toim.), *Dialogista vaikuttamista: yhteisöllistä taidekasvatusta pohjoisessa* (s. 188–193). Lapin yliopisto. Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan julkaisuja. Sarja C. Katsauksia ja puheenvuoroja Nro 68
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-252-8>

Huhmarniemi, M. (tulossa). Yhteisön laajentaminen taidekasvatuksen ja yhteisötaiteen keinoin. *Research on Arts and Education*.

Huhmarniemi, M. & Kugapi, O. (tulossa). Co-designing creative tourism activities for preserving and promoting local cultural traditions. Teoksessa J. R. Edelheim, M. Joppe & J. Flaherty (Toim.), *Teaching tourism: Innovative, value-based learning experiences for transformational practices* (s. 203–205). Elgar Guides to Teaching.

Huhmarniemi, M.; Kugapi, O.; Miettinen, S. & Laivamaa, L. (2021). Sustainable Future for Creative Tourism in Lapland. Teoksessa N. Duxbury; S. Albino & C. Pato Carvalho (Toim.), *Creative tourism: Activating cultural resources and engaging creative travellers* (s. 239–253). Cabi International.

Jokela, T., Coutts, G., Beer, R., Din, H., Usenyuk-Kravchuk, S. & Huhmarniemi, M. (2021). The potential of art and design to renewable economies. Teoksessa D. Natcher & T. Koivurova (Toim.), *Renewable economies in the Arctic* (s. 62–80). Routledge.

Jokela, T., Huhmarniemi, M. & Mäkitalo, T. (tulossa). Be the Nature: Enhancing nature-connectedness through art museum pedagogy. Teoksessa A. Sinner, B. White & T. Osler (Toim.), *Artful Xchanges: Propositions for Museum Education*. Intellect.

Kugapi, O., Laivamaa, L., Huhmarniemi, M. & Kilpimaa, P. (2020). Käsitöistä vetoa matkailuun. Teoksessa J. Talvela, H. Hyyppä, M. Ahla-vuo & M. Kurkela (Toim.), *Luovien alojen nykytila, näkymät ja kasvupotentiaali – Creve 2.0* (s. 49–53). Aalto-yliopisto.

Kravtsov, T.; Huhmarniemi, M. & Kugapi, O. (tulossa). Enhancing Empathy in Creative Tourism. In M. Sarantou; E. Mikkonen & S. Miettinen (Toim.), *Empathy and business transformations*. Routledge.

Kratsov, T. & Koivurova, A. (tulossa). From Bus Depot to Korundi. In A. Sinner, B. White & T. Osler (Toim.), *Artful Xchanges: Propositions for Museum Education*. Intellect.

Pro gradu -tutkielmat Lapin yliopistossa

Auðunsdóttir, A. M. (2021). Component of design collaboration: Development of an art-based service.

Habaue, R. (2021). Printing the senses of the seasons: Developing an Art-related Tourism Service Connected to Local Identity.

Jokinen, A. (2021). Green Care osana taideperustaista matkailupalvelua – Kuvataiteilija kehittämistyössä.

Mlakar, V. (2021). Light art in Rovaniemi: an Arctic experiment combining art and service design.

Mäkitalo, T. (2021). Särestöniemi-museo taiteen, luonnon ja hyvinvoinnin tilana.

Taideperustaisia palveluja matkailuun -hankkeessa
on kehitetty elämyksellisiä matkailupalveluita
taiteiden eri aloilla sekä selvitetty
elämyspalveluiden välittäjätoimintaa.

TIMO JOKELA, MINNA KOVERO & MARIA HUHMARNIEMI
ROVANIEMI | 2021

LAPIN
TAITEILIJASEURA

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

European Union
Euroopan Unionin

Vipuvoimaa
EU:lta
2014-2020

LAPIN LIITTO